

מסיכה על שום מה?

34 שאלות
וכל התשובות

בירור דברים מקיף ומעמיק
בענייני פיקו"נ
ובסופו - נספח [לא הלכתי] בבירור סכנת הקורונה

תוכן הענינים

פרק א' – קביעת הרופאים.....	5
פרק ב' – השערת הרופאים.....	7
פרק ג' – כלפי חובת הצלה אי"ז חשש רחוק אלא ודאי גמור.....	9
פרק ד' – מי מחיה את הנגיף?.....	12
פרק ה' – גרמא במיתה.....	15
פרק ו' – ובחרת! או חלק משרשרת רציחה או חלק מקטיעת השרשרת!.....	17
פרק ז' – שותפות ציבורית במסירת אחד מהציבור למיתה!.....	19
פרק ח' – האם כלפי פיקוח נפש שלו עצמו זה חשש רחוק?.....	20
פרק ט' – גרמא דרציחה הוא גם מתוך הרבה פעולות יחד.....	22
פרק י' – שלוחי מצוה אינם ניזוקין.....	24
פרק י"א – ואליו הוא נושא את נפשו.....	27
פרק י"ב – פקו"נ עתידי.....	28
פרק י"ג – כל דפריש מרובא פריש.....	31
פרק י"ד – 'הואיל ודשו ביה רבים שומר פתאים ה'".....	31
פרק ט"ו – השגחה פרטית ומידת הבטחון.....	32
פרק ט"ז – הרבה שנשמרו נדבקו.....	34
פרק י"ז – גרמא בנזקין.....	36
פרק י"ח – בין אדם לחבירו.....	36
פרק י"ט – חילול ה'!.....	37
פרק כ' – תפילה ללא מסיכות.....	38
פרק כ"א – בעלי נוגדים.....	38
פרק כ"ב – דיני שכנים.....	39
סיכום המאמר, בדרך שאלות ותשובות.....	39
נספח – לא הלכתי.....	41

הערות ותגובות יתקבלו בברכה

במייל 0779612@gmail.com

או במספר 077-462-36-37

[כמו"כ ניתן לקבל את החוברת במייל הנ"ל]

הקדמה

הדעה המקובלת בעולם התורה, שחובה לנקוט בכללי הזהירות שהורו מומחי הרפואה. אך דא עקא, שהזהירות בדבר קשה עד למאוד, והיצר מורה לאדם כל מיני צדדים להיתרא. וע"כ יצאנו לברר וללבן סוגיא דא הדק היטב, ולאחר העיון בסוגיא זו נתברר לן שהדבר חמור פי כמה ממה שסברנו בתחילה. ואמרתי להציע הדברים כדרכה של תורה לפני החכמים יודעי דת ודין, ואבקש מאוד מהלומדים שיישימו עינם הטובה על הדברים, ואם ימצאו איזה טעות בהלכה, נא יודיעוני. ופשוט שאין במאמר זה שום כונה לקנטר רב מסויים או קהילה מסויימת, והכל נכתב בתורת ליבון הסוגיא כדרכה של תורה.

המאמר עוסק ברוב השאלות המרכזיות שנאמרו בנושא, חלקו הראשון והעיקרי של המאמר הוא הנושא המרכזי: עד כמה צריך לחשוש ולהזהר, ומדוע צריך לחשוש למיעוט מתים. חלקו השני ידון בשאר הטענות ההלכתיות שנטענו כנגד הצורך בזהירות. בנוסף, הוספנו נספח לא הלכתי, בו נידונו הטענות ה'לא הלכתיות', מהסוג שאין קורונה והכל רמאות וכו'.

[יש להדגיש שאף שהחוברת נכתבה על 'מסיכה', אין הכונה כמובן דוקא למסיכה אלא לכלל הוראות המומחים, כגון שמירת מרחק וצפיפות בחלל סגור ועוד].

מהדו"ב טבת תשפ"א: אודה את ה' שהדברים התקבלו בברכה בביהמ"ד, והרבה ת"ח העידו שהמאמר נתן להם בהירות בסוגיא זו, והוסיף חיזוק רב בקיום מצוה רבתא זו. כמו"כ עלי להודות לכמה מגדולי ההוראה המפורסמים, וכן לכמה דיינים וראשי ישיבות שליט"א, אשר על אף טרדתם הקדישו מזמנם לעבור על הדברים ועודדו מאוד את הוצאת המאמר לאור, בפרט אודה לאחד מזקני הדור שליט"א אשר כל רז לא אניס ליה שהעביר עינו התדה על הדברים, והסכים לדברים ושיבתם מאוד.

היו שטענו: מי אתה שתחווה דעתך בדיני נפשות? אמנם באמת לא באנו לחדש כלום, אלא אך ורק לבאר את דעתם של רוב גדולי וחכמי ישראל שליט"א ורבני הקהילות שיח' כפי שכתבו במכתבים שונים שהתפרסמו. ולהסביר את יסוד חומרת הדברים שמייחסים לכך חכמי התורה- שסגרו את כל מוסדות הלימוד למשך תקופה ארוכה ולא פתחום אלא עפ"י עצת המומחים ומתוך הגבלות חמורות.

וזאת נדגיש, מאמר זה לא בא לקטרג ח"ו על הציבור, אלא מנסיונינו רבים מבני התורה אינם מתמצאים כלל בסוגיא זו, הן מהפן הטכני והן מהפן ההלכתי, ורבים מבולבלים מהסברות שנשמעו להקל, ולכן היה חשוב להעמיד דבר דבור על אופניו, ובכך יוקל עלינו להוסיף זריזות להזהר באיסור חמור זה.

יש לציין שהמאמר נכתב מיד לאחר הגל השני [סוכות תשפ"א]. ועתה- חודשיים אח"כ, ישנה התרופפות גדולה בשמירת כללי הזהירות. ישנה הרגשה שהרוב כבר נדבקו ואין עוד מה לחשוש. אך באמת לאחר הגל הראשון היתה הרגשה דומה בקרב הציבור, מה שהביא את הגל השני שהיה חמור שבעתיים [בגל הראשון 300 נפטרים ובגל השני 2500 נפטרים], **מהסיבה הפשוטה שבגל הראשון היתה שמירה מעולה אצל רוב הציבור ובגל השני השמירה התרופפה מאוד.** ולכן אף שיש הרבה סברות והרגשות לקולא, אין להתפתות להם, כל שאין הוראה ברורה שהסכנה אכן חלפה. **'החכם לומד מטעויות'!**

ועוד, שכפי שנתבאר במאמר, אף שבקבוצות שלא נשמרו חלק גדול כבר נדבק, אולם בקרב הציבור המשתדלים בשמירה יש אחוזים ניכרים שלא נדבקו, ושם ברגע של התרופפות ישנה גם התפרצות רחבה, מכיון שאין שם קטיעת הדבקה, ולכן אין לתת להרגשות מדומות אלו להרדים אותנו.

ויש להדגיש, שעל אף החיסונים, דעת מומחי הרפואה שיקח זמן עד שיהא ניתן להקל בכללי הזהירות.

אודה לכל אלו שהאירו והעירו, ואבקש מכל מי שיש לו מה להוסיף בענין, לשלוח הערות למייל. [יש לציין שעד עתה כל התגובות שהתקבלו נגד המאמר היו רק 'מחאות' כאילו מדובר באיזה נושא פוליטי, ולא נתקבלה אף טענה הלכתית אחת המתייחסת לגופם של דברים. נדגיש שוב שהמאמר הינו מאמר הלכתי טהור ואין לו שום קשר לפוליטיקה, ונכתב מתוך צער גדול על המכשול הנורא בעבירה החמורה של גרם רציחה ו'לא תעמוד על דם רעך', ולכן אשמח מאוד לתגובות ענייניות].

נביא בזאת חלק מהטענות ששמענו נגד שמירת כללי הזהירות מהקורונה ולבישת מסיכה.

- א. את כללי הזהירות קבעו רופאים גוים שלא עפ"י דעת תורה.
- ב. הרופאים מודים בעצמם שאינם יודעים וע"כ אין חיוב לשמוע לרופאים בזה.
- ג. יש רופאים הסבורים שהקורונה אינה אלא שפעת קצת יותר מסוכנת.
- ד. הסכנה היא רק למבוגרים והם מתים גם מדלקת ריאות ושפעת.
- ה. התפרסם שיש הרבה שקר במספרים, מחשבים במספר המתים גם אנשים שלא מתו מקורונה.
- ו. חולים רבים מתו לא מהקורונה אלא בגרמת מחלקות הקורונה בבתי החולים.
- ז. אותם קבוצות שלא הקפידו בכך לא מתו בהם יותר מקבוצות אחרות שכן נשמרו.
- ח. אחוז המתים הוא קטן ביותר ונחשב לחשש רחוק ואין חיוב השתדלות בכה"ג.
- ט. נחשב כסכנה עתידית שאי"צ לחשוש לו.
- י. כל דפריש מרובא פריש ויש הכרעה על אלו שמסביבי שהם לא נשאים.
- יא. אלו שנשמרו מקבלים את המחלה הרבה יותר חזק מאלה שלא נשמרו.
- יב. אלו שנשמרים חושבים כל הזמן על המחלה ועי"ז המחלה מגיעה אליהם.
- יג. השמירה על כללי הזהירות גורמת לנזק נפשי.
- יד. לרבנים שאומרים לשמור יש ענין פוליטי, כי הם רוצים להתחנף לחילונים.
- טו. כללי הזהירות גורמים לביטול תורה, ועלינו להכנס לחשש פקד"נ עבור זה.
- טז. השמירה על כללי הזהירות גורמת להתקרבות לציונים.
- יז. ענין ההיגיינה הוא ענין מודרני ולקוח מהמשכילים.
- יח. עטיית המסיכה אינה הלבוש המקובל בעם ישראל.
- יט. המסיכה היא לבוש בזוי ואסור להתפלל בו.
- כ. הזהירות זה חסרון במדת הבטחון, זהו השתדלות מוגזמת ומה שנגזר מאת הבורא הוא שיהיה.
- כא. תורה מגנא ומצלא.
- כב. כיון דדשו ביה רבים שומר פתאים ה'.
- כג. מותר להכנס לחשש ספק פקד"נ במקום מצוה.
- כד. אי"ז שכית היזיקא ובמקום דלא שכית היזיקא שלוחי מצוה אינם ניזוקים.
- כה. ישנם מורי הוראה שאוחזים שאין חיוב לנקוט בכללי הזהירות.
- כו. א"א לעצור את החיים בגלל כמה מתים.
- כז. כל הקורונה הוא שקר אחד גדול, לא היה ולא נברא, הכל הומצא מתמת איזה אינטרס.
- כח. כל הקורונה בארץ ישראל זו מזימה ע"מ לסגור את הבתי כנסיות והבתי מדרשות.
- כט. השמירה אין בה ממש, מי שידבק יידבק מי שלא יידבק לא יידבק.
- ל. בסוף הרי בין כך כולם יידבקו וא"כ בשביל מה העבודה הזאת לנו הלוא בין כך נידבק בסוף.
- לא. אין שום הגיון שהמסיכה תועיל, הרי הנגיף כ"כ קטן ולמה שהמסיכה תעצור אותו.
- לב. המסיכה מזיקה כי היא מתמלאת בנגיף ואין אוורור.
- לג. הלכתי עם מסיכה כמו שצריך ונדבקתי.
- לד. אני הולך בלי מסיכה המון זמן ולא נדבקתי.

פרק א' – קביעת הרופאים

פתח דבר, יש לדון על כללי הזהירות שנקבעו ע"י מומחי הרפואה, האם יש להם נאמנות על כך מדין תורה. וכמה שאלות בדבר: א- הרי יש רופאים שדעתם שהקורונה לא חמורה יותר משפעת, או שהמסיכה אינה מועילה, ב- הרופאים 'מגשישים באפילה', שהרי הם שינו כמה פעמים את דעתם, ג- הרופאים הם גויים ומהיכ"ת שיש לסמוך עליהם, ד- הרי לרופאים יש אינטרסים של שלטון ופרסום.

אולם על כל שאלות אלו אין צורך לטרוח רבות ולחפש בספרי שו"ת, אלא פשוט לפתוח גמ' יומא פ"ג וש"ע הלכות יום כיפור ולקרוא:

[א] האם חייבים לשמוע לרופאים, והאם לרופא גוי? שו"ע תרי"ח א': 'חולה שצריך לאכול אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עכו"ם שאומר אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן, מאכילין אותו על פיו, ואין צריך לומר שמא ימות. אפילו אם החולה אומר אינו צריך שומעים לרופא'. הרי שבעניני פיקו"נ חיוב גמור מה"ת לשמוע לדעת הרופא, וגם לדעת רופא גוי.

[ב] ומה הדין אם יש ויכוח בין הרופאים? מבו' שם בשו"ע סעיף ד', 'אם שנים אומרים צריך, אפילו מאה אומרים אינו צריך, ואפילו החולה אומר עמהם שאינו צריך, מאכילין אותו מאחר ששנים אומרים צריך'. הרי שגם דעה של שני רופאים נגד מאה רופאים, חייבים מן התורה לחשוש לה.

[ג] ואם יש רופאים שאומרים להיפך, שבדוקא לא יאכל? הרי מפורש בקרא 'אחרי רבים להטות', וכן מבו' בגמ' יומא פ"ג דבאומדנא אזלינן בתר רוב דעות. [וכיום, אין לטעון שלא שמעו זה דברי זה, שהרי בזמננו הכל גלוי וידוע].

[ד] ואם הרופאים מסופקים? נפסק בשו"ע שם סעיף ה', 'אם החולה אומר אינו צריך והרופא מסופק מאכילין אותו. אבל אם הרופא אומר אינו צריך והחולה אומר איני יודע אין מאכילין אותו'. הרי שגם היכא שאין לרופא ידיעה ברורה שזו סכנה, אלא הוא רק חושש שיש כאן סכנה, גם זה נחשב לפקו"נ גמור.

[ה] שמא תאמר שכל הנ"ל אינו אלא היתר לאכול ביו"כ ואינו חיוב? הרי מבו' שם במשנ"ב סק"ה, 'כתבו הפוסקים אם החולה רוצה להתמיר אתר דצריך לכך עליו נאמר אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש'. ומבו' בירושלמי סוף יומא, 'והשואל הרי שופך דמים', הרי שאף השאלה בדבר, תמורה עד מאוד.

¹ ולכא' קאי על כל האופנים שם, גם על האופן של שני רופאים אומרים צריך ומאה אינו צריך, וכן הירושלמי בסוף יומא דהשואל הרי זה שופך דמים, לכא' קאי גם על הדין דאין הולכים בפקו"נ אחר הרוב, שהוא כתוב שם קודם. [וכן עיקר לשון הגמ' והפוסקים דשנים אומרים צריך וכו' מאכילין אותו משמע דהוא חיוב גמור ולא רשות]. ובעיקר דבר זה יש לציין דמשמע בחזו"א [או"ח נ"ט ד' וכן בתש"כ מ"ח] דיש גדר של חשש רחוק מאוד שהוא בגדר פקו"נ רק למאן דחייש לה, ואכמ"ל.

נמצינו למדים, שמדין תורה הולכים אחרי דעת הרופאים, אף גויים, ואף מסופקים, ואפילו שני רופאים נגד מאה. ק"ו בנידון דידן שהמצב הוא הפוך והרבה יותר מהפוך, שרובא דרובא של הרופאים בעולם אותזים שסכנת הקורונה היא סכנה חמורה ביותר, ושדרך ההצלה היא ע"י מסיכות ומרחק, וזו היא הדעה המוסכמת והמקובלת בעולם, ומיעוטא דמיעוטא בטלים בעוצם מיעוטם.

ולא משנה כלל מה שכל אחד מבין מסברתו ובראיותיו ובטענותיו, ולא איך שהוא רואה בעיניו את המציאות שסביבו, עניני הרפואה נקבעים אך ורק ע"י קביעת מומחי הרפואה, והם המוסמכים היחידים עפ"י התורה לברר את המציאות ולקבוע את דרכי הרפואה והשמירה מחשש פקו"נ.² ואם הם קובעים שהקורונה היא בגדר חשש פקו"נ, או שהמסיכה מועילה, עלינו לעשות כדבריהם גם אם לדעתנו אין בכך כל תועלת.

ואף אם כלפי שמיא גליא שאין דעת הרופאים בזה נכונה, מ"מ מי שעשה שלא כדברי הרופאים, עבר על הוראת חז"ל, ונחשב ל'שופך דמים'. ונתאר לעצמנו: רופא שהורה לחולה לעשות פעולה מסויימת הכרוכה בחילול שבת משום חשש סכנה, או שהורה לו עפ"י חכמת הרפואה שצריך לאכול ביו"כ, והחולה לא שמע לו, ולאחר שנה דעת הרופאים השתנתה ולפי דעתם החדשה מתברר שלא היה צורך בזמנו בחילול שבת ויו"כ, האם חולה זה התברר כ'חכם גדול'? הלא ברור לכל שחולה זה עבר על הלכה פסוקה, והוא נידון כ'שופך דמים'³!

הכרעת הרופאים נחשבת לאמתית גם לכל דיני התורה ולא רק לענין פקו"נ

ויש להוסיף: כאן לא מדובר רק על הכרעה של רופא על מקרה אקראי, אלא על קביעה יסודית של כלל הרופאים, ולזה יש כח הרבה יותר גדול לגבי דיני התורה, ומקבלים הכרעה זו בתורת ודאי אף לקולא, להתיר איסורי כרת!

שהרי ידוע הנידון הגדול לענין נאמנות רופא לענין איסורי תורה, [שלא במקום פיקו"נ – דשם הוא תומרא], דהב"י יו"ד קצ"א ס"ל דסמכין, וכן נקטו רוב האחרונים, והדרכ"מ חולק. ולמעשה נוקטים כמש"כ החת"ס בשו"ת [יו"ד קע"ה] שיש לחלק בין דברי רופא על מקרה אקראי, שבזה יש להחמיר שאין לו נאמנות להתיר איסורים, לבין קביעה יסודית של כלל הרופאים, שבזה נידונה קביעתם כאמיתית ודנים על פי קביעתם לגמרי אף לקולא להתיר איסורי כרת. וא"כ בנידון שלנו שקביעות אלו מוסכמות ומקובלות על רוב הרופאים שבעולם, נחשבת קביעתם אמיתית בתורת ודאי לגבי דיני התורה.

[ובאמת שמאוד קשה להבין דברי החת"ס, איך ניתן להחשיב את קביעת הרופאים כ'ודאי', הרי הא קמן שבכל דור ודור הפכו הרופאים את דעתם כמעט בכל תחום אפשרי. אלא דא"כ

² וכן מצוי כל מיני קולות שאנשים מקילים עפ"י דעתם וסברתם נגד דעת הרופאים, כגון שאם היה ליד חולה ולא נדבק סימן שלא יידבק יותר, וכדומה. וכמובן שאנו אין לנו אלא דברי הרופאים.

³ שהרי כן הוא לשון הירושלמי סוף יומא, 'זהשואל הרי הוא שופך דמים'. וכן מצאנו בלשון הראשונים והפוסקים את הלשון 'שופך דמים' על הנמנע מהצלה כדבעי ליה. והבן, דעצם ה'מעשה' לשאול, היא ביסודה מעשה של שפיכות דמים, אף אם בסוף לא מת אותו אדם!

עוד יותר צ"ע על דעת הב"י שסומכים גם על דעת רופא יחיד להתיר איסור כרת, וכשיטת הב"י מבו' להדיא ברא"ש בנדה כ"ב ב', וכן נקטו רוב האחרונים, ואיך נסמוך עליהם הלא כל חכמתם היא עפ"י ניסיונם עתה, ובדור הבא הם יחליפו את דעתם. ואשר בע"כ דרך ניתנה התורה לדון עפ"י החכמה שבאותו הדור גם בחכמות הטבעיות, וגם ע"ז נאמר 'אין לך אלא אומן שבימך', ובכל דור התורה דנה לפי קביעת הרופאים של אותו דור, לענין כל דיני התורה, ואף שזה נראה חידוש עצום, אבל כך לכאו' יוצא מדברי הראשונים והאחרונים].

פרק ב' - השערת הרופאים

ונברר יותר את הטענה המצויה, שהרופאים עצמם מודים שאין ברור להם התנהלות הנגיף, והם 'מגששים באפילה'. והראיה לכך שהרי שינו את דעתם כמה פעמים, ולכן אין לסמוך על קביעתם.

והנה מבחינה הלכתית הרי אין מקום כלל לטענה זו, וכפי שהבאנו את דברי השו"ע שגם אם הרופאים מסופקים חשיב פקד"נ ומחללים יו"כ על כך, וא"כ גם הכא אף אם אינם אומרים זאת מדיעה ברורה אלא מספק גם מחויבים לשמוע להם.

אבל באמת כל יסוד הטענה שהרופאים 'מגששים באפילה', בטעות יסודה, שהרי ברור לכל שמה שהרופאים אומרים ש'אינם יודעים', אינו מתייחס לשאלות המרכזיות שהם - אם הקורונה באמת מסוכנת, או האם המסיכות עוזרות - שבזה רוב הרופאים והמומחים והמדענים תמימי דעים. אלא חוסר ידיעתם מתייחסת לתת פרטים, כגון איך לחשב באופן מדויק את הסיכון להדבקה, איזה נזקים לטווח ארוך הנגיף עלול לעשות, כמה זמן תימשך המגפה, וכן על זה הדרך, אבל על עצם הסכנה החמורה שבנגיף ובאופן הזהירות אין להם בזה שום ספק. אמנם כפי שנתבאר גם בפרטים אלו שהם מסופקים בהם, מחויבים ללכת בזה לחומרא ולחלל שבת ויו"כ על קביעות כאלו.

ידיעת הרופאים שבזמן השו"ע היו השערות בעלמא

מלבד זאת נראה, שכל עיקר טענה זו 'שהרופאים אינם יודעים' - כי הם משנים את דעתם' נובעת מחוסר הבנת דרכי הרפואה. שהרי ידוע שמדע הרפואה השתנה ביסודו במאתיים שנים האחרונות, ועד לפני מאתיים שנה ענין הרפואה היה תלוי אך ורק בסברת והשערת הרופאים, מה שנקרא 'מדע מופשט', עד כדי כך שכמעט כל הקביעות וההשערות שנאמרו ע"י הרפואה עד לפני מאתיים שנה, הכל חלף עבר מן העולם, ואין לדברי הרפואה של פעם שום ערך היום. [וכ"ז כתוצאה מגילוי המיקרוסקופ ועוד שינויים במבנה העולם]. ועל אף זאת שכל דברי הרופאים דאז היו השערות וסברות הלב בעלמא, בכ"ז קבעו תז"ל ונפסק בשו"ע ובכל הפוסקים לסמוך על דברי הרופאים בין להקל ובין להחמיר.

ונביא דוגמא ממה שאנו עוסקים בו, בענין המגפה, הרי מאות שנים לא ידעו הרופאים ברור את גורם המגפה ואופן מיגור המגפה, ורק לפני 170 שנה התברר ענין ההדבקה מאדם לאדם, [כתוצאה מגילוי המיקרוסקופ], והרופאים קודם לכן הודו בכך שאינם יודעים ממה נובעת המגפה וכל דבריהם היו רק השערות ונסיונות, [הם סברו שהדבר נובע מעיפוש האויר בעיר,

ולכן סברו שצריך לברוח מהעיר, וכן לעטות מסיכה], ומ"מ כל גדולי ישראל ראשונים ואחרונים הורו עפ"י השערות הרופאים לגמרי כידוע מספרי הפוסקים וקורות ימי עמנו. ואף אחד לא העלה על דעתו לטעון שהרופאים אינם יודעים כלום, אף שהכל היה רק השערות בעלמא. וא"כ לטעון שא"צ לסמוך על דברי הרופאים משום ש'אינם יודעים כלום' זהו טענה אבסורדית ביותר, ונעוצה בחוסר הבנה מוחלט של דרכי הרפואה דאז, ועי' בהרחבה בהערה⁴. שו"ר בדברי הפלתי (קפ"ח סק"ה) שכתב שדברי הרופאים אינם אלא השערה בעלמא יעוי"ש.

ומי לנו גדול מרבינו הגרע"א שכתב בשעת המגיפה: 'גם הזהרתי פעמים הרבה באזהרה אחר אזהרה שיהיו הנהגתם באכילה ושתיה **כפי אשר סדרו ואשר שפטו הרופאים** להזהר מזה וירחקו כמטחוי קשת **כאילו הם מאכלות אסורות** ולא יעברו על דבריהם **אף כמלא נימא** וכו' והעובר על ציווי הרופאים בסדר ההנהגה **תוטא לה' במאוד** כי גדול סכנתא מאיסורא וכו'.' [ומובן לכל, שאין כוונתנו להשוות את הוראות הגרע"א מהמגיפה דאז למגיפה דהיום, אלא רק להראות את אופן התייחסותו של הגרע"א ל'ציווי הרופאים' כתורה מסיני⁵].

והגע בעצמך, האם הרופאים בזמן הגרע"א ידעו יותר מהרופאים של היום? הלא כל בר דעת מבין שרמת הידע של הרופאים במגיפה בזמן הגרע"א הינה כאין וכאפס לעומת הידע שיש למדע בענייני מגפה כיום, [שהרי אז לא ידעו כלל לא מיקרוביולוגיה, ולא סטטיסטיקה, ואופן טיפולם במגפה היה להשמר מאויר מעופש או ממאכלים לא בריאים ועוד עניינים כמבוי' שם באגרות הגרע"א ע"א - ע"ג. והראיה - שהרי כל המגפות הנוראות שהיו תמידין כסדרן במשך מאות שנים ולא יכלו להם, חלפו ועברו לגמרי מן העולם לפני קרוב למאה שנה, כתוצאה

⁴ ונסביר עוד, הרי בעצם, מה ש'הרופאים משנים את דעתם' נובע מהטכנולוגיות החדשות שנותנות אפשרויות לבדוק באופן מדויק כל קביעה תוך זמן קצר, מה שלא היה פעם. ונמצא שהשערה שבימים עברו לקח מאות שנים לגלות את טעותה, בימינו זה לוקח זמן קצר, זאת אומרת שמה שהרופאים משנים את דעתם לא נובע מהבנה פחותה ממה שהיה פעם, אלא אדרבה מהמדע המדויק יותר. [ולדוגמא - מה שכולם טוענים, שמתחילה החמירו מאוד בנגיעה במשטחים, ולאחמ"כ בבדיקות מעבדה התברר שאין כ"כ צורך. ונשאלת השאלה, וכי זה מראה על חוסר ידיעה או הבנה? הלא אי"ז אלא הגיון פשוט וסביר שאם הנגיף עובר ברוק הוא עובר גם דרך משטחים, ויש חיידקים כאלו שעוברים כך, אלא שע"י בדיקות מעבדה התברר שכאן זה שונה. אך עד שלא התברר זאת בבדיקות מעבדה ודאי שהיו חייבים לחשוש לכך. ולעומת זאת עד לפני 150 שנה, קביעה כזאת היתה יכולה להשאיר למשך מאות שנים...., וכתבנו רק להמחיש כמה חוסר הבנה יש בטענות מסוג זה].

[ואגב, יתכן, שבמדע של היום, ששיטת עבודתם שונה לגמרי מאופן המדע של פעם, שאינם קובעים דבריהם מסברת ובינת הלב אלא אך ורק ע"פ בדיקת קליניות וסטטיסטיקות מוכחות בשטח, ומה שלא הוכח קלינית נחשב רק בגדר השערה ואינם סומכים על כך כקביעה מוחלטת ואמיתית, אזי אפשר שדברים שנבדקו מחקרית ונקבעו כקביעה מוחלטת, אין לזה רק דין של 'רופאים', אלא דין של רובא דליתא קמן! [באופן שהדבר נובע ממהלך טבעי, ולא אקראי]. ואין בכ"ז נפק"מ שהרי בין כך הדין ברור שסומכים על הרופאים, ונכתב למעיין].

יש לציין, שה'מדע המדויק' שבדורינו, להבדיל מה'מדע המופשט' שבדורות ראשונים, אינו עלייה אלא ירידה להם, שהרי היא מלאכה ואינה חכמה, ואכ"מ.

⁵ כמו"כ היו שטענו שהרופאים עושים זאת מתוך גאווה ורצון לשלטון ולפרסום, והשאלה נשאלת, האם הרופאים הנכרים מטעם השלטונות בזמן הגרע"א למדו סדר מוסר כל יום? האם הם לא היו בעלי גאווה ואינטרסים ואוהבי כבוד ושלטון? וכבר אמרו חכמינו סוף קידושין, 'טוב שברופאים לגיהנום!'

מהתפתחות המדע], ואם אז הזהיר הגרע"א שלא לעבור על דבריהם אף כמלא נימא, והעובר על דברי הרופאים חוטא לה' מאוד, כ"ש היום.

[והביאור באמת הוא, כפי שכתבנו לעיל, שכך ניתנה תורה לדון עפ"י החכמה שבאותו הדור, וגם זה נכלל בהא דאין לך אלא שבימך, שדיני התורה נקבעים עפ"י מה שמקובל בחכמה באותו הדור, אף היכא דכלפי שמיא גליא שקביעתם אינה נכונה].

ולחינם הארכנו, שהרי אין ליהודי יר"ש אלא לפתוח את השו"ע ולעשות ככל הכתוב בו ללא תירוצים וללא עיקולי ופשוט⁶!

פרקים ג' – ט' הם בנושא 'חשש רחוק'

פרק ג' – כלפי חובת הצלה אי"ז חשש רחוק אלא ודאי גמור

[א] השאלה המרכזית בענין חובת הזהירות היא, מהו השיעור של חשש פקו"נ. שהרי אחוז המתים מכלל כל הצבור הוא אחוז קטן מאוד, וא"כ אפשר שאי"ז נכלל בגדרי פיקוח נפש המחייבים בזהירות ושמירה, שהרי כלפי כל יחיד ויחיד, החשש שבהידבקו הוא יהיה בין המתים רח"ל הוא חשש רחוק, ומהיכ"ת שצריך לחשוש עד כדי כך.

ונסביר יותר את השאלה: הרי אחוז הנפטרים אינו מתוך כלל הצבור כולם, אלא מתוך המאומתים, וכל שבאים לדון את האחוזים מתוך כלל כל הצבור כולו הרי כמות המתים קטנה מאוד, וא"כ כלפי שמירת האדם על עצמו רחוק הדבר שיהא הוא בין המתים. ובשלמא אם ע"י אי שמירתו הוא היה נדבק בודאות, הרי שכיון שיש אחוז אחד מהמאומתים שבאים לפקו"נ, נחשב הדבר כמכניס עצמו לחשש קרוב של פקו"נ גם כלפי עצמו [או את קרוביו דהיינו הך], אבל באופן כזה שהוא רק ספק שיידיבק, א"כ יש למדוד את אחוז המתים מתוך כלל הצבור כולם, וזה כבר חשש הרבה יותר רחוק.

והרי כתב החזו"א [תשו"כ מ"ח], שיש 'דברים הרחוקים הרבה מפקו"נ' ואין להפריז על המדה בפקו"נ, וחזינן דיש גדר של חשש רחוק שאינו נקרא פקו"נ, וא"כ מהיכ"ת שבאחוז מתים כ"כ נמוך חשיב חשש פקו"נ. [אמנם דעת הגר"ח מבריסק להחמיר מאוד בחשש פקו"נ אף בחשש הרחוק ביותר].

[ב] אמנם באמת יש כאן שני נידונים שונים, א, נידון של כל יחיד ויחיד כלפי פקו"נ שלו עצמו, ב, נידון של חובת הזהירות כלפי פקו"נ של חבירו, ומדין הצלה, משום 'לא תעמוד על דם רעך'. ויש להבחין בזה, שאמנם כשדנים את החשש פקו"נ של כל יחיד ויחיד כלפי עצמו, אפשר ויתכן שהיה מקום לדון אם הוא גדר חשש רחוק, אבל כשדנים כלפי חובת הזהירות של כל אחד משום 'חובת הצלה', אי"ז חשש רחוק כלל, שהרי בתוך קבוצה גדולה שלא נשמרת מצוי מאוד שיהא בה כמה מתים וחולים קשה, ונמצא שכל אחד בקבוצה זו עובר על איסור

⁶ ודע, שמי שאינו סומך על מומחי הבריאות, וסובר שהמסיכות והמרחק ושאר כללי הזהירות אינם מועילים, הרי לשיטתו אסור עליו לצאת מהבית, שהרי רק הישיבה בבית תמנע הדבקה!

‘לא תעמוד על דם רעך’, שהרי ביכולתו להתאגד עם כולם בשמירה על כללי הזהירות ולהציל את אותם שעלולים למות.

והגע בעצמך: אם ידוע לנו שהולך ליפול טיל על אחד מבתי העיר, ויש חשש קרוב שאחד מבני העיר ימות כתוצאה מכך, האם לא ברור שיש חיוב על כל אחד מבני העיר לדאוג לעצירת אותו טיל, ולעשות כל מאמץ הדרוש לכך? ה”ה כאן, כיון שהנגיף באופן רגיל עובר מאדם לאדם והוא יבוא ויהרוג אחד מהקבוצה, א”כ הוי כטיל המתקרב ברוח מצויה להרוג את אחד מבני הקבוצה, ויש חיוב על כל הצבור להשתתף בעצירתו ובמניעתו, וזאת ע”י שמירת כללי הזהירות.

וכשדנים את הסיכון מתוך הצבור כולו - אי”ז חשש רחוק אלא ודאי מוחלט שכמה מהם ימותו,⁷ וחובה על כולם להתאגד ולעשות כל שביכולתם ע”מ למנוע את אותם מתים. וק”ו אלו שיש להם איזה השפעה על התנהגות הציבור, [וק”ו מובילי הדעה בציבור ההוא], שביכולתם באופן מוחשי להציל את אותם מתים ע”י החלטתם, וח”ו דמם של אותם שמתו בראשם.⁸

[ג] ויסוד זה, שדנים את הסיכון- כלפי כל הציבור יחד להחשיב זאת לסכנה קרובה, מחמת שאחד מהם ילכד, מפורש בדברי הפוסקים. דהנה בשו”ע או”ח (שכ”ט ז) נפסק דמחללים שבת בנכרים שצרו על עיר אף כשבאו ליטול ממון, וביאר המג”א (סק”ה) דאף שאפשר לתת להם הממון ולא יצטרכו לחלל שבת, מ”מ חוששים שמא אחד מבני העיר יעמיד עצמו על ממון ויהרג, וכ”כ המשנ”ב.

וש”מ מדברי המג”א והמשנ”ב תלת: א, אף שאין כאן פקו”נ כלפי אדם מסויים, אלא פקו”נ כללי שמתוך קבוצה זו אפשר שימות אחד מהם, גם זה חשיב פקו”נ ויש ע”ז חובת הצלה.

וכ”כ החזו”א בתשו”כ סימן מ”ת, שכשיש התרעה על התקפת טילים, הגם שכלפי כל אחד זהו חשש רחוק של אחד מרבי רבבות שיפול הטיל בדיוק על ביתו, ואפשר שאין מחללים שבת

⁷ וניקח לדוגמא את ארץ ישראל שהיא מקום עם אחוז מתים מאוד מאוד נמוך ב”ה, ובארץ ישראל מתו מתוך סך המאומתים שני שליש האחוז, נמצא שיש נפטר אחד מתוך 150 נדבקים, ואף אם נקטין את המספר לחצי מכל מיני סיבות, ונאמר שמת אחד מתוך שלש מאות עדיין לכל השיטות מדובר באחוז גדול שימותו מתוך קבוצה גדולה ומסויימת. [וגם אם היה מת רק אחד מתוך אלף היה הדין כן, שהרי מחללים שבת על יולדת ומב” במ”ב סימן ש”ל סק”ה וז”ל אין אחת מאלף מתה מחמת לידה (מג”א בשם המ”מ וכ”כ המאירי)]. ומחללים עליה את השבת.

ובאמת שהאחוזים הם פי כמה, מכיון שכנגד כל אחד שמת יש כמה שהגיעו עד שערי מוות ממש, וניצלו ע”י השקעה עצומה. והרי ‘חשש פיקו”נ’ מוגדר גם דבר שיש לו טיפול רפואי שמציל ממוות, ומחללים שבת גם כדי שלא להגיע לצורך לטיפול רפואי, וכאלו יש רבים, כפי שכל אחד יודע בשכונתו על כמה מקרים כאלו.

⁸ ואין לטעון שגם בשפעת נחייב את כולם לשים מסיכה כל החורף בכדי להציל את אותם יחידים שמתים משפעת. שהרי בשפעת, המסוכנים הם קבוצות מזעריות מאוד, וידועים בסיכונם, וניתן לשמור עליהם גם ללא שמירת כל הציבור כולו. אולם בנגיף זה קבוצת הסיכון גדולה מאוד מאוד, ואין אפשרות בעולם לשמור שלא יבוא עליהם נגיף זה ללא שמירת כל הציבור. ועוד, שכאן הסכנה קיימת לפנינו המאיימת ואורבת להגיע לחלק מהצבור ולסכנם, וכיון שידוע לנו שסכנה זו עומדת לבוא בודאי על היחידים שבצבור ולסכן אותם, הוי כטיל הבא ברוח מצויה, וחובת כולם להתאגד ולעצור את אותו מוזיק ע”י קטיעת שרשרת ההדבקה.

ע"מ ללכת למקום מוגן, אבל כלפי מי שאחראי להפעיל את האזעקה נחשב הדבר לפיקו"ג גמור והוא מחוייב להפעיל את האזעקה בשבת, שהרי מתוך כל הציבור שלא יותרעו חשש קרוב הוא שאחד מתוכם ימות בסכנה זו. ואם אותו אדם התרשל בהפעלת האזעקה דמו של מי שמת מכך בראשו.

ב, עוד יש ללמוד מדברי המג"א, שאף באופן שהסכנה נובעת ממה שאותו אדם ינהג שלא כדין- שאינו מוכן למסור את ממונו, אעפ"כ על כולם לחלל שבת כדי שלא יבוא לידי חשש סכנה זו. ק"ו בגידון דידן שהוא כמעט בלתי אפשרי לקבוצות הסיכון להגן על עצמם ללא שמירת כולם, ודאי שעל כולם יש חיוב הצלה.

ג, ועוד זאת נלמד מדברי המג"א, דאין לחלק בין הצלה שנעשית ע"י אדם אחד להצלה שנעשית ע"י הרבה אנשים יחד, 'ולא תעמוד על דם רעך' אינו דוקא על היחיד אלא גם על הרבים. וכ"ה מסברא, שאם אפשר להציל אדם הטובע בנהר או שאר סכנה רק ע"י התחברות של כמה אנשים, ודאי שמוטל על כולם להתחבר ולהתאגד יחד בכדי להציל את אותו אדם, ואם לא יתחברו, כולם עוברים על לא תעמוד על דם רעך. ובאמת יותר, שהרי דבר זה דומה- לזה אינו יכול וזה אינו יכול שכל אחד נחשב שעשה הכל, והכ"נ כיון שא"א בלעדי כל אחד להצלה הרי נחשב כל אחד ל'מציל' שלם, ואי עשייתו נחשבת ל'עמידה על דם'⁹.

[ד] צא ולמד: עיר שיש בה מיליוני תושבים, ונמצא הרוג אחד קרוב לעיר, צריכה כל העיר כפרה על כך, ועל זקני העיר לצאת ולהעיד שלא נתגלגל הדבר מתמותם, ע"י **שלא פטרוהו בלא מאכל** - 'ידינו לא שפכו את הדם הזה!' הרי שאף במה שלא השתדלו כדבעי עם האורח באופן שנגרם מותו ע"י חייבים **כל העיר כפרה על כך**, ק"ו היכא שלא מנעו ממנו סכנה שהיתה יכולה לבוא עליו.

וכמה מחריד ומזעזע הדבר, לשמוע משפטים מאנשים יראי ה' התרדים על דברו, 'נו אז מתו שם כמה אנשים מקורונה מה קרה', 'וכי משום שמתו כמה אנשים אנו צריכים להשמר כ"כ', 'בגלל כמה אנשים שמתים לא צריכים לעצור את כל החיים', ומשפטים אלו ניתן לשמוע לא מאנשים פורקי עול ה"י, אלא מאנשים שומרי תורה ומצוות, או לאזניים שכך שומעות.

⁹ ואין להקשות לדברי המג"א והמשנ"ב והחזו"א שדנים את הסכנה כלפי העיר כולה שמא אחד מתוכם יסתכן, הכ"נ נאסור על כל הציבור להשתמש באש ובתחבורה, דאף שכלפי כל אחד הוא סכנה רחוקה, הרי כלפי כל הציבור כולו זו סכנה קרובה שאחד מתוכם יסתכן. דאין הענינים דומים כלל, באש ותחבורה אין במניעת השימוש של כל אחד מהציבור, פעולת הצלה כלפי חבריו, משא"כ באופן של המג"א והמשנ"ב של נכרים, הציבור בגופם מצילים ומונעים את הסכנה שעלולה לבוא על אדם מסוים. וה"ה בגידון דידן, הנגיף עצמו עומד לבוא ברוח מצויה על אותו אדם שעלול להסתכן, ואופן ההצלה הוא ע"י שמירת כל אחד ואחד שהנגיף לא יתקדם הלאה, וכל אחד שנשמר מונע בגופו את הנגיף מלהתקדם הלאה. דומה הדבר לחומת העיר שהנכרים עלולים לפורצה בכל מיני נקודות תורפה, וההצלה נעשית ע"י עמידת שומרים בכל נקודת תורפה.

[ועדיין יש מקום לבע"ד לטעון -ואי"ז שייך לגידון דידן- שהיה על ב"ד הגדול לאסור על כולם את השימוש בדברים אלו בכדי שלא יבוא אחד מהם לידי סכנה. אמנם אפשר שב"ד אין להם לאסור מה שלא אסור מדינא ואכמ"ל. ובנוסף, ברור שאין לאסור דברים אלו, שגדולה תועלתם להצלת ולאריכות חיים פי רבי רבבות מחשש סכנתם המועט].

כמו"כ שמענו משפטים 'מתו שם כמה זקנים' 'רק מי שיש לו מחלות רקע', לא יאומן שאפשר לשמוע משפטים שכאלו מלומדי תורה!!! ואין לך חילול ה' גדול מזה.

וגם אלו שאינם אומרים זאת בפיהם, מ"מ רבים בלבם או עכ"פ בתת מודע שלהם מרגישים - וכי נקריב את הנוחות שלנו בגלל שכמה אנשים מתים, ועוד אנשים עם מחלות רקע¹⁰ ... וברור שזה שורש פורה ראש ולענה להרבה מהתנהגות הצבור.

[ה] ואין האחריות רק למתים מתוך הקבוצה, שהרי ההדבקות לא נעצרות והם מגיעות לכלל הצבור ולכלל כל הארץ, וכל אחד מהציבור השותף בחוסר שמירת הציבור, אחראי גם לכל אלפי ההידבקות שיצאו מתוך אותם נדבקים, וממילא לכל המתים והנזקים שנבעו מכך, שהם לא בגדר חשש רחוק אלא בגדר ודאי גמור.

ומדה טובה מרובה, כל אדם שנשמר, הוא שותף בהתאחדות הציבורית סביב עצירת הנגיף, והוא מקיים בזה את חובתו המוחלטת לשמור על חיי כל אחד ואחד שבתוך הציבור ע"י כח הציבור, ומניעת המון מתים שאפשר שיהיו בכל הארץ מחמת המשך ההדבקות¹¹.

פרק ד' – מי מחיה את הנגיף?

אמנם באמת יש בזה דבר חמור הרבה יותר, ולאחר שנבין את מהות סכנת הנגיף, נראה שכל השאלה של 'חשש רחוק', אין לה מקום כלל בנידון דידן.

ויסוד הטעות הוא, שהנידון העיקרי כאן אינו הפקד"נ של כל יחיד כלפי עצמו, ואף לא החיוב הצלה של זולתו, אלא יש כאן ענין הרבה יותר חמור ונורא, והוא: לא להיות ח"ו 'רוצח בגרמא', ובזה לא שייך כלל לדון מצד חשש רחוק, וכפי שיתבאר.

¹⁰ יש לציין ש'מחלות רקע' הכונה גם לאנשים רגילים שיכולים לחיות עוד הרבה שנים, וגם השמנת יתר, ועישון, וכולסטרול, ובעיות לב, ואסטמה, וסכרת, שאנשים חיים איתם לאורך ימים ושנים, כל אלו נחשבים למחלות רקע. וכי כל אלו נחשבים לגברא קטילא? או אולי הם חייבים מיתה?

¹¹ ולכן, אין מעלה ואין מוריד אם בסוף האדם נדבק שלא באשמתו, שהרי מצד חובת ההשתתפות בשמירה של הצבור הוא היה שותף מלא. כמו"כ גם לענין היותו חוליה בשרשרת ההדבקה, הרי מכיון שנשמר - יש מקום גדול להניח שהוא לא הדביק אחרים, ועכ"פ קיים את מלא חובתו בעניין. וכמובן שגם בלא החשבון הנ"ל, אין לו לאדם לומר שלחינם השקיע לשמור, שהרי קיים בזה כל רגע ורגע מצוה דאו' דהצלת נפשות, ושכרו נכון עימו. דומה הדבר לאדם שרץ במס"נ להציל יהודי ממוות, ובסוף לא הצליח.

ודע, דזהירות אינה 'הכשר מצוה', אלא קיום המצוה עצמה, שהרי המצוה היא 'שמירה', [וכמב' ברמב"ם הל' רוצח פ"א ה"ד דיש מצות עשה ד'השמר לך ושמור נפשך', להזהר מכל דבר סכנה], וע"כ הנהיר ולא עלתה בידו אינו בגדר 'חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה', אלא קיים מצוה בפועל בכל רגע ורגע. וכן לענין הצלה מוכח לכאן' במנחות ס"ד א' דהמתעסק בהצלה שלא הוצרכה בסוף נחשב כעשה מצוה ולא רק כחשב לעשות מצוה, וכ"כ הש"ש"כ פ"ב הערה כ' בשם הגרש"א. וכן להיפך, המכניס את עצמו או את אחרים לסכנה אף אם לא נגרם מכך נזק עבר על עשה ול"ת דלא תשים דמים כמב' ברמב"ם שם. ואלו החשים הרגשה של 'סתם עבדתי לשמור', טעות היא בידם: וכי זה משחק ותחרות, או ענין פוליטי, שהינך מרגיש כישלון שלא ניצחתי? הלא יש כאן קיום מצוה דאו' בכל רגע ורגע, ועשיית רצון ה', ואין מקום להתחרט על כך - בדיוק כפי שאין מקום לחרטה על כל קיום מצוה אחרת!

[א] ונקדים הקדמה קצרה: נתאר לעצמינו קבוצת אנשי מחתרת שמאיימים על כל האזור, ומדי יום הם זורעים הרס וחורבן, והם כמובן הרי חייבים מקום מסתור ואוכל, וישנם משתפי פעולה בקרב הצבור שנותנים להם מחסה. - איך נתייחס לאותם משתפי פעולה, האם כאנשים תמימים, או כמתבלים? הלא לכל אחד ברור שאנשים אלו שותפים גמורים לכל המעשים שיעשו מתבלים אלו, אף שמעולם לא התזיקו בידם נשק, והם יישפטו ויענשו במלא חומרת הדין כמשתפי פעולה.

וכעת נעבור לנמשל: נגייף הקורונה אינו יכול להתקיים בלא שיהיה מי שמחזיק אותו בחיים. ואלו שמחיים אותו הם בעצם כל אלו שנדבקים ונושאים אותו ולא נותנים לו למות מחוסר מרחב מתיה! הוי אומר: שכל אחד שנדבק, מוגדר בעצם כמי שנותן לנגיף המסוכן חיים!

הרי איך היינו מסתכלים על אותו הסיני הראשון שממנו התחיל הנגיף הקטלני? בדיוק כך עלינו להסתכל על כל אחד שנדבק ולא נותן לנגיף למות. ואם זה היה באשמתו, באופן שהיה יכול להזהר ולמנוע זאת, הרי שהדבר תמור מאוד.

[ב] ועתה בואו חשבון: הרי אנו יודעים שכל העולם כולו נדבק בקורונה כתוצאה מארבעה אנשים שחלו בסין לפני כמה חודשים! וכתוצאה מכך שחלו ארבעה אנשים בנגיף, נדבקו תוך כמה חודשים 50 מיליון איש, ומתו תוך כמה חודשים מיליון 250 אלף איש! וזה אחרי כל הסגרים העצומים שהיו בכל העולם כולו. הוי אומר שאם מארבעה נדבקו 50 מיליון, הרי שלכל יחיד ויחיד שנדבק יש פוטנציאל הרסני ביותר שתוצאותיו מי ישרנו!¹²

דבר זה, שאנשים רבים ימותו כתוצאה מהידבקות של יחיד, איננו רק בגדר חשש קרוב, אלא הוא 'קרוב מאוד מאוד', שהרי הוא קרה לפנינו בפועל מיליון ורבע פעמים!

ולכן זה ממש לא הנושא מה ארע לכל אחד שנדבק באופן אישי, אם הוא קיבל את זה קשה או קל, כי לא זה עיקר הסכנה, הסכנה הגדולה היא בעצם זה שהוא נדבק, ויש לזה משמעות חמורה ביותר! ההידבקות עצמה תביא בסוף להרגו! [וזוהי הטעות הנוראה של כל אותם הבחורים הצעירים שנדבקים במכוון, כי עצם ההידבקות היא התזקת הנגיף בחיים וסיוע בהתפשטותו].

[ג] ועתה נעבור לפרט נוסף מסוכן יותר: הסכנה הגדולה של הקורונה, הם ההדבקות הסמויות, ההדבקות שהם ללא סימפטומים, שהם בעצם המסתור הטוב ביותר של הנגיף מפני חיסולו, רק בדרך זו הוא יכול להמשיך לחיות בלא להיעצר! ומי הם האחראים על ההדבקות הסמויות? כל אלו שאינם נזהרים. [שאינן להם מסיכה, שאינם נבדקים כשצריכים להיבדק, שאינם שומרים על הבידוד הנדרש וכו']. כל הוראות הזהירות הם בעצם מניעת ההדבקות הסמויות. ולכן כל אחד שלא נבדק כשהוא צריך עפ"י המומחים, הדבר תמור מאוד!

¹² וגם מי שירצה להישמר רק אחרי שכבר נדבק, מ"מ עד שהוא מגלה את ההדבקה הוא כבר מספיק להדביק הלאה. וכמו"כ אפשר שתהיה הדבקה ללא סימפטומים. ועוד שהשמירה שאחרי ההדבקה אינה שמירה הרמטית. לעומת זאת, מי שנשמר תמיד, הסיכויים שהוא הדביק אחרים נמוכים מאוד מאוד, ועוד, שעשה כל מה שיכול וידיו נקיות.

[ד] ונמחיש זאת: אם לדוגמא בעיר ב"ב יש הדבקה המונית במשך תקופה, הרי שבמשך כל תקופה זו היו אנשים ש'תיתזקו' את הנגיף! ומי הם אותם אנשים? - כל אלו שנדבקו, **ובפרט אלו שלא נודע שהם נדבקו** - אלו שלא נשמרו כדבעי ונדבקו הדבקות סמויות, או שלא נבדקו כשהיו צריכים, שהרי כתוצאה מכך הם המשיכו להדביק הלאה ללא ידיעתם. וכל אחד ואחד מאלו שתיתזקו את הנגיף הרי הוא שותף מלא לכל הנזקים וההריגות של הנגיף רח"ל.

וכמו"כ **בין גל לגל** - מי הוא ששומר על הנגיף בחיים עד הגל הבא? כל אלו שנדבקו בין גל זה לגל הבא, **ובפרט אלו שלא נשמרו ונדבקו הדבקות סמויות**, ונמצא א"כ שאלו שנדבקו בין גל לגל נושאים באחריות מלאה על כל נזקי הגל הבא והבאים אחריו. [שהרי בין גל לגל, אמנם המספרים הצטמצמו מאוד ע"י הסגרים, אך הנגיף לא נעלם לגמרי, וממילא חשבון ההכפלות מתחיל מחדש, ומתרבה ומתרבה עד שישנה שוב התפרצות המונית, ונמצא שקבוצות אלו ששמרו על הנגיף בחיים באותה תקופה, הם הם האחראים באופן ישיר על כל ההתפרצות שלאחריה, ואם זה לקח כמה חודשים, שותפים להתפרצות הבאה המונית נדבקים].

ולכן, אף שבין גל לגל ישנה תחושת הקלה מאוד מטעה, שהנה ביום זה לא היו כלל נדבקים חדשים בעיר זו, ולשם מה יש להזהר. אבל באמת, אדרבה, זוהי בדיוק נקודת הזמן שמאוד חשוב להשמר בה, מכיון שהפוטנציאל ההרסני של 'חוסר השמירה' בתקופה זו הוא פי כמה.

[ה] ומעתה, אחרי שהובן הנושא של סכנת הקורונה, הרי שהטענה המצויה בפי רבים, שמכיון שיש רק מיעוט מתים, הרי זה חשש רחוק ואין לחשוש לו, אינה ממין הטענה כלל. טענה זו יכולה היתה להיות נכונה כאשר דנים כלפי הסכנה של הנדבק עצמו, כמה אחוזים יש שהוא ימות, אבל כיון שהנושא הוא שעצם הידבקותו מסייעת להדבקת והריגת אחרים, הרי ודאי שיש אחוזים גבוהים שבעצם הידבקותו יגיע הדבר למוות של אחד או של רבים.

הא למה זה דומה, למחבל שיורה לתוך אולם שנמצאים בו מאה אלף איש, שאמנם נכון שכל אחד שנמצא באולם כלפי עצמו זהו חשש רחוק מאוד מאוד שהוא זה שיפגע מתוך מאה אלף איש, ואינו צריך לחשוש לזה כלל, אבל כלפי המחבל עצמו הרי זה נחשב כמעט ודאי שהוא יהרוג אחד מהם. ונמצא שמסייע למחבל, נחשב כאילו נתן לו להרוג באופן כמעט ודאי.

ובזה שונה סכנת הקורונה מכל סכנה אחרת המוכרת לנו, שאין לדון בה כמה אחוז **המתים**, הנושא הוא כמה אחוז **הנדבקים**. בעצם ההידבקות יש משמעות של רציחה¹³, שהרי **כל הידבקות = הסתרת מחבל!**

¹³ וכל ענין זה לא שייך כלל בסיבוכי מחלת השפעת שהזכרנו לעיל, שם הסיכוי שההידבקות של אדם מסוים תגרום בסוף למיתת אדם אחר אפסית, ואינו צריך לחשוש לכך. [מכמה סיבות, א, קצב ההדבקה איטי מאוד [הקורונה מדביקה פי 70 מהשפעת], ב, אחוז הנזקים אפסי ביחס לקורונה, [0.03% כלומר אחד ל-3300 נדבקים]. בחשבון פשוט נמצא שהסיכוי שאדם אחר ימות כתוצאה מהידבקות בקורונה כפולה מאפשרות כזו בשפעת פי אלף! ואם נחשב כפול האחוזים שהוא עצמו יידבק בשפעת במשך החורף, הרי שהסיכוי לכך כמעט לא קיים.

והנה באמת די בזה כדי להבין את חומרת הדברים, ועל כל אחד לעשות כל טעדי כדי שלא להיות חלק ושותף במסע של הנגיף, וכל ההשתדלויות שבעולם שאדם יעשה בזה הוא קטן לעומת אחריותו הגדולה, וכל שלא עשה דיו ע"מ שלא להידבק, נושא באחריות על התוצאות.

פרק ה' – גרמא במיתה

[א] ונבאר יותר את פרטי דין 'גרמא ברציחה'. הנה כתב הרמב"ם פ"ב ה"א מרוצת, 'השוכר הורג להרוג את חבירו או ששלח עבדיו והרגוהו, או שכפת חבירו והניחו לפני הארי וכיוצא בו והרגתו היתה, וכן ההורג את עצמו, כל אחד מאלו שופך דמים הוא ועוון הריגה בידו וחייב מיתה לשמים ואין בהן מיתת בית דין'.

וש"מ מדברי הרמב"ם תרתי: א, גרמא ברציחה הוא עבירת רציחה לכל דבר, הוא 'שופך דמים' ועוון הריגה בידו 'חייב מיתה לשמים', וכל קלותו הוא שאין בו מיתת בי"ד, ולכאן משמע מזה דעובר באיסור 'לא תרצח'. ב, 'גרמא ברציחה' הוא אף בגונא שהרציחה בפועל נעשתה ע"י בר דעת ובר חיובא! לאו דוקא בכופת לפני ארי אלא אף בגונא שהמעשה רציחה עצמו מסור לבן דעת, שהרי השוכר את חבירו הרציחה נעשתה בפועל ע"י בר דעת. ומשום דגדר גרמא ברציחה הוא, שכל מיתה שלא היתה נעשית בלעדי אדם זה, ורק מחמת מעשיו מת חבירו- חייב בדיני שמים.

[ב] ופשוט דלענין חיוב בד"ש אין שום חילוק בין גרמא לגרמא דגרמא, שהרי יסוד ענין הגרמא הוא בזה שבלעדיו לא היה מת חבירו, ולא אכפ"ל כמה גדולה השרשרת. ואמנם לענין דינא דגרמי נחלקו בעה"ת והרמב"ם בגורם דגורם אם חשיב 'גרמי', כמב' בש"ך שפ"ו, אבל לענין גרמא דחייב בדיני שמים ודאי שאין חילוק. שהרי פשוט שהמוסר את חבירו לעכו"ם שיהרגוהו, אף אם בפועל הרגו שלית העכו"ם או שלית דשלית ואף אלף שלוחים דשלוחים, הרי זה גורם במיתתו, דלענין גרמא מה לי גורם מה לי גורם דגורם, כל שהמיתה לא היתה נעשית בלעדיו הרי הוא 'שופך דמים'.

וזכר לדבר בלשון הרמב"ם פ"ד ה"ט מרוצת, 'צא ולמד מאחאב עוע"ז שהרי נאמר בו רק לא היה כאחאב וכשנסדרו עונותיו וזכיותיו לפני א-לקי הרוחות לא נמצא עון שחייבו כללית כו' אלא דמי נבות וכו' והרי הוא הרשע לא הרג בידו אלא סיבב קל וחומר להורג בידו', והרי במעשה נבות היה אחאב גרמא דגרמא בכמה גלגולי גרמא. [ועי' כע"ז בחת"ס חו"מ קפ"ה. וכן לכאן יש לדייק מהא דגרמא בנזקין דחייב בדיני שמים הוא אף בשוכר עדי שקר, ואף דיש קצת מקום לחלק דהתם גרמא דגרמי הוא, מ"מ מסתברא דלענין נידון זה אין חילוק]. וכ"ש הכא שכך הוא דרכו של הנגיף לעבור מאחד לשני, ונמצא דהוי כרות מצויה, ובזה ודאי מסתבר דחשיב גרמא גמור אף דהוא רק חוליא בשרשרת ארוכה, כל שבלעדיו היתה נקטעת השרשרת.

[ג] ואין חילוק בגרמא אם ה'מעשה מזיק' ניכר לעין אדם או לא, שהרי אף במחשבה חייב בד"ש בגרמא בנזקין, כגון פרת חטאת שהכניסה לדוש. ומפגל ומחיצת הכרם שנתיימש מלגדור חייב אף מדין גרמי וכו' ואכ"מ. [ועי' בהלק"ט ב' צ"ח שכ"כ לענין מיתה]. והרי פשוט

שאדם שיפתח צינור של גז באופן המסכן אדם, אף שאין אפשרות לראות את הגז הנודף ממנו, חשוב רוצת. כמו"כ ודאי שמי שישחרר לאויר חומר ביולוגי מסוכן חשוב רוצת גמור.

[ד] וגם אם האדם שנפטר ח"ו כתוצאה מכך, פשע בנפשו ובא למקום שאין נזהרים, אינו מגרע מחומרת הגרמא של המדביק, שהרי אין אדם בעלים על נפשו שיוכל להתיר לאחר להזיקו ולהדביקו, ומאחר וידוע שיהיו כאלו שיפשעו בנפשם ויבואו למקומות כאלו על אף גילם וכו', נמצא שאסור לאדם אחר לשתף פעולה עם פשיעת אדם זה. [ואף שידועה דעת המנח"ח [קומץ מנחה רל"ז], דאין חיוב הצלה במאבד עצמו לדעת, פשוט דכאן לא חשיב מאבד עצמו לדעת, שאין לו כונה למות אלא שגגה. ועוד דלא איירי המנח"ח אלא לענין הצלה ולא לענין גרם רציחה. ועוד, שהרבה תמהו מאוד על המנח"ח בזה].

[ה] תא תזי מש"כ הגר"א בביאורו חו"מ שפ"ח סקע"ד, [על מש"כ הרמ"א שהעוסק בזיופים מותר למסרו לנכרים כי מסכן הוא את הציבור]. וז"ל הגר"א, 'דג"כ רודף הוא ואף שאין מתכוין כמ"ש בההיא חמרא בב"ק שם ובסנה' ע"ב ב' איתביה כו' יצא ראשו כו' ואף שאינו רק גרמא כמו במסור שאף ע"י ממון קל כמו תיבנא ואף שאינו רק חששא כמו במסור וכן מחתרת וכיוצא'.

הרי יוצא מפורש בדברי הגר"א, דאדם שיש במעשיו סכנה לאחרים, אית ליה דין רודף לכל דבר, א, אף שאינו מתכוין לכך, ב, ואף שאינו רק גרמא, ג, ואף שאינו רק חששא! ולכא' אם יש לו דין רודף, ה"ה דחשיב נמי גרמא במיתה דחייב בדיני שמים. וא"כ מבו' בדברי הגר"א דאף בחששא! ואף באינו מתכוין! נמי חשיב גרמא במיתה.

وهוא באמת מפורש בגמ' שציין הגר"א [ב"ק קי"ז ב'], במעשה דההוא חמרא שאדם העושה מעשה שמחמתו נכנס אדם אחר לסכנה אית ליה דין רודף גמור מדאו'.

[ו] ואמנם נחלקו הראשונים בדין שולח לענין גרמא בנזיקין, השוכר עדי שקר חייב בדיני שמים, האם דוקא שוכר או גם שולח, דבתוס' ריש הכונס כתב דדוקא שוכר אבל שולח פטור מדיני שמים דסבור שלא ישמע לו. אבל דעת תוס' הרא"ש והריטב"א רפ"ב בקידושין דליכא חילוקא, וכן העלה הש"ך סי' ל"ב. אך גם לדעת התוס' כל היכא דליכא סברא זו וכגון שידוע לו בודאי שישמע לו ודאי שחייב בדיני שמים גם לתוס', וכן נקט בפשיטות היש"ש שם.

[ז] ברור גם שאין לטעון שאילו לא היה מדביקו אדם זה, שמא היה נדבק מאדם אחר. דסו"ס הוא הוא הגורם, וכי אם ידוע בבירור שאם אדם זה לא היה שוכר הורג זה להרוג, אדם אחר היה שוכרו, לא יהא מחוייב משום גרמא? [ואף לענין לפני עיוור מבו' במשנ"ל מלוה פ"ד ה"ב, דגם באופן שיש ישראל אחר שהיה מכשילו, עובר בלפני עיוור, כיון שלשיראל האחר נמי יש איסור להכשילו].

[ח] ויש להעיר, דלפי חידושו העצום של החזו"א בגליונות על הגר"ח יסודי התורה, דהמניח לעכו"ם לזרקו על התינוק, אף שאינו אלא 'לא מתנגד', עבירת רציחה בידו, משום דהוי כרות מצויה, וחייב ברציחה משום אשו משום חיציו, הגם שהזרק היה בר דעת. לכא' יש לדון

שבנידון דידן הוא אף יותר חמור, ואינו נידון כגרמא, אלא **כתיצין**, דהא הוי כרות מצויה, ואף דהוי ע"י בר דעת לא אכפ"ל¹⁴.

[ט] ומלבד ענין גרם רציחה, יש כאן חיוב הצלה ד'לא תעמוד על דם רעך', דהרי השיעור בחיוב הצלה בודאי כולל גם אופנים של גרמא דגרמא דגרמא, שעליו להמנע ממעשים כאלו כדי להציל נפש מישראל אף שזה באופן עקיף וגרמא דגרמא. וכבר נתבאר לעיל דהמנעות מהצלה חשיב כשפיכות דמים כמבו' בירושלמי יומא דהשואל הרי זה שופך דמים.

ועוד יש בזה לאו ד'לא תשים דמים', שזה כולל כל מכשול שיכול להביא לידי אסון אף באופן רחוק, וכמבו' ברמב"ם הלכות רוצח פי"א, וכפי שביאר החזו"א שהגם דעליה לגג לא חשוב כמכניס עצמו לסכנה שהרי יכול להזהר, מ"מ התורה הגדירה זאת כמכשול משום שעליה תמידית יש בה סכנה שמא ואולי פעם אחת לא ישמר.

פרק ו' – ובתרת! או חלק משרשרת רציחה או חלק מקטיעת השרשרת!

לאחר שנתבארו הדברים באופן תאורטי, נפשט את הדברים הלכה למעשה:

[א] המציאות היא שבתוך ציבור גדול שאינו שומר על ההוראות, מצוי מאוד הדבקות נרחבות, [וכפי שמצוי לשמוע בקבוצות אלו, 'כולם אצלנו כבר נדבקו']¹⁵, ונמצא **שעצם ההידבקות**

¹⁴ והנה אף דמובן היטב למה לא ס"ל להגר"ח חידושו הגדול של החזו"א בזה, מ"מ עדין צ"ע תמיהת הגר"ח שם על התוס', דהא כיון דגם בגרמא עוון הריגה בידו, ופשטות הרמב"ם משמע דשפיר נכלל ב'לא תרצח', וא"כ הרי לכא' המניח לעכ"ם לזרקו על התינוק לא גרע מגרמא, ומה תמה הגר"ח על התוס' שם. ואולי ס"ל להגר"ח דכיון דאין הישראל עושה שום פעולה כלל, אלא רק שאינו מתנגד לעכ"ם שיזרקו אותו ואינו נלחם בהם, בזה לא חשיב אפילו גרמא, ואכ"מ.

¹⁵ ודרך אגב, מזה פירכא לטענה המצויה שאין יותר מתים בקבוצות אלו שאינם שומרים מאלו ששומרים, שהרי כיון שהם אומרים ש'כולם אצלנו נדבקו', הרי לטעון שאין יותר מתים זה לתפוס את החבל משתי קצותיו, שהרי מסתבר שאחוז המתים והחולים קשה חיוב להיות שוה ערך לאחוז ההידבקות, [כמובן ביחס לגיל], ואם ההידבקות פי שנים המתים פי שנים, ואם ההידבקות פי עשר המתים הם פי עשר וכן הלאה. ומי שסבור שנדבקו פי עשר ומתו רק 1/10 מהצפי הסטטיסטי אינו אלא פת', ואם באמת כך קרה הרי זה 'נס גלוי' והיה ראוי לפרסמו בקהל עם!

אחרי שכתבתי זאת הגיעו אלי נתונים מעודכנים של השכונות בירושלים מתאריך ט"ו חשוון תשפ"א, שם נראה בבירור חילוק מהותי מאוד בין שכונות בירושלים, הבדל של פי כמה וכמה במספר המתים! [ולא נפרט את השרימה ע"מ שלא לבייש, רק נכתוב את שתי הקצוות, בשכונה חרדית מסוימת היה נפטר אחד ל 18,330 [3 מתוך 55,000], ובשכונה חרדית אחרת נפ' אחד ל 909 [11 מתוך 10,000] דו"ל]. כמו"כ הגיע אלי חשבון שעשה ראש ישיבה ידוע, שבדק בעצמו את שמות הנפטרים והשתייכותם, ויצא לו שמדובר בפי

כמה וכמה בקבוצות שלא נשמרו!

בנוסף נודע מאנשי הח"ק, שבמקומות מסויימים, שלא התפנו לבתי החולים, ועשו את כל הטיפול בבית, היו כמה וכמה מתים בבית שלא נרשמו במתים במגפה. [וכשם שעד אז סברו שאין במקומות אלו שום חולים קשים עד שהתגלה שרבים מטופלים ע"י ציוד רפואי בבית].

וכאן עלינו להדגיש נקודה חשובה, [קצת חשבון], באופן כללי כשבאים למדוד סטטיסטיקה, הרי הכלל הראשון הוא שככל שכמות המקרים הנבדקים נמוכה, רמת הדיוק נמוכה, וכשהכמות עולה, רמת הדיוק עולה גם. ולדוגמא, אדם הזורק פעמיים מטבע לארץ, אף שהסיכויים שיפול על צד א' או צד ב' הוא 50/50, הרי ודאי שיתכן מאוד ששני הפעמים יפול המטבע על אותו צד, לעומת זאת אם יזרוק 100 פעמים רמת הדיוק תעלה, ואם יזרוק אלף פעמים רמת הדיוק עוד יותר תעלה, וכן הלאה וכן הלאה, וזה פשוט. [זה גם

קרב ציבור כזה- אינה נחשבת לחשש רחוק אלא לחשש סביר שיש לחשוש לו. ומכיון שע"י ההדבקות הנרחבות יש כמה שבאים לסכנת מיתה, נמצא שכל אלו שהיוו חלק מ**שרשרת ההדבקה**, שייכים הם בגרמת מיתתם, שהרי אם ע"י הגדלתם את שרשרת ההדבקה - במקום לקטעו ע"י שמירתם - ימותו מתוך המאות שיבואו אחריהם מפירי פירות הדבקתם, נמצא שהם מתו בגרמתם, וברור שתוצאה כזו אינה חשש רחוק כלל בהדבקה המונית. ומכיון שמתחילה היו צריכים לחשוש לזה, וכפי שנתבאר שזהו חשש סביר שעצם ההידבקות תביא לידי מיתת איזה אדם, נמצא דחשיב פשיעה גמורה.

[ב] ומה שמפחיד בזה, שאדם לא יוכל לדעת לעולם את תוצאות מעשיו, אלא אך ורק כשיבוא לפני ב"ד של מעלה, שהרי ישנם המון הדבקות סמויות כתוצאה מהידבקותו שאין לו שום מושג מה יצא מהן בסוף! אדם יכול ללכת בירושלים בתמימות ללא מסיכה, ואינו יודע כלל שלאחר חודש נפטר בחיפה אדם בגרמתו, והכל בגלל הדבקתו הסמויה.

[ומדה טובה מרובה: הרי המשוואה היא פשוטה, יותר הדבקות = יותר מתים, פחות הדבקות = פחות מתים, ונמצא א"כ שכל יחיד ויחיד שנשמר ובכך הוא עצמו לא נדבק, הרי זכה לעצור את ההדבקה ולא נתן לנגיף מרחב מחיה להמשיך הלאה במסע הרציחה, ונמצא שהוא הציל בגופו כמה וכמה נפשות מישראל].

ולכן כל החשבונות שאנשים עושים שמתוך קבוצה פלוגית או אלמונית לא מתו וכן מתו - לא מעלה ולא מוריד, שכן עצם זה שהם נדבקו באופן מכוון ונתנו לנגיף יכולת להתפשט, זה חשש גרם רציחה. כי **להדבקות אלו** יש תוצאות מרחיקות לכת.

[ג] ויש להוסיף, שבאמת יגורתם הגדולה של מומחי הרפואה הוא מפני מצב שיהיו הרבה מאד חולים ומערכת הבריאות תקרוס, כפי שהיה באמת בכמה מדינות באירופה, או שלא יהיו מספיק מכשירי הנשמה, [שהרי אחוז גדול מאלו שנדבקו בנגיף ניצלו ע"י מכשירי הנשמה או ע"י טיפול ראוי של מערכת הרפואה ולכן יש מיעוט מתים במגפה זו]. **ורק מחמת שמירת כל**

הרעיון שבדיקת ניסוי לתרופה חייבת להיות בקבוצה גדולה כמה שיותר]. ומעתה כשאנו באים למדוד קבוצות שלא נשמרו, אחוז הדיוק אמור להיות נמוך מאוד, מכיון שגם אחוז המתים בפועל במגפה זו נמוך יחסית, וגם הקבוצות שאינם שומרות - מועטות באופן יחסי לעומת כלל האוכלוסייה, ונמצא א"כ שהסטטיסטיקה בענין זה אמורה הרבה פחות להיות מדויקת. ובקיצור, אי"ז מחייב כלל וכלל שכל מי שלא נשמר נדבק, אלא זה ענין אקראי ולכן א"א לבדוק זאת עפ"י כמות קטנה של נבדקים, [וכמה גדול חוסר ההבנה בענין, כשמצוי לשמוע טענות מהסוג: הכולל הזה לא נשמר ולא נדבק, קבוצה זו שנשמרו נדבקו וכו'...]. ובנוסף, הרי ענין המתים במגפה תלוי בעוד הרבה פרמטרים, [כגון גיל, ומחלות רקע, וחתונות, ואופן החיים וכו' וכו'] וזה מקשה מאוד מאוד לדייק כשמדובר על מספר קטן! ויש עוד סיבות. **ועל אף כל זאת התוצאות בשטח מראות בבירור על הבדל שמים וארץ!!!** מה שמראה כמה נכונה השערת המומחים!

והנה בציבור החרדי אחוז המתים מעל גיל 65 מכלל האוכלוסייה החרדית [לא מהנבדקים!] הוא פי 4 מאחוז המתים שבציבור הכללי! [הנתונים שהתפרסמו טבת תשפ"א: 1 לכל 132 לעומת 1 לכל 475]. והרי בגיל 65 כבר אין ילדים בבית, ואי"ז אלא מחמת חוסר הזהירות רח"ל!

וכן יש לציין פרט חשוב, שקבוצות אלו שאינם נשמרים, מעורבים כמעט בהכל בשאר הקהילות, בכל בנין מגורים, וכן בחנויות ובשטיבלאך וכו', ולפעמים אף יותר ממה שהם מעורבים עם עצמם, לפרט זה יש השלכה רחבה על היקף ההדבקות בכל הציבור, מה שמקשה את בדיקת התוצאות, מכיון שמשפחה אחת בבנין ששייכת לקבוצה שאינם נשמרים יכולה בקלות יתר להדביק את כל אלו השאר על אף שנשמרים.

הצבור יחד נעצרה מגמה זו כפי שנוכחנו בעינינו גם בגל הראשון וגם בגל השני- ונמצא א"כ, שכל אחד מאלו שזנהרו, הוא שותף גמור להצללת נפשות רבות של ישראל דבכל אתר ואתר! שהרי בזכות השתתפותו בהשתדלות הצבור נעצרה המגפה.

[ג] ונחדד יותר: אותם קבוצות שאינם שומרות, ה'בכח' וה'פוטנציאל' של הרציחה שלהם היא פי מאות ממה שמתו בפועל, שהרי כל הסיבה ששרשרת הרציחה שלהם נקטעת היא בזכות רוב הציבור ששומר, ואילו ח"ו השרשרת לא היתה נקטעת, היו מתים פי מאה. ומאידך, אלו ששומרים לא זו בלבד שהם לא חלק משרשרת הרציחה, הם גם מונעים בפועל מגיפה המונית פי מאה!]

[ד] והנה, הרבה טוענים שיש רופאים שאומרים שהמסיכות אינם מועילות למנוע הדבקה. **אמנם הרי לענין שנשא הנגיף לא ידביק אחרים – אין חולק על כך שיש יעילות במסיכה,** והרי נתבאר שדוקא זה עיקר הנושא! הנושא אינו להגן על עצמינו, אלא הנושא הוא לא להיות חלק מגרמת רציחה, עיקר חובת שמירתנו הוא דוקא ע"מ שלא להדביק אנשים אחרים, ומכיון שבמקום שהולכים ללא מסיכות יש סיכוי קרוב לכך שהאדם נדבק [הדבקה סמויה או שעדיין אינה ידועה], נמצא איפוא שכל אחד חייב ללכת עם מסיכה מחשש שמא הוא מדביק אחרים והוא אינו יודע, והוא מהווה חלק משרשרת הרציחה. [מלבד זאת שכל עיקר טענה זו אינה כלום, שהרי מאחר ורובא דרובא של הרופאים והמדענים בכל העולם סבורים שהמסיכה מועילה, הרי מדין תורה יש כאן 'הלך אחר הרוב' גמור, ודעת המיעוט בטלה ומבוטלת, וכפי שנתבאר לעיל פ"א].

[ה] ומכאן לתובנה הבאה: מצוי שאנשים שמקבלים את הקורונה, הם מתעסקים בהרגשה שלהם, מה יהיו הסימפטומים וכו', ואם ב"ה הם מרגישים טוב הרי הם נרגעים לאט לאט, ואף מודים לה' על כך. אך באמת מה שצריך להיות ברגע שהאדם נדבק, זה לא לחשוב על עצמו! עליו מיד לדאוג שמא התחיל ממנו מסע הדבקה רצחני, ולהתחיל מיד בעבודה של קטיעת שרשרת ההדבקה, לבדוק היטב היטב עם מי הוא נפגש וכו', ולהתפלל על כך שלא תבוא ח"ו רציחה על ידו!

הקורונה תעבור מן העולם יום אחד בעז"ה. אבל אלו שלא שמרו על כללי הזהירות יצטרכו כל החיים לדאוג שמא הם גרמו לכמה מתים, אולי הם גרמו לכמה יתומים, לעולם הם לא יוכלו להיות רגועים שהם לא גרמו לאיזה אסון עד בואם לפני ב"ד של מעלה. וכי זה שווה את ההנאה של החוסר זהירות?

פרק ז' – שותפות ציבורית במסירת אחד מהציבור למיתה!

מלבד חובת היחיד שיש לכל אחד ואחד שח"ו לא יהא נכשל בגרם רציחה בהיותו חלק משרשרת ההדבקה, יש לכאן' על כלל הציבור לדאוג לכך שלא לגרום לכך שאחד מתוכם ידביק את חברו, שהרי ההתנהגות של הציבור היא הגורמת לאותו אדם להרוג את השני ע"י הדבקה. והו"ל כאילו הציבור גורמים לאותו אחד שידביק, שהרי התנהגות הצבור היא זאת

שגרמה ועודדה את אותו אחד שבסוף הדביק והרג שלא להשמר ולהדביק אחרים. ולכא' גם ע"ז שייך מש"כ הרמב"ם שהבאנו לעיל שעוון הריגה בידו וחייב דיני שמים. [ויש בדברים חידוש, שהקבוצה נידונת כגוף אחד וכשותפים במעשה אחד. ויש לדון בזה ואכ"מ].

משל למה הדבר דומה, נתאר לעצמנו משחק מסוכן, שבמהלך המשחק לא ימלט שאחד מהשחקנים יגרום להרג של השני רח"ל, האם מותר לציבור לעודד משחק כזה? ועל מי מוטלת האחריות של הרציחה, האם רק על אותו אדם שהרג, או על כל אלו שקנו כרטיס? הרי פשוט שכל אחד ואחד שהוא חלק מהמשחק ואף הבאים לצפות במשחק כולם נוטלים חלק ושותפות במעשה הרציחה.

ולכן גם אלו בתוך הצבור שבפועל לא נדבקו ולא הדביקו, יתכן ויהיה להם שותפות בגרמת המיתה של אלו שנפטרו מכת חלק הציבור. וק"ו על מובילי הדעה בציבור ההוא, שהשפעתם היא ישירה על אותו אדם שלא יישמר וכתוצאה מכך הוא הרג. [ומטעם זה יש לחייב גם את אלו שיש להם נוגדנים ללכת עם מסיכה, מכיון שברור שכל אחד שהולך ללא מסיכה הוא משפיע בהתנהגותו על עוד אחרים שיעשו כן, וכפי שהורו מורי ההוראה באר"י במכתבם].

פרק ח' – האם כלפי פיקוח נפש שלו עצמו זה חשש רחוק?

עד כאן הסברנו את גודל האחריות שיש לכל אחד ואחד שלא להידבק, בלא קשר ובלא שייכות כלל כמה סימפטומים יהיו לו ואיך הוא ירגיש, מצד חשש של מסייע לרציחה, וכן מצד הצלת אחרים. עתה נעבור לדון מצד שמירת נפשו של כל יחיד כלפי עצמו. ונראה שגם ההנחה שהניחו רבים שכל יחיד כלפי עצמו הוא חשש רחוק, אינה ברורה כלל, ויש להבחין בזה כדלהלן: [וכל פרק זה הוא בלא שום נ"מ כלל, מכיון שענין הגרם רציחה הרבה יותר חמור].

[א] בזמנים שיש התפרצות של המגפה, ובפרט במקומות האדומים, מי שמתנהג אז בהפקרות אפשר שהדבר מוגדר כסכנה גם כלפי עצמו. ולא שייך בזה הגדרות, כיון שהדבר תלוי בחשבוניות רבים ובהרבה שינויים, אבל בהרבה מקרים נחשב הדבר לסכנה כזו שמצד אחוזיה חובה לחלל עליה שבת וי"כ¹⁶. - ואחרי שכתבתי זאת, באו לידי נתונים מעודכנים, שבגל השני מתו בעיר ב"ב מהקורונה 6 אנשים ל 10,000 איש. כלומר מדובר בכאחד ל 1700 איש מכלל תושבי ב"ב. והנה אם נחשב גם את כל אלו שבאו לכלל סכנה, [שגם המה נלקחים בחשבון חשש סכנה כמובן]¹⁷, הרי מדובר בפי כמה וכמה, וא"כ אפשר שזה נחשב חשש קרוב, [כמובן כפי שנתבאר במקומות האדומים ובשעת ההתפרצות].

¹⁶ שהרי אף בחשש רחוק של אחד לאלף מחללים שבת. וכמקובל בכל תפוצות ישראל בכל הדורות לאכול ביו"כ אף בחשש רחוק של אחד לאלף, ומעולם לא שמענו מי שהורה לא כן. וכן מבו' בפשיטות במ"ב לענין יולדת בשם המג"א בשם המ"מ, דיולדת אפילו אחת לאלף לא מתה, ומחללים עליה שבת. וכן ממילה יש ראייה, דהרי מילה נדחית אף בגונא דחשש רחוק מאוד. וכ"ה פשוט להורות שמחללים שבת לנסוע לבי"ח היכא דמספקין אם הוא חולה שיש בו סכנה אף בחשש רחוק מאוד.

¹⁷ דחשש פקו"נ הוא גם אם בסופו של דבר החולה יכול להנצל ע"י טיפול רפואי, ומחללים שבת כדי שלא לבוא לידי הצורך בטיפול כזה, אף אם ודאי שהטיפול יעזור. וכן מדויק בלשון השו"ע תרי"ח א'. וכ"כ בספר

[ב] אמנם הנכנס בזמנים אלו למקומות שבאופן מוצהר אינם נשמרים בהוראות הזהירות, חשש ההידבקות הרבה יותר קרוב, ובפרט שישנם שמועות שבמקומות אלו מתירים לעצמם להכנס גם אנשים עם תסמינים או שהיו בקרבת תולה מאומת, [והסיבה לכך היא שאין שמירה לחצאין], וממילא האתוזים של פקו"נ גדולים הרבה יותר, שהרי מתוך הנדבקים יש שיעור גבוה של מתים! - ואחרי שכתבתי זאת באו לידי נתונים נוספים, שבשכונות מסוימות בירושלים מתו אחד ל-900!! ואם נחשב גם את החולים קשה, נמצא פשוט שזה חשש קרוב מאוד מאוד!

[ג] וק"ו אדם שבמשך תקופה ארוכה אינו שומר על הכללים, או שתקופה ארוכה הוא מסתובב במקום שכולם לא שומרים, כשמחשבים את כל התקופה יחד נחשב לחשש קרוב שיידבק. הא למה הדבר דומה: לאדם שהרופא אומר לו שאם במשך תקופה מסוימת הוא לא יקח תרופה מסוימת הוא יסתכן, ודאי שחייב משום שמירת נפשו לקחת את התרופה באופן קבוע אף שהנזק אינו מגיע רק ע"י תקופה ממושכת שלא יקח את התרופה. [וכן יש לדמות זאת למש"כ החזו"א (תו"מ ליקוטים סימן י"ח), דאף דמותר לעלות לגג בלא מעקה, כיון שיודע להזהר, אבל כיון שבעליה תמידית לא ימלט שיסתכן, ע"כ נחשב גג של בית דירה בלי מעקה - 'לא תשים דמים', דגג של בית דירה חשיב כעליה תמידית].

ופשוט שכל זה שייך לכל גיל שהוא, גם לבתורים צעירים, מכיון שלכל צעיר יש אנשים מבוגרים בסביבתו, שהדבקתו – הדבקתם.

[ד] והנה אצל דלשיטת הגר"ח, כל זה נחשב לפקו"נ. שהרי הגר"ח חשש בפיקוח נפש אף לצד הרחוק ביותר, וכן מורים ובאים באי בית בריסק, שגם על סכנה הכי רחוקה שברחוקות מחללים את השבת, כידוע מעשים מופלאים בענין. אמנם החזו"א (תשו"כ סימן מ"ח) כתב שיש גדר שהוא 'להפריז על המדה', 'דברים הרחוקים הרבה מפקו"נ', ולפי גדר זה הרי שצריך בירור בכל מקרה לגופו, ולא ידוע לנו השיעור בזה, אבל ודאי שבמקומות המועדים לכך ובזלזול קבוע, הרבה פעמים כבר נחשב הדבר לחשש קרוב.

[ה] יש להוסיף נקודה חשובה מאוד: מתחילת הדרך המומחים התריעו על חשש אפשרי, שהנגיף יכול לעשות נזק לטווח ארוך מאוד, ואף לשנים קדימה! והנה על אף שאין אפשרות לאמת קביעה זו בשלב זה, אך מהזמן הקצר שהקורונה כאן נוכחנו שישנן תופעות לוואי אף חודשים אח"כ. רבים מחולי הקורונה שהחלימו סובלים מקוצר נשימה, עייפות מרובה, קושי בזכרון, ותופעות לוואי אחרות רח"ל חצי שנה ויותר אח"כ! האם מוכרת לנו עוד מחלה אחת כזאת? ולכא' ברור שיש לחשוש שנגרם לגוף נזק ממשי, ושמה בעתיד יגרם כתוצאה מכך

ארחות שבת (ח"ב עמ' רכ"ח) בשם הגריש"א והגרנ"ק. ונמצא שלחשב את אחוזי המוות צריך למדוד לא רק את כמות המתים בפועל, אלא גם את כל אלו שהוצרכו לטיפול רפואי, וכאלו יש אלפים רבים, שבאו לחשש סכנת מוות!!! [והביאור בזה הוא כפי ששמעתי בשם הגרנ"ק דלעולם א"א לסמוך על ההצלה כבטוחה, ולשונו היה 'אולי בית המרקחת יהיה סגור'. ולכא' ק"ו כאן, שזהו החשש הגדול של הממשלות מקריסת המערכת וכפי שהיה בכמה מקומות בעולם שמתו פי כמה וכמה רק מחמת קריסת המערכת הרפואית שלא עמדה בעומס. כמו"כ תמיד יכולים להיות טעויות באופן הטיפול או שינויים קטנים במוטציה שמשנים מאוד לענין ההצלה, ולכן לכא' בעניינינו אין לסמוך על כך שבדאי ינצלו אותם האחוזים שבאו עד שערי מוות].

חשש פקו"נ רח"ל. וחשש זה הוא כבר בגדר דבר המצוי, ובודאי שצריך לחשוש לכך, ושמא אף נחשב דבר זה לחשש פקו"נ. ועכ"פ ודאי שעל האדם לשמור בכל יכולתו שלא לחבול בגופו באופן ממשי.

ושבו יש להדגיש, שכל פרק זה אין בו כל נ"מ לחובת הזהירות, שעיקרו מצד חובת הצלת אחרים, וכדי להנצל מגרם רציחה, ולא כתבנוהו אלא מחמת הצורך לברר גם פרק זה כדרכה של תורה, אבל באמת אחריות השמירה של כל יחיד שלא להידבק ע"מ שלא לסכן אחרים, היא אחריות כבדה ומפחידה הרבה יותר.

פרק ט' – גרמא דרציחה הוא גם מתוך הרבה פעולות יחד

והנה כל דברינו הנ"ל בנויים בעצם על שתי הנחות יסודיות: [א] החשש להידבק הוא חשש קרוב מאוד - **משום שמי שאינו נזהר באופן קבוע ובפרט בצבור המזלזל בהוראות, קרוב הדבר שיידבק באחת מהפעמים.** [ב] החשש שכתוצאה מהידבקותו ימות אחד מישראל, הוא חשש סביר, משום שטבע נגיף זה שיש לו שרשרת הדבקה שאין לה סוף כפי שראינו עד היום, וקרוב הדבר שהשרשרת תביא למיתת מאן דהו, וכפי שנתבאר בהרחבה.

אלא שיש לדון על ההנחה הראשונה הנ"ל, דמהיכ"ת לדון את כל פרק הזמן כדבר אחד ולומר שבתוך משך הזמן הזה בהתנהגות ללא זהירות קרוב לודאי שיידבק, שמא יש לדון בנפרד על כל פעם ופעם שנוהג ללא כללי הזהירות, והרי האפשרות שבדיוק בפעם הזו הוא יידבק או ידבק הוא חשש מאוד רחוק, וא"כ בטל כל היסוד לחובת הזהירות.

אמנם, אף שזה נכון לענין שאר דיני התורה, דאם המעשה מצד עצמו יש עליו הכרעה של 'רוב' שהוא מותר, אין מצרפים הרבה מעשים לומר שמתוך כל המעשים כולם יחד חזקה שאחד מהם ודאי אסור, [וא"כ כלפי כל המעשים יחד אין רוב], והטעם, משום דכך הוא דין רוב, לדון על כל מעשה בפנ"ע ולהתירו, וכיון שהרוב הכריע על כל מעשה בנפרד שהוא מותר הרי הוא מותר, [ואף דהאיסור עצמו לא נתהפך להיתר שהרי חוזר וניעור, מ"מ הרי התורה התירתו]. אמנם נראה דכל זה שייך לענין שאר דיני התורה כולה, דשם נתנה התורה דיני הכרעה כלפי המעשה, אבל בפקו"נ שלא נתנה בו התורה דיני הכרעה להיתרא, שהרי קי"ל שאין הולכים בפקו"נ אחר הרוב, ממילא שצריך להמנע גם מהרבה מעשים נפרדים אם מתוכם יצא שבאחד מהם ודאי ימות איזה אדם.

ונבאר יותר: בכל התורה כולה דנים על ה'מעשה', האם המעשה אסור או מותר, ובזה ההכרעה היא כלפי המעשה כשהוא בפנ"ע אם הוא מותר או אסור. אבל לענין רציחה, הלא גם היכא שהאדם אינו שייך כלל לעצם ה'מעשה רציחה' מ"מ עוון הריגה בידו, שהרי גם השוכר להרוג עוון הריגה בידו כמב' ברמב"ם שהבאנו בפ"ה, וא"כ אין יסוד האיסור ב'מעשה הרציחה' אלא ב'תוצאה', ש'חבירו נהרג מחמתו' ולולא גרמתו לא היה חבירו נהרג, ולא אכפ"ל כלל איך בדיוק נגרם דבר זה.

ובאמת שהדבר מוכח מכל חיובי נזיקין, וכגון בור ושור ואש, שהתורה חייבה עליהם מחמת אחריות האדם עליהם, אף בגונא שאינו מזיק בוודאות ובקביעות, עאכ"כ כשהאדם עצמו הופך להיות בור ברה"ר.

והגע בעצמך, אילו היתה לנו ידיעה ודאית על רכב מסויים, שהנוהג ברכב זה באופן קבוע - פעם אחת במהלך חמש שנים לא יצליח להשתלט על הרכב ויגרום לתאונה, הרי היינו אוסרים עליו לנהוג לגמרי, ואם ינהג יחשב רוצח גמור כיון שידע זאת מראש, הגם שכל פעם שבו הוא נוהג, חשובה הסכנה לאחד מרבי רבבות. ואף שלענין שאר דיני התורה כולה היה מותר לו לסמוך על הרוב, אבל לענין רציחה השאלה שאנו דנים בה האם יכול להגרם רציחה מחמתו או לא, וכל שיכול להגרם רציחה מחמתו צריך להזהר בו. ואי לא נימא הכי, נמצא שיהא אפשרות לאדם להרוג את חבירו בהיתר גמור, וזה לא יתכן.

והתבונן בדעתך, הלא אף הנבער הגדול ביותר, לא יהיה מוכן לקחת רכב כזה שפעם בחמש שנים קרוב לודאי שיעשה תאונה וימות הוא או אחד ממשפחתו! ואדם שיקנה רכב זה, הלא יהא נחשב בעינינו כמשוגע גמור! וא"כ פשוט שגם בדיני התורה האדם שקנה את הרכב וגרם לתאונה יהיה נידון כ'רוצח' גמור, אף שבכל נהיגה ונהיגה בפנ"ע החשש הוא אחד לרבי רבבות, ואף שהתאונה ארעה באונס מוחלט.

ובנידון דידן: לו יצויר שאדם היה יודע ע"י רוה"ק לדוגמא, שהאחד מתוך 200 נדבקים שנפטר זה יהיה הוא עצמו או אביו רח"ל, האם גם אז הוא היה סומך על הסברא שכל מעשה ומעשה דנים אותו בפנ"ע? הלא ודאי למשוגע יחשב אם לא היה נזהר כדבעי! ומכיון שכפי שנתבאר יש לכל אחד שנדבק שייכות וגרמא בחשש סביר מאוד לאחד הנפטרים, א"כ כל הפלפולים מסוג זה שיש לדון על כל מעשה בפנ"ע הרי הם בטלים ומבוטלים!

לסיום הנושא של 'חשש רחוק' יאמר, ברור שאדם שהולך לפעמים ללא מסיכה אינו קרוב להיות גורם לרציחה, וכ"ש שבצבור שבד"כ נשמר, הרי זה חשש רחוק יותר. ומצד שני הרי הדבר תלוי בחשבונות וסטטיסטיקות מורכבות, וקשה לדעת מתי יש לחשוש ומתי לא, וגם לא ברור מהו השיעור שצריך לחשוש לפק"נ ולחשש גרם רציחה.

אך מה שכן ברור, שצבור שלם שאינו נשמר החשש הוא קרוב מאוד, וכן אדם המזלזל בקביעות זה חשש קרוב. ומכיון שאין לתת תורת כל אחד ואחד בידו, שכל אחד יחליט מתי עליו לשמור על כללי הזהירות ומתי לא, הרי שנצרך כאן ה'גדר' וה'סייג' שכל יחיד ויחיד ישתדל באופן קבוע לשמור.

ולכן כמדומה שהדרך הישרה לצאת ידי שמים ולהיות רגועים ש'ידינו לא שפכו', הוא להשתדל לעשות כהוראות המומחים, וכמבו' בשו"ע, וכפי שנהגו רבותינו בכל הדורות. ועי' בהערה¹⁸.

פרק י' – שלוחי מצוה אינם ניזוקין

לאור האמור, יש לתמוה טובא על אלו שדנו להקל בכללי הזהירות, כי לטענתם מותר להכנס לחשש פקו"צ במקום קיום מצוה. ונאמרו בזה כמה טענות: א, שלוחי מצוה אינם ניזוקים, היכא דלא שכח היזיקא (פסחים ט'). ב, תורה מגנא ומצלל. ג, שומר מצוה לא ידע דבר רע. וכן הביאו מקורות שמותר להכנס לסכנה עבור קיום מצוה.

אמנם לאור מה שנתבאר הרי טענות אלו אינם ממין הטענה, שהרי:

[א] אי"ז 'לא שכח היזיקא', וכפי שנתבאר שאף שכלפי פקו"צ של כל יחיד כלפי עצמו אפשר דלא שכח היזיקא, אבל כשדנים לענין חיוב הצלת אחרים ומשום לא תעמוד על דם רעך, הרי זה ודאי מוחלט שמתוך קבוצה שלימה שאינה נשמרת יחד יהיו מתוכה הרבה מתים וחולים קשה.

[ב] ובאמת שכלל אין מובן הנידון בזה, שהרי הא דשלוחי מצוה אינם ניזוקים הוא רק באופן שהחשש סכנה מעכב את עצם קיום המצוה, ובלא זה תתבטל המצוה, וזה הותר במקום שלא שכח היזיקא, אבל כאשר החשש סכנה הוא דבר צדדי ולא סותר את עצם קיום המצוה ואפשר לקיים את המצוה גם בלא להכנס לחשש סכנה, אין מקום היתר להכנס לחשש סכנה. וכיון שלבית מסיכה ושמירת מרחק אינם סותרים כלל לעצם קיום המצוה או לימוד התורה, אין על כה"ג שלוחי מצוה אינם ניזוקים. והמוני בני ישיבות לומדים עם מסיכות סדרים שלמים ולא נגרם מכך ביטול תורה. כמו"כ בבתי הכנסת ששומרים על כללי הזהירות לא ראינו איזה חסרון בצורת התפלה כלל.

[ג] בנוסף, יש להתפלל על הדנים בזה, שהרי מב' בגמ' שם דבדיקת תמץ אין לסמוך על שלוחי מצוה אינם ניזוקים משום דחיישי' שמא אחרי הבדיקה יבוא לחפש מחט שאבדה לו,

¹⁸ מצוי לשמוע מאלו שאינם שומרים טענות מהסוג: לדברך למה אתה יוצא מהבית? הרי אם לא תצא מהבית מיליון אחוז שלא תידבק! ואין אתה שולח את הילדים למוסדות כשהמומחים מסכימים, הרי המומחים יש להם גם שיקולים של כלכלה וכדו', וכן על זה הדרך. והתשובה פשוטה: זלזול גורף בהוראות הוא בגדר כמעט ודאי של גורם רציוח. כמו"כ במקומות שסמכו על דעתם והגיונם ונהגו באופן סלקטיבי שעל זה הם שומרים ועל זה לא, חכמתם לא עמדה להם והתברר בסוף שהיו שם מתים וחולים קשה. לעומת זאת כשיוצאים מהבית עם כל כללי הזהירות הרי זה חשש אפסי שידבק ואפשר שא"צ לחשוש לו. גם ההקלות שנובעות משיקולים זרים, ודאי שבסופו של דבר הסיכון שהגורמים לוקחים ע"ע הוא נמוך מאוד מאוד, וכפי שכל בר דעת מבין, ועכ"פ הוציא את עצמו מכלל חשש קרוב. [ועי' בספר שולחן שלמה רפואה עמ' רל"א משי"כ הגרש"ז, שגדר פקו"צ הוא לפי המקובל בעולם להבהל ממנו ולהחשיבו כסכנת נפשות]. ויש לתמוה מאוד כנגד התמיהים: וכי משום שא"א לשמור לגמרי עד שלא יהא אף חשש רחוק, כבר הותר לעשות זאת באופן של חשש קרוב לודאי של גרם רציוח? אטו משום שא"א לעשות זאת באופן של קרוב לאונס ואינו מתכוין, יעשו זאת בשאט נפש ובמתכוין? הלא בקבוצות אלו של זלזול גמור כבר ראינו רח"ל גרם רציוח, וא"כ דרך זו של זלזול גמור ודאי שאינה נכונה ואחריתה עדי אובד, א"כ על מה הויכוח? וכי בדיני נפשות יש מקום לויכוחים ילדותיים וקטנוניים?

ואז אין את ההגנה של המצוה. וא"כ גם הכא הרי ודאי שיש לחוש לאותו חשש ממש, שלא ינהג בזהירות זו גם בשעה שאינו מתפלל או לומד...

[ד] באבנ"ז או"ח תנ"ד כתב, דא"א לסמוך על שלוחי מצוה לגבי אדם אחר, 'דבשלו אדם רשאי ולא באחר'. [אמנם הדבר צ"ע, דסו"ס הרי יש הבטחה שלא יגרם נזק מהמצוה, ומה לי הוא מה לי אחר. והרי מחמת זה דנה הגמ' לחייב בדיק"ח לכו"ע מחמת זה. ואולי כוונתו דלא נאמר אלא 'שלוחי מצוה אינם ניזוקים' ולא ש'אינם מזיקים].

[ה] ולגופו של ענין ולהגדיל תורה, גם אילו הנושא היה 'פקוח נפש', יש להשתומם הרבה על הדנים בזה. שהרי לדבריהם אמור לצאת, שמותר לצום ביו"כ אם לא שכית היזיקא, וכן אי"צ לחלל שבת היכא דלא שכית היזיקא, שהרי עסוקים הם במצוה ושלוחי מצוה אינם ניזוקים, ולא שמענו ולא ראינו מעולם רב בישראל שיורה כן, ובודאי שכל דבר שמוגדר כחשש פקו"נ, חיישי' לה גם במקום מצוה. וכבר הבאנו לעיל דברי המ"ב בשם המ"מ ומג"א דילולת אפילו אחת לאלף לא מתה, ואעפ"כ מבו' בגמ' שדוחים עליה שבת אפילו ליתובי דעתה, וכן עמא דבר להורות לחלל שבת ויוה"כ אף בספק רחוק. וכתב המשנ"ב הלכות יוה"כ סי' תרי"ח סק"ה. כתבו הפוסקים אם התולה רוצה להתמיר אחר דצריך לכך עליו נאמר אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש. ומכל אלו מבו' להדיא דגם בחשש רחוק של סכנה אסור להכניס עצמו אף עבור שמירת שבת! עד שהמכניס עצמו לסכנה עבור שמירת שבת נחשב כשופך דמים.

ואין לדחות דשם יש 'חולי', [אף שאין בו סכנה, אבל 'חולי'] משא"כ הכא. דהרי לענין סברת 'שלוחי מצוה אינם ניזוקים' אין בזה שום נפק"מ, דכיון דסו"ס 'לא שכית היזיקא', ולא מצוי שימותו מכך, א"כ הרי יש לנו להאמין שלא ינזק משמירת מצות יוה"כ. דוכי ההיתר ביו"כ הוא מדין 'חולי', הלא ההיתר הוא משום 'וחי בהם' ולא שימות בהם, ואם שלוחי מצוה אינם ניזוקים הרי לא ימות. ובע"כ דה'לא שכית היזיקא' דהגמ' בפסחים אינה סכנה המוגדרת כפקו"נ, ורק שלא רצו חכמים לחייב בכה"ג בדיק"ח, ורק לענין זה דנו מצד שלוחי מצוה. וכן משמע בגמ' שם גבי חור דחשיב שכית היזיקא, [אף דפלימו לא חייש להכי ובע"כ דלא חשיב ליה פקו"נ], וכן לכאו' מוכח במס"י פ"ט, ואכמ"ל.¹⁹

¹⁹ וראיתי מאמר שמוכיח מכמה ראיות שמותר להכניס עצמו לחשש סכנה בשביל קיום מצוה. והנה כל הראיות שבעולם אינם יכולים להכחיש את המפורש בתורה, שהרי כלל מוחלט וברור הוא בידינו שמוחללים שבת ויו"כ אף בחשש רחוק של פקו"נ, אף שזה צורך מצוה, והצם ביו"כ במקום חשש רחוק של סכנה חשיב 'שופך דמים'. ומ"מ כיון שהראיות גורמות לבלבול, ראיתי להראות בתמצית שאין ראיות אלו ראייה. מה שהביא מהב"ח סימן ס"ו דאין ספק פקו"נ מוציא מידי ודאי איסור, ודאי שלא עלה על דעתו של הב"ח כזאת, וביאר שם רק את ההו"א, אבל נפסק במשנה דלא כן, ואותו חסיד עלה על דעתו כהו"א. [ובעיקר מעשה דההוא חסיד, י"ל עפ"י המבו' במדרש הובא במנורת המאור פ"ב כמה מעשים עם חסידים שלא הפסיקו בתפלתם בסכנה גמורה, ואמרו אח"כ שלא חשו כלום בעת תפלתם]. ועי' דבר פלא, בפלא יועץ ערך 'שמירה' שהביא מהמפרשים שאותו חסיד נענש ונפטר מיד אח"כ על מה שהכניס עצמו לסכנה. ומה שהביא מהט"ז שם, עיי"ש שמבו' שם דברים אחרים יעו"ש.

מה שהביא מהא דנחש כרוך על עקבו, מבו' בגמ' דמיירי שאינו מוכן לנשוק. ואז בזמנם הנחשים היו מצויים יחד עם הבנ"א ולא היו מזיקים, כמבו' בכמה מקומות, ומוכרח כן שהרי מותר להפסיק בתפלה גם מפני דבר הטורדו מלכוין, וכי יש לך היום אדם בעולם שאינו נטרד מכונתו כשנחש כרוך על עקבו, הרי אפילו אם

ואדרבה בדברי המהרי"ל מבו', דבקים מצוה יש לחשוש יותר שלא יבוא מכך חשש סכנה! דכתבו בשם מהרי"ל [לקט יוסף הלכות תנוכה] דטעמא דחששו במרוד להטבילו בחרוסת משום סכנה, אף שבכל השנה מותר לאכול מרוד ללא חרוסת, משום דלמצוה חששו יותר אף בחשש רחוק מאוד שאין לחוש לו בדרך כלל, דגנאי הוא למצוה שתבוא סכנה על ידו. ולמד מזה לנר תנוכה עיי"ש. ונמצא דבכל דבר מצוה יש להקפיד ביותר שלא תיעשה באופן שיביא לידי סכנה, שלא תביא ח"ו לביזוי המצוה. וכמה נכונים הדברים בעניינינו שכתוצאה מאי הזהירות היה מצב שנראה לאינשי שענייני מצוה גרמו לתוצאות חמורות רח"ל.

ועי' חזו"א ב"ב סי' ה' סק"ח, שכתב על הא ד'רבנן לא בעו נטירותא' (ב"ב ח'), שודאי אסור לרבנן לסמוך על הנס, ועליהם לנהוג מנהג העולם, ועיי"ש מה שביאר בזה²⁰.

נמצא רחוק ממנו מאוד כבר בורח. וכבר דן בזה הגרשז"א בשש"כ פכ"ה הערה ט"ז, שודאי נחש חשיב פקו"נ מהא דמותר להורגם בשבת אפילו אינם רודפים אחריו, ומזה הכריח דהתם מיירי באופן שמוכחט שלא ינשכנו. וע"ע בשיעורי הגרי"א שלכא' נשתנה הדין בזמננו ותמוה על הפוסקים שלא הזכירו בזה. מה שהביא מהח"ס דמילה נאמר עליה כי עליך הורגנו כל היום, ודאי מילה הוא חשש אפסי שכמעט לא קיים, [ואדרבה משם ראיא, שהרי כאשר יש חשש הכי רחוק של סכנה אף לאלפי אלפים אסור למול], ועוד, דבהכי חייבה רחמנא.

גם פלוגתת הראשונים אם במקום שנאמר יעבור ואל יהרג אם מותר למסור נפשו, אין שייך לכאן כלל, דדוקא התם דגויים מכריחים אותו לעבור ומוסר את נפשו על קדושת שמו יתברך, ושייך למצות 'ונקדשתי', וכמב' בשו"ע יו"ד קנ"ז דדוקא בפרהסיא מותר, אבל במקום סכנת פקו"נ בעלמא חשיב מאבד עצמו לדעת לכרע'. ושור' חילוק זה מפורש באיסור והיתר שער ס' אות ח'.

בכל אופן אין נ"מ בכל זה, שהרי הדין ברור בפוסקים שהמחמיר על עצמו וצם ביו"כ במקום חשש רחוק של סכנה, [שהרי שני רופאים מול מאה ודאי שהוא חשש רחוק ששני הרופאים הם הצודקים], אינו לא חסיד ולא צדיק, ועליו נאמר ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש.

²⁰ בנותן ענין, כיון שראיתי רבים שטועים טעות חמורה בזה אציין בתמצית ממש. בקיין תש"פ היו מוסדות החינוך סגורים בהוראת חכמי ישראל, והיו שטענו נגד זה, דפקו"נ רוחני קודם לפקו"נ גשמי, שהרי גדול המחשיוטא יותר מן ההורגו. אמנם טענה זו אינה אלא דעת בעל-בתים היפך דעת התורה, וכדלהלן:

א. פקו"נ גשמי קודם לפקו"נ רוחני. שהרי לא נאמר דין 'וחי בהם' אלא אך ורק על פקו"נ גשמי, ולא על פקו"נ רוחני, עי' ב"י סוף סימן ש"ו, דמב' להדיא דליכא 'וחי בהם' בפקו"נ של המרת דת, ורק סברא דחילול שבת חשיבא מצוה זוטא כנגד המרת דת, מה שא"א לומר לענין רציחה. [והביא דברי הרשב"א בתשו' שאוסר אף מצד הסברא דמצוה זוטא]. ובתשו' נחל"ש פ"ג התיר מדין חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, וכן צידד המג"א. אמנם השב"י ט"ז האריך להחמיר בזה. הרי שלכרע ליכא סברא דפקו"נ רוחני חשיב כפקו"נ, ורק סברות חיצוניות של 'מצוה זוטא', ו'חלל עליו', שגם על זה נחלקו. ולא מצאנו לאחד מהראשונים והאחרונים דס"ל דיש בזה משום 'וחי בהם'.

ב. מלבד זאת, גם אילו היה דין 'פקו"נ רוחני', הרי סו"ס יש 'מאי חזית'. [ומב' בהגר"ח ריש ספר דאפילו לענין הצלה יש 'מאי חזית'. אמנם עי' שו"ת חת"ס חו"מ א', אלא דהכא תרוייהו גרמא נינהו ובתרווייהו ליכא מעשה בידים]. וגם ברבים נגד היחיד איכא מאי חזית, דהרי נפסק ברמב"ם יסודי התורה פ"ה ה"ה דאם אמרו הגויים תנו לנו אחד ונהרגנו ואם לאו נהרגו כולכם יהרגו כולם ואל ימסרו אותו אחד, הרי שאסור להיות אפילו בגדר מסייע וגרמא בהריגת אחד מישראל ואפילו על חשבון הצלת מילין יהודים.

ג. וז"ל ספר חסידים תתקנ"ה: 'הרי שאין למסור עצמו למיתה בעבור התורה שנאמר וחי בהם ולא שימות בהם. מה שכתוב זאת התורה אדם כי ימות באוהל זהו באוהל ביתו שחי צער תחיה כו' ולפי שר' חנינא בן תרדיון שם נפשו בכפו אמר לו ר' יוסי בן קיסמא תמיה אני אם לא ישרפו אותך ואת ס"ת עמך כי היה חפץ שימיתוהו ועוד שעת השמד היה ובלא זה יודעים שנמסרים להריגה ואמר טוב שימות על דברי תורה ולא על דברים בטלים כמו שאמר יהודא בן פפוס לר"ע כו'. הרי מב' להדיא בדברי הספר חסידים

פרק י"א - ואליו הוא נושא את נפשו

לאור מה שנתבאר, אין מקום למה שדנו להתיר משום 'ואליו הוא נושא את נפשו'. והנושא הוא, דהנה ידועים דברי הנ"ב (מהדו"ת יו"ד י') דמותר לעסוק לפרנסתו בדברים שיש בהם חשש של סכנה, משום שהתורה התירתו בקרא ד'ואליו הוא נושא את נפשו', ואמרי' בגמ' (ב"מ ק"ב) דהיינו שנתלה באילן ועלה בכבש וכו', הרי שלצורך פרנסה מותר לאדם להכנס לחשש סכנה. וכ"כ האגרו"מ (תו"מ א' ק"ד). ויש שדנו מכח זה להתיר גם בנידון דידן להיכנס לחשש סכנה, כיון שלדבריהם כל כללי שמירת הזהירות מקשים מאוד על חיי האדם בכל התחומים, ולא גרע מצורך פרנסה.

[א] אמנם למה שנתבאר הרי אין כלל מקום לנידון זה, שהרי לא שייך היתר זה אלא היכא שהוא חשש רחוק מאוד של סכנה, [ולשון האגרו"מ 'אחד לכמה אלפים'], אבל כאן הרי יש סכנה ברורה וודאית לכמה מתוך הציבור כתוצאה מאי השמירה, ויש על כך חובת הצלה לכל אחד ואחד, וודאי שלא הותר 'לא תעמוד על דם רעך' לצורך פרנסה. [ועי' לעיל הערה 9]. ועוד, שכאן כתוצאה מהדיבקותו **החשש קרוב** שהדבר יגרום להריגה של אדם אחר, וודאי לא התירה התורה 'גרם רציחה' לצורך פרנסה.

[ב] ואף לגבי סכנת עצמו, נתבאר לעיל שהרבה פעמים אי"ז נחשב לחשש רחוק.

[ג] ובכלל יש לדון האם היתר זה נאמר גם לצרכים אחרים שאינם 'פרנסה', שהרי מצאנו בכמה מקומות דפרנסה חשובה כפקו"נ, [עד כדי- שבשו"ת מהרש"ם (ח"ה נ"ד) דן לומר דאסור לבזבז יותר מחומש אף להציל את חבירו ממיתה ודאית! כיון דהוא חשש עוני דחשוב כפקו"נ. אך באהבת חסד ח"ב פ"כ כתב בפשיטות לא כן, והביא ראיה מבן פטורא ואכ"מ. כמו"כ הבאנו לעיל את דברי החזו"א שדן בשאלה מדוע אין היתר לפתוח חנויות בשבת בחו"ל משום חשש

שאלמלא ב' היתירים אלו [שבין כך היו הורגים אותו, ושעת השמד], היה אסור לר"ע להקהיל קהילות ברבים.

ד. ועי' חזו"א תשו"כ סימן מ"ח, לגבי פתיחת החנויות בשבת במקום חשש פקו"נ, 'ובכלל אם הנידון לביטול השבת הוא כחילול השם ובחילול השם יש דין יהרג וא"י וגם זה צריך שיקול הדעת'. אלא דאינו דומה להתם. שהרי התם אינו נידון של מסייע ברציחה, אלא רק ענין של וחי בהם. [ועוד, התם הוי טפי חילול ה' אם כל החנויות של ישראל פתוחות בשבת].

ה. והנה כפי שנתבאר בתורתנו הקדושה איכא 'מאי חזית', ואין מקום לחשבונות ושיקולים. אך יש לשאול את אותם שכן מכריעים עפ"י חשבונות, האם נמסר להם איזה משקל שיכול למדוד שאלות אלו? וכי הם חשבו גם על היתומים שחיייהם נהרסו לעולם על לא עוול בכפם? וכי הם שקלו את צערם של אלו שנצרכים לשיקום מייסר כמה חודשים? וכי הם חשבו על צערם של אותם משפחות שכן משפחתם 'אסור' במחלקת קורונה לתקופות ארוכות ואין ביכולתם להושיע. וכל שאלות אלו הם 'דיני נפשות' ממש ורק הראויים להכריע בדיני נפשות יכולים להכריע.

[בנוסף יש לשאול את אותם הדואגים למצב הרוחני, אם הם היו יודעים שאבא או בן שלהם ח"ו ימות כתוצאה מכך, האם גם אז היו פוסקים כך, או שרק את חייהם של אחרים הם מוכנים למסור למען האידישקייט?].

ועכ"פ לא נמצא מקור להתיר פתיחת מוסדות חינוך באופן שהפתיחה תגרום למיתת יהודי אחד. ודומה הדבר לאברך שע"מ להגיע לכולל בזמן הוא נוסע בפראות באופן המסכן חיי אדם. ואף שכל זה אינו נוגע למעשה לאחר שכבר נמצא פתרון בשיתוף מומחי הרפואה לאופן פתיחת המוסדות, [ובשלב מסוים אף נעשה המצב שמבחינת ההדבקה עדיף הדבר שיהיו במסגרות שמורות], כתבתי ע"מ להסיר שבשתא.

פקו"ג דעוני. ובאמת בכל הזמנים עד לא לפני הרבה שנים מתו מיליוני אנשים מעניות, ואכמ"ל, אבל לשאר צרכים ככל שיהיו חיוניים אינם סיבה להתיר.

וז"ל הנו"ב שם: **'מי שהוא עני ועושה זו למחייתו** לזה התורה התירה כמו כל סותר ימים מעבר לים, שכל מה שהוא לצורך מחייתו ופרנסתו אין ברירה, והתורה אמרה ואליו הוא נושא את נפשו ואמר רז"ל מפני מה זה עלה בכבש ונתלה באילן ומסר עצמו למיתה לא על שכרו כו', **אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו, וכו' ומכניס עצמו בסכנה הרי זה עובר על ונשמרתם מאוד**.

[ד] יש להוסיף, שהאגרו"מ הוסיף והדגיש בדבריו, שכל ההיתר הוא להכניס את עצמו לסכנה ע"מ להתפרנס, 'אבל ודאי מסתבר שהוא דוקא כשהאחר ג"כ נכנס לזה ברצונו, דודאי אין לו רשות להכניס אף בספק הרחוק כזה את אלו שלא ידעו או לא רצו להכנס אף בספק רחוק כזה'. ולכאוף גם כאן שייכת הגבלה זו.

פרק י"ב – פקו"ג עתידי

הרבה טענו מהא דפסקו האחרונים [נו"ב וחת"ס הובא בפת"ש יו"ד שס"ג ה'], דפקו"ג עתידי אינו נחשב כחשש פקו"ג. כמו"כ הביאו מדברי החזו"א בתשו"כ סימן מ"ח, דפקו"ג עתידי אינה דוחה שבת, דא"כ יפתחו כל החנויות בשבת בחו"ל משום הפסד הפרנסה. ולאחר שנבין ענין 'פקו"ג עתידי' לאשורו, נבחין שאינו ענין לכאן.

[א] שורש הדבר, דהנה נחלקו האחרונים האם מותר לנתח מתים, כדי שעי"ז יהא ניתן להציל חולים אחרים. וכתב הפת"ש [יו"ד שס"ג סקל"ח] בשם הנו"ב וחת"ס, דאם יש לפנינו חולה שצריך רפואה זו מותר, ואם אין חולה לפנינו ורק שעתיד להיות, אסור. ויסוד דבריהם, דהיתירא ד'זחי בהם' לחלל שבת נאמר רק על מצב שהוא כבר חשש סכנה, אבל לא על הצלת נפשות עתידית.

אולם החזו"א באהלות סימן כ"ב אות ל"ב פליג על דבריהם, וז"ל, 'זאין החילוק בין איתא קמן לליתא קמן אלא אם מצוי הדבר, כו' **אלא לא מקרי ספק פקוח נפש בדברים עתידיים שבהוה אין להם כל זכר**, ובאמת שאין אנו בקיאים בעתידות ופעמים שמה שחשבונם להצלה מתהפך לרועץ, והלכך אין דנים בשביל עתידות רחוקות'. והיינו דלדבריו סכנה עתידית פירושו סכנה שאין לה שום זכר היום, בפרט שיתכן שבעתיד המהלך של ההצלה לא תהא בדרך זו²¹.

²¹ והנה החזו"א בתשו"כ סימן מ"ח כתב, 'בכלל צריך זהירות יתירה בהיתר פקו"ג בדברים שאין הפ"ג לפנינו אלא בעתיד, ואם באנו להפריז על המדה יפתחו כל החנויות בשבת בארצות הגולה בטענת הפסד כל הפרנסה ויבוא לפקו"ג, וצריך לשקול במאזני צדק. ובכלל, אם הנידון לביטול השבת הוי כחילול השם ובחילול השם יש דין יורג ואי, וגם זה צריך שיקול הדעת'. ביאור דבריו כפי שכתב באהלות, שהחשש פקו"ג שיש בהפסד הפרנסה הוא חשש שבהוה אין לו זכר, והיינו משום שעצם הפסד הפרנסה אינו חשש פקו"ג, רק שיכול להביא לחשש פקו"ג במצבים מסוימים מאוד, והם מצבים מתחדשים, וע"כ נחשבים לסכנה עתידית.

והנה ההוראה המקובלת היא כדעת החזו"א, לחלל שבת גם מפני 'סכנה עתידית', שהרי אנשי הצלה חוזרים למקומם מתוך חילול שבת גמור של נהיגה ברכב, מהטעם שאם לא נתיר להם לחזור לביתם הם ינתקו את המכשיר מער"ש. [כמבו' בארחות שבת סוף חלק ג' סימן ה' בשם רבותינו החזו"א והגר"ז], והרי כל זה הוא בגדר 'סכנה עתידית'.

[ב] עד כאן ביאור המושג של 'סכנה עתידית'. ונמצא דיש שתי הבחנות בסכנה עתידית: א, דעת הגר"ב והחת"ס דליכא דין 'וחי בהם' להציל חולה שעדיין לא קיים אף אם בעוד שבוע ודאי יהא כזה חולה. ב, דעת החזו"א דאין לחלל שבת על סכנה 'שבהווה אין לה שום זכר'.

וחלוקים ביסודם, דה'סכנה עתידית' של הגר"ב והחת"ס הוא סברא בגדרי 'וחי בהם' - דלא נאמר אלא 'בעידניה', והיינו רק אם עתה בחילול שבת נעשה הצלת נפש. אבל ה'סכנה עתידית' של החזו"א הוא סברא בגדרי 'חשש' פקו"ב, ד'חשש' פקו"ב נחשב רק דבר שיש לו זכר בהווה ולא דבר המתחדש לגמרי.

[ג] ועתה נבוא לדון בנידון דידן: דהנה לדעת החזו"א וכן המנהג פשוט לחלל שבת גם עבור סכנה שאינה לפנינו ממש, הרי בנידון דידן אין מקום להחשיבו כסכנה עתידית, שהרי סכנת הקורונה קיימת לפנינו, ואין כאן שום ענין ושייכות לנושא של 'סכנה עתידית' דהחזו"א שהוא דבר 'שאין לו שום זכר בהווה'.

אמנם מה שיש לדון הוא לדעת הגר"ב והחת"ס, דכיון שעיקר הסכנה בהדבקה המונית כפי שנתבאר הוא שמא ע"י מה שהוא נדבק הוא ממשיך ומפיץ את המחלה ויבואו אנשים אחרים לידי סכנה, א"כ לכא' אין חובת שמירה כעת כלפי סכנה עתידית שתבוא לאנשים אלו, שהרי כעת אנשים אלו אינם במצב סכנה.

[ד] אבל באמת אין לזה שום דמיון ושייכות לענייננו משלש סיבות פשוטות:

א, הנה נידון סכנה עתידית היא סברא מיוחדת לענין דחיית שבת ושאר מצוות התורה, דבזה יש היתר מיוחד של 'וחי בהם', ובזה חידשו הגר"ב והחת"ס שלא נאמר זה אלא אם עתה ניצל בזה ישראל, והיינו דס"ל דההיתר ד'וחי בהם' נאמר דוקא 'בעידניה', אבל האם יעלה על הדעת שאין אדם מחויב היום בהצלת נפשו של חולה שיהא בעוד שבוע? הלוא ודאי שהמתרשל בהמצאת תרופה לחלאים קיימים אף אם אינו עבור חולה שקיים כעת לפנינו, הרי הוא עובר על 'לא תעמוד על דם רעך', גם להגר"ב והחת"ס, והוא בכלל שופך דמים! וכל סברתם אינו אלא לענין דחיית 'וחי בהם' את המצוות שזה לא נאמר אלא 'בעידניה'.

והגע בעצמך, נניח שיש תרופות מוכנות לחולים שיבואו בודאי בעוד כמה שבועות, ויבוא אחד ויזיק תרופות אלו, וכתוצאה מכך לא היתה רפואה לחולים אלו ומתו, וכי אינו ענוש במיתתם?

ב, עוד נראה, ש'סכנה עתידית' היא סברא בפעולת הצלה, והיינו דאין דוחה שבת התעסקות בהצלה ורפואה לחולי שלא קיים, אבל להתעסק במניעת סיכון עתידי לא שמענו, דהיכא שקיים כעת גורם וסיבת סיכון עתידי שאפשר למנעו, גם להגר"ב והחת"ס מחללים שבת על זה.

וראיה לזה, מדברי השו"ע או"ח שכ"ט, שמותר לכבות שריפה בשבת בבית זה אם יש חשש שיתפשט לבית אחר, שמא יש שם חולה או תינוק שלא יכול להינצל, והרי הסכנה לזקן וחולה שבבית האחר היא סכנה עתידית ומדוע מותר לדחות שבת בשעה זו? ובע"כ, שמצב זה של שריפה בבית הוא עצמו 'גורם סיכון' עתידי לבית השכן, ונחשב שקיימת כעת סכנה לבית ההוא.

וכן מוכח מדברי המג"א והמשנ"ב שהבאנו לעיל בפ"ג, בנכרים שצרו על עיר, שהתם נמי החשש שאחד מבני העיר לא ימסור את ממונו הוא סכנה עתידית, אלא שסיבת הסכנה קיימת לפנינו.

ועוד מוכרח כן, שהרי ודאי גם הנו"ב והחת"ס מודים שמותר לאכול ביוהכ"פ אף אם ע"י אי אכילתו יכנס לסכנה רק בעתיד. ובע"כ דכל כה"ג אינה נחשבת סכנה עתידית כיון דיש כאן 'גורם סיכון' שנמצא לפנינו ואינו רק בגדר פעולת הצלה מסכנה, ופשוט. ועוד מצאנו רבות דכוותה ע"י משנ"ב שכ"ח סק"ז, ואכ"מ.

וכן בגדון דידן, עצם ההזנחה וה'אי שמירה' כעת היא עצמה 'גורם סיכון' לאנשים מסוימים, ו'סיכון' עתידי נחשב כסכנה עתה כיון שהוא נגרם מהמצב כעת.

ג, אך באמת מה לנו לדבר כל כך, שהרי נידון ד'סכנה עתידית', היא סברא ב'הצלה', שההיתר ד'זחי בהם' לא נאמר להציל מסכנה שאינה קיימת עתה לפנינו. אמנם, וכי יעלה על הדעת שמותר **לגרום** סכנה עתידית לאיזה אדם? האם מותר לעשות פעולה שיש צד שתכניס את עצמו או את אחרים לספק סכנה בעוד שבוע?

ובענייננו, הרי הנידון אינו רק 'להציל', אלא שע"י אי השמירה **עלולים להדביק אחרים** במחלה זו, וכפי שנתבאר לעיל שיש כאן חשש '**גרם רציחה**', וע"ז פשוט שחייב האדם להישמר בכל טעדי שבעולם שלא להיות חלק משרשרת הרציחה. ובדאי גם הנו"ב והחת"ס אסור לאדם לעשות שום פעולה שעלולה לגרום ספק סכנה לעצמו או לאחרים, אף אם הסכנה תהא רק בעתיד, ואין צריך לזה שום ראיה.

[ה] והנה מלבד זאת שנידוננו אינו שייך לענין 'סכנה עתידית' של הנו"ב והחת"ס וכמש"כ, מצאנו בתורה איסור מפורש על נידון דידן:

הרי יש איסור 'לא תשים דמים בביתך', והתורה מחשיבה אי עשיית מעקה כ'שימת דמים', ומי שנמנע מלבנות מעקה מתחייב בדמו של הנופל, אף שהוא סכנה עתידית, שהרי מהיכ"ת שיעלה שם אדם ויסתכן, ומ"מ חייבה התורה להתעסק בשמירת הגג מפני סכנה שאינה קיימת כעת.

וביותר, שבאמת אין בעליה לגג גופא סכנת פקו"נ כלל, שהרי אדם יכול להשמר, וכמבו' בחזו"א, שמותר לאדם לעלות לגג ואין זה נחשב מכניס עצמו לסכנה, אלא שגג ללא מעקה הוא 'שימת דמים' מחמת התקלה שבזה. והרי אין לך סכנה עתידית גדולה מזו, ומ"מ נחשב 'הדבר ל'שימת דמים' במה שלא מנע זאת. התורה מחייבת לשמור ולהשמר ולעשות **כל**

טצדקי שבעולם ע"מ להשמר גם מכל סכנה עתידית שלא תבוא, וזהו איסור דאו' ד'לא תשים דמים בביתך'!

פרק י"ג – כל דפריש מרובא פריש

יש הטוענים, 'כל דפריש מרובא פריש'. וכנראה כוונתם לשיטת הרמב"ם שנפסקה בשו"ע או"ח שכ"ט ב', דתשעה גויים ואחד ישראל ופירשו כולם מהחצר ופירש אחד מינייהו ונפל עליו מפולת 'כל דפריש מרובא פריש' ואמרי' שהוא גוי, ואין מחללים עליו את השבת. וא"כ גם הכא החשש הוא מצד שעלול להידבק מאלו שנמצאים סביבו, שמא הם חולים שאינם ידועים, או שהוא נשא ועלול להדביק אחרים, ולמה לא נימא דע"י 'כל דפריש' מוכרע שהוא או מי שנמצא לידו הם מהרוב שאינם נשאים.

אמנם זו טעות, דהרי כל זה הוא רק בגונא דכולם פירשו והוא פירש מהם, אבל אם חלק נשארו קבועים אין לומר בזה כל דפריש, וא"כ גם הכא הרי הרבה נשאים יש שהם קבועים בביתם, ונמצא דהוא פירש מתערובת שחלקו קבוע, ובזה אין הולכים בפקו"נ אחר הרוב. [מלבד זאת הרמ"א אבהע"ז סימן ד' סל"ד פסק כהחולקים על הרמב"ם דלעולם אין הולכין בפקו"נ אחר הרוב, ועי' בב"ש שם].

וברור שלא יתכן רוב בכה"ג, שהרי מחללים שבת ויו"כ גם על ספק רחוק שיבוא לידי סכנה, וכגון חולה שצריך לאכול ביו"כ ורוב החולים שבאותו חולי אינם באים מכך לידי סכנה, ואמאי לא נימא דכל דפריש מרובא פריש שהוא מהרוב שאינם באים לידי סכנה בכך.

וה"ה דלא מהני ספק ספיקא בפקו"נ, כמב' להדיא בגמ' יומא פ"ג א' דאף בג' ספיקות מחללין את השבת. ואין צריך לומר דחזקה דמעיקרא לא שייך כאן, [להכריע על עצמו או אחרים שאינם נשאי הנגף], דהרי אם רוב לא מהני כ"ש דחזקה לא מהניא בספק נפשות.

פרק י"ד – 'הואיל ודשו ביה רבים שומר פתאים ה'

[א] טעות חמורה מצאה לה תפיסה בלב רבים, שיש איזה היתר להכניס עצמו לסכנה באופן שרבים עשו זאת לפניו... וכאילו זהו כונת הגמ' 'זהשתא דדשו ביה רבים שומר פתאים ה'.

ואין לך עקמימות גדולה מזו, והגע עצמך, האם 'דשו ביה רבים' זה היתר לסכן את נפשו? וכי זה 'דוחה' פיקוח נפש?

הא למה הדבר דומה: יש מקומות בעולם שמסוכן להסתובב שם, לדוגמא בסוריה במקומות שיש קרבות וכדו', האם נאמר שמותר להסתובב שם כי גרים שם מיליוני איש ודשו ביה רבים...? וכי מותר לעשות קרקסים שמסכנים אנשים במקומות שנהגו בזה?

[ב] ולכא' כונת הגמ' היא באופן שהוא חשש רחוק מאוד, שלא ראינו אדם שניזוק מכך, ולכן אף שמסתבר היה שדבר זה יש בו מעט סכנה, מאחר שכבר נהגו בו כל העולם, אמרי' ע"ז שומר פתאים ה', אבל אם גלוי וידוע לפנינו שיצא מכך נזק, ודאי שאסור לאדם להכנס לסכנה גם אם רבים עשו זאת לפניו!

וראיה לזה, שהרי הרבה תקנות תקנו חכמים למנוע רבים מרגילותם משום חשש סכנה, וכגון שתיית מים מגולים, ומים אחרונים חובה, ואכילת בשר עם דגים, וזוגות. והלא אין לך דבר שתלויים בו חיי נפש כמו מים, ומ"מ אסרו חכמים כל מים מגולים ולא סמכו על 'דשו ביה רבים'²².

וכן מוכח מדברי הרמ"א י"ד קט"ז שכתב שיש לברוח מהעיר בשעת המגפה, אף שיש רבים שנסארו בעיר. [וכן כל הדינים המבוארים שם ביו"ד קט"ז].

[ג] ואמנם הגרשז"א ביאר באופן אחר [שש"כ פ"ב ב', שולחן שלמה רפואה רל"א]. ד'דשו ביה רבים', הוא שיעור וגדר בחשש פקו"נ, ומשום שזה גופא הוא ה**שיעור** של 'פקות נפש' – לפי איך שהעולם 'מודדים' חשש סכנה. התורה אסרה להיכנס לסכנה לפי מה שנחשב בעיני העולם סכנה, ויותר מזה איננו מחויב. ועיי"ש שלמד הלכה למעשה לענין דין פקו"נ דוחה שבת, שגדרו ושיעורו הוא לפי מה שמקובל בכל העולם להבהל ממנו.

ומ"מ גם להבנה זו, הרי צריך שתהא זו הנהגת העולם **המקובלת והרגילה בעולם**, וא"כ במקרה דידן שכל העולם כולו בבהלה גדולה מהקורונה, ובכל העולם כולו נוקטים בדרכי זהירות מופלגים ביותר, בודאי שאין להגדיר זאת כ'דשו ביה רבים' להתיר מחמת שיש כמה קבוצות **שבאופן חריג ומסיבות צדדיות** אינם נוקטים זהירות זו. ואף אם קבוצות אלו מונות אלפים, אטו קבוצות אלו רובא דעלמא נינהו.

[ד] וגם יש לדון שאין ללמוד מדברי הגמ' אלא על אופן שהוא חשש רחוק מאוד, כגון ליל צ' ובת י"ב והקזה בער"ש, אבל היכא דשכיח היזיקא לא, וכפי שמוכח ממים מגולין ושתיית זוגות.

[ה] ומלבד זאת יש הגבלות רבות בענין דשו ביה רבים, ונזכיר חלק מהם: א, החיד"א בשו"ת סימן נ"ט כתב בפשיטות, דדוקא בהנך דנזכרו בתלמוד אמרי' הכי, דסמכין אהימנותיהו דבעלי התלמוד, [ואולי כוונתו להנ"ל]. ב, בתרוה"ד ר"א מב' שזה לא שייך היכא שידועה לו הסכנה כגון ת"ח שידועה הסכנה [הובא בב"י אבהע"ז ט']. ג, במשנ"ב תס"ח סקל"ח מב' חידוש מופלא, דדוקא במקום סכנה התירו להקזי בערב שבועות משום שומר פתאים ה' ולא בהקזה לצורך בריאות בעלמא.

פרק ט"ו – השגחה פרטית ומידת הבטחון

עוד טענו: שזהירות יתירה היא נגד מדת הבטחון, וכן סותרת את האמונה בהשגחה פרטית. [א] ידוע לכל, שהתורה מחייבת לנהוג לפי דרכי הטבע, ואדם שמכניס את עצמו לסכנה עפ"י דרכי הטבע, אף שיהא מושלם במדת הבטחון בתכלית, הרי הוא חשוב כשופך דמים גמור. הרי יעקב אבינו הכין עצמו בדרכי ההשתדלות הטבעית לדורון ולמלחמה, ועד ימינו אנו לא שמענו ולא ראינו לאחד מרבתינו שהקל בחשש פיקו"נ מחמת מדת הבטחון. וכן הדברים

²² ואגב, לא מסתבר כ"כ שכתוצאה ממים מגולים או משתיית זוגות מתו כמה אלפים תוך חצי שנה, אלא שדבר זה א"א להוכיחו, ולא כתבתיו אלא כהערה בעלמא.

מפורשים בכל הראשונים והאחרונים, דאסור למנוע עצמו מדרכי ההשתדלות הטבעית מחמת מדת הבטחון, וזה **עצמו סיבה לו להיענש**, ואין להאריך בדברים הידועים לכל²³.

ורבותינו התדירו לנו שלמעט בחשיבות הזהירות בדרכי הטבע, אינו מעיד על מעלה ומדרגה באמונה, אלא אדרבה מגלה על מידות רעות: בספר החינוך האריך לבאר במצות מעקה (תקמ"ו), שהתורה חייבה לנהוג בכל העניינים עפ"י דרכי הטבע, וסיים, 'ואשר לא יחלוק על האמת **מרוע לב**, יודה בזה'. ולשון הרמב"ם בפירושו המשנה סו"פ מקום שנהגו, 'ואם ישב האדם ולא יתעסק בדרכי הרפואה ע"פ הטבע סופו למות מאותו חולי **מה שלא נגזר עליו** באותו פרק שחלה, ודומה לנכנס באש יוקדת שבודאי אש אוכלתו **ומת בלא עתו**'. ודברים פשוטים הם **לא יכחישם זולתי הנפתל והעקש**²⁴. והרמח"ל (פרק ט') הגדירה 'הוללות'. ובספר פלא יועץ ערך שמירה הגדיר זאת כהשקפת '**הישמעאלים הטפשים** שאומרים אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר ואין נסתר מחמתו ואין מידו מציל כתיב'.

וגבול דק יש בין בעל בטחון לבין 'הוללות' ו'הפקרות', ועל האדם לבדוק את עצמו ונגיעותיו שלא יפול במרמת יצרו.

ומלבד זאת, מה עלה על דעתינו לדון בזה, וכי מידת הבטחון מתירה חשש גרם-רציחה?

[ב] אלא שיש להדגיש שכל זה אמור ביחס להוראות הזהירות שנקבעו ע"י מומחי רפואה, שזה נכלל במה שחייבה התורה לנהוג עפ"י דרכי ההשתדלות הטבעית. אבל שמירה מוגזמת מעבר להוראותיהם נוגדת באמת את מדת הבטחון, מכיון שאינו נכלל בחובת שמירת הבריאות. וודאי שאין לו לאדם להסתגר בביתו באופן קיצוני או לסגור את בני ביתו שלא לצאת כלל

²³ ודברי הרמב"ן בפר' בחוקותי המפורסמים בענין עסק הרפואה, אינם אלא לידיד ה' השלם בכל מעשיו כמבו' בדבריו שם ואכמ"ל. ולא שמענו לאחד מרבותינו בדורות האחרונים שלא דרש ברופאים בעת חוליו, וגם ידוע הרבה מהקפדתם הגדולה של גדולי ישראל על כללי הבריאות. ויש להדגיש, דאף שאין לנהוג כדברי הרמב"ן שלא לדרוש ברופאים, מ"מ ביסוד דבריו שעיקר החולי בא בתורת עונש ועליו לחפש בדרכיו ולשוב לבוראו, בזה כמובן כולם מודים, ואסור לשכוח זאת. וזהו נמי מה שפירש"י בפסחים נ"ו א' ב'גנו ספר רפואות', 'שלא היה לבם נכנע על חוליים שהיו מתרפאין מיד'. ועי' חזו"א אמו"ב פ"ה ה'.

²⁴ וכמובן שאין זו סתירה להשגחה פרטית, שהרי זה עצמו בהשגחה היא מלפניו, וכל דבר שמצד חוקי הטבע אמור להינזק, גזר עליו הבורא שינזק, ורצון הבורא הוא בחוקי שמים וארץ בדיוק באופן שחקקם בבריאת העולם, כמבו' במקומות אין מספר בדברי רבותינו. וכשם שהקב"ה מקיים בכל רגע ורגע את כל הבריות, כך הוא מקיים בכל רגע את חוקי שמים וארץ שלא ישתנו וזהו גופא רצונו והשגחתו, (ומי לנו גדול מרבה שרצו להענישו על מעשה נסים). 'הכל בגזרת עליון' - וגם זה בגזרת עליון- דרכי הטבע. ומש"כ הרמב"ם 'מה שלא נגזר עליו' היינו אילו לא היה מתנגד לדרך הטבע, אבל אחרי שהתנגד לדרכי הטבע נגזר עליו מאת הבורא שימות, והוא מת בלא עיתו. וכמבו' כל זה באר היטב בספר החינוך מצוה תקמ"ו, ובמסילת ישרים פ"ט.

ועי' בעז" נ"ה א': 'יסורים בשעה שמשגרין אותן על האדם משיביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני'. הרי שזהו גופא חלק מהגזירה, איך יהיה האופן הטבעי להינצל מהגזירה, ומי שלא יקח את סם פלוני ביום פלוני וכו' לא יתרפא. ומלבד זאת, יש עוד ענין של 'מוכיר עוונותיו של אדם' וממילא 'מנכין לו מזכויותיו', וכמבו' באריכות בגמ' שבת ל"ב א', ועיי"ש על רב ושמואל ורבי ינאי ורב זירא, שהחמירו מאוד מחמת כן שלא להיכנס לחשש רחוק ביותר. והיינו, דאף היכא שמצד הלכות פיקו"צ אי"צ לחשוש, מ"מ כל שיש מקום וצד נזק, זו הודמנות למקטרג להוכיח את עוונותיו וממילא מנכים מזכויותיו.

מחמת פחד הקורונה, אלא בזה צריך להיות לבו בטוח בה'²⁵. ועל כגון דא אמרו 'לכל כדור יש כתובת' -היינו היכן שזה מעבר לגבולות ההשתדלות הטבעית, וכפי שחילק המסילת ישרים פ"ט, בין 'יראה המיוסדת על הנהגת החכמה והשכל' ל'יראה שוטה' - החושש לשחל בדרך ארי בין הרחובות.

[ג] וכן יש לעורר בזה מאוד, דגם אחרי כל ההשתדלות הטבעית, אין לו לאדם לשכוח שהכל ביד הבורא, ולא יועיל לו כל השתדלותו כי אם ברצון בוראו, 'כי אני ה' רופאך', וישים בטחונו בו ית' שלא יחלה, ואל ישים בטחונו בדרכי הזהירות.

וכמבו' באריכות בדברי חובה"ל שער הבטחון פ"ד, 'וכן נאמר בענין הבריאות והחולי, כי על האדם לבטוח בבורא בזה ולהשתדל בהתמדת הבריאות בסבות אשר מטבעם זה ולדחות המדווה במה שנהגו לדחות, כמו שצוה הבורא יתעלה ורפא ירפא, מבלי שיבטח על סבות הבריאות והחולי שהן מועילות או מזיקות אלא ברשות הבורא, וכאשר יבטח בבורא ירפאהו מחליו בסבה ובלתי סבה כמ"ש ישלח דברו וירפאם וגו', וכו' וכבר ידעת מה שהיה מענין אסא כשבטח על הרופאים והניח בטחונו באלקים בחליו מהמוסר והתוכחה לו'.

וכ"כ הרשב"א בשו"ת ח"א תי"ג, 'ובלבד שיהא לבו לשמים וידע שאמתת הרפואה ממנו וידרשנו ולא שיקוין שהכל תלוי בסם הפלוני וברפואת האיש הרופא והוא אמרו באסא גם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים. ומי שהשיגו החולי אינו סומך על הנס שלא לשאול ברופאים ולהתעסק בדברים המועילים בין בדברים הטבעיים בין בסגולות, והוא אמרו ורפא ירפא ואמרו ז"ל מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות. ואמרם 'נתנה רשות' לומר, שאין זה הפך מה שהזהירה התורה בהשגחה וכו'. ולא עוד אלא שאסור להכנס בעניני הסכנות ולבטוח על הנס, והוא אמרם שקיר נטוי מזכיר עון, ואמרו כל הסומך על הנס אין עושין לו נס. ומותר לבטוח באדם והוא שלא יסור לבו מן השם ואמרו ארור הגבר אשר יבטח באדם ומה' יסור לבו, אך לבטוח בשם ושיעשה לו תשועה ע"י האיש הפלוני מותר ומצוה'.

פרק ט"ז – הרבה שנשמרו נדבוק

מצוי לראות אנשים שנשמרו מאוד לאורך תקופה ארוכה ולבסוף נדבוקו ברגע של אי שמירה שלהם או זולתם, ויש שהסיקו מכך שיש כאן מסר משמים שאין לנסות לברוח מגזרת הבורא, ושההשתדלות היחידה היא אך ורק תשובה ומע"ט.

אך באמת כבר בזמן הראשונים היו שטענו זאת כנגד אלו שהשתדלו בדרכי הטבע להנצל מהמגפה, ומצאנו בזה השקפה ברורה בדברי רבותינו: **הרשב"ש** [קצ"ה הובא בפת"ש יו"ד קט"ז סק"ח] **והמבי"ט** [בית אלוקים שער התפלה פט"ז] **ור' חיים ויטאל בשם המגיד שלו**, [ספר

²⁵ ודברי החזו"א בתשו"כ סמן מ"ח לענין הכנת מאכל לתינוק בשבת, 'יש לחשבו לספק סכנה ומי שמיקל בדבר אין מזניחין אותו ומי שבטוח בה' וקובע מזונות בנו באופן שאין מבשלין בשבילו בשבת וכבר הורגלו בכך אין מזניחין אותו'. 'זאי אפשר לקבוע בענינים אלו לא גיל ולא שאר דברים קבועים אלא הלב יודע כפי אומץ הרגשתו לבריאות בנו ואומץ חרדת גדר שמירת שבת, ופעמים נשתנה הדין לפי חזק בטחונו בבו"ת'. כ"ז מדובר בחשש רחוק מאוד שאינו מחויב בגדרי פקו"י, אלא יש בו רק לתא דפקו"י בעלמא, ובוה ס"ל לחזו"א שאינו אלא היתר לחלל שבת ולא חיוב, וכפי שנתבאר בהערה 1.

ידו בכל' לרבי אליהו האתמרי סי' קנ"ג]. והגר"א שבת נ"ה א'. [ועד"ז חזו"א חו"מ ליקוטים עמ' רנ"ה]. ולא יאומן שכולם כיוונו לדבר אחד ממש!

ותורף דבריהם, שבני האדם נחלקים לג' מינים בשעת המגפה: א, אלו שנכתבו בר"ה לחיים באופן מוחלט, עליהם יש שמירה מיוחדת שלא ידבקו ואף אם יידבקו לא ימותו, ב, אלו שנכתבו למיתה בהחלט, לא תעזור שמירתם ובסוף תשיגם המגיפה ותמיתם. ג, הקבוצה השלישית נגזר עליהם בר"ה שיהיו תלויים בהנהגתם, אם ישמרו עצמם מהמגיפה – יחיו, ואם לא ישמרו – ימותו. והמבי"ט הוסיף לבאר בזה יותר, שזה עצמו נגזר עליהם, שיצטרכו את הזהירות ע"מ לחיות, ותהא מנוסתם כפרתם כגלות המכפרת.

וע"כ מסקנת דבריהם היא, שעל כל אדם להשתדל במגפה להינצל כדרך העולם. [ועי' ברשב"ש שהביא מקורות רבים מהש"ס להשתדלות התנאים והאמוראים בשעת המגפה, וכן הביא שהר"ן ברח הרבה].

וז"ל המב"ט, 'וכשנגזר על מדינה ידועה שיהיה בה באותה השנה דבר ח"ו, וימותו בה אנשים ידועים בשמותם ומינים, הענין נוהג כך, כי כל המתים במגפה והנלכדים בה גם שהיו בורחים כולם נחתמים ביום ר"ה למיתה, אלא שיש הפרש ביניהם, כי קצתם הם מחוייבים בדינם למיתה החלטית בין יעמדו במקום ההוא או לא יעמדו אלא יברחו וינסו, וקצתם הם מחוייבים בדינם אם יעמדו במקום ההוא, ואם יברחו כל אחד מהם ערוקיה מסיית, ובאותו הצער שמצטער נתשב לו כגלות וניצול באותה שעה, והוא יתברך יודע בחירתו של זה האיש מה שיבחר אם לעמוד אם לנוס, וכשרואה ויודע שבחירתו תהיה לעמוד במקום המסוכן חותמו למיתה, וכשבחירתו לנוס חותמו לחיים, ואם הוא ישר בדרכיו הוא ית' נותן בלבו ומדריך אותו מורה לו מקום לנוס שמה, וקצתם שאינם מחוייבים אז בעונש ההוא אלא שהם מסתכנים בעצמם לעמוד במקום הסכנה ואינם ראויים לשיעשה להם נס ונדבק בהם החולי ההוא במדינה, ואם טבעם מוכן להסתכן בחולי ההוא הם מסתכנים, והוא ית' יודע בחירתם וחותרם למיתה, אם יבחרו לעמוד במקום סכנה בהיות טבעם מוכן להפסד בהתדבק בהם החולי ההוא, ואם אין טבעם מוכן לכך אינם נזוקים'.

וז"ל הפלא יועץ ערך שמירה: '...וכל אשר יבז כסף לשמירת נפשו ושלא ליכנס למקום סכנה להוצאת מצוה רבה תחשב. וכשיש דבר בעיר ח"ו יקיים דברי חז"ל שאמרו כנס רגליך או יברח לו והיתה לו נפשו לשלל וכו' ואל יאמר אדם כדעת הישמעאלים הטפשים שאומרים אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר ואין נסתר מתחתו ואין מידו מציל כתיב, כי אך שקר נחלו כי הוא צוה ונשמרת וכו' דג' מיני גזירות ואנחנו לא נדע ועלינו לעשות מה שמוטל עלינו וה' הטוב בעיניו הוא יעשה...'

פרק י"ז – גרמא בנזקין

בכל המאמר עסקנו אך ורק בענין חשש גרם רציחה, אך יש לדעת שיש כאן גם את ענין 'איסור מזיק בגרמא', וגרמא חייב בדיני שמים²⁶, והדבר תמור מאוד ובהרבה מקרים חייב לשלם מדיני שמים את הנזק שנגרם לאדם אחר מתמתת אי זהירותו, [ואינו נפטר משום קלב"מ דרודף, שהרי בדיני שמים אין פטור של קלב"מ], אך כיון שזהו ענין רחב מאוד וחורג מגבולות המאמר, לא נכנסנו לכך, אך יש לדעת שזהו גם ענין לענות בו.

ונדמה שאין צורך לפרט את הנזקים העצומים שנגרמו לאנשים כתוצאה מהקורונה, וכל אחד יודע מהיכרות אישית כמה וכמה סיפורים כאלו, על הסבל והנזקים הנוראים שנעשים לאחוזי גבוה יותר מתוך הנדבקים, כידוע מה שעברו רח"ל אלו שהיו בבה"ח יסורים שלא ניתן לתאר.

וגם רבים מאלו שלא הגיעו לביה"ח ולא נחשבו אף כחולים קל, מצוי שעברו את המחלה באופן קשה, ונתבטלו מתורה ותפלה לתקופה ארוכה, וגם לאחר שיצאו מהמחלה סבלו מאוד מעייפות וחולשה יתירה, וכן יש כאלו שהתחילו לסבול מבעיות נוירולוגיות כגון קשיי ריכוז ובעיות זכרון, וכן הרבה שהתחילו לסבול מאסטמה ומאז עליהם לקחת סטרואידים ואינם יודעים הסוף לזה, בנוסף שמענו מכמה שנדבקו שמעולם לא עברו סבל כזה בחייהם אף שלא היה להם כל סיבוך מתמתת זה, ואלו סיפורים מצויים ושכיחים.

וכ"ש אלו החולים הרבים שהגיעו לאשפוז, שבאו עד שערי מוות ועברו יסורים קשים ומרים הם וכל משפחתם, נאבקו על כל נשימה, ועברו שיקום ארוך ומייגע של חודשים.

וכל אחד יודע כמה סיפורים כאלו מסביבתו, וכל זה נחשב כגרמא בנזקים לאלו שהיו חוליות בשרשרת ההדבקה ע"י פשיעתם. **ואפשר דלהחזו"א חשיב גדר אש, באופן דהוי גדר של רוח מצויה.** אלא שכל זה תלוי בהרבה סוגיות בחו"מ, ואכ"מ.

פרק י"ח – בין אדם לחבירו

מלבד ענין הסכנה, יש להעיר עוד נקודה חשובה בענין הבאים לבתי כנסיות ובתי מדרשות ללא מסיכות:

[א] מצער מאוד לראות תופעה כזו, שאדם בא למקום שיש בו ציבור גדול של אנשים שנשמרים לעטות מסיכה והוא אינו עוטה מסיכה. מלבד שיש בזה לכא' **הפגנת חוסר אכפתיות וזלזול בכבוד הציבור**, יש בכך גם חוסר התחשבות ברגשות ובצער שנגרם לאלו שנשמרים, מכיון שהדבר מאוד מלחין אותם וטורד את מנוחתם כשיושב בסביבתם אדם ללא מסיכה, **וכמובן שיש לחשוש בזה טובא ל'ואהבת לרעך כמוך'**. ועי' בחגיגה ה' א' 'האלוקים יביא במשפט על כל נעלם' זה הרק בפני חבירו ונמאס.

[ב] מלבד זאת ידוע שהרבה אנשים מבוגרים נמנעים מלבוא לביהכ"נ וביהמ"ד [אף לבתי כנסת שיש בהם הוראה ברורה לשמור על הכללים], מתמתת שיש שם אנשים שאינם עוטים

²⁶ ואף באינו מכין להזיק חייב בד"ש. ואף ברוח שא"מ. ואף במכין לטובה לתוס' ריש הכונס חייב בד"ש וכדמשמע שם בגמ', אך עי' במאירי דמשמע דבמכין לטובה פטור בד"ש.

מסיכה, ונמצא שאלו שבאים בלא מסיכה גורמים באופן ישיר לכך שאנשים אלו לא באים לביהכ"נ.

[ג] וסוף סוף אם רוב הציבור בביהכ"נ רוצה שישמרו, ועל פיהם נקבע בביהכ"נ שישמרו, מי שנכנס שם ללא מסיכה עושה נגד דעת והסכמת הקהל, ויש לדון בזה משום 'והבאתם גזול'. והרי כל אחד מבין, שזכותו של כל צבור שרוצה לשמור על בריאותו, שיהא לו מקום ראוי ללמוד ולהתפלל באופן שלא יהא בו סיכונים ע"י מיעוט שאינו נשמר.

פרק י"ט – חילול ה'!

והנה מלבד תומרת הדבר כשלעצמו, שהרי כל אחד יודע מילדותו של מצוה זו של 'שמירת הנפש' נתנה התורה את החומר הגדול ביותר מכל מצוות התורה. מלבד זאת, יש בזה גם חילול ה' עצום, שהרי רואים זאת עוזבי ה' וליבם ופיהם מתמלא בזלזול כלפי הדת וכלפי התורה הקדושה, כאילו כך היא הנהגת התורה לזלזל בחיי אדם שהוא הערך המקודש ביותר בכל העולם כולו, ובן תורה שאינו נוהג כן הרי הוא **מוציא שם רע** על התורה רח"ל²⁷. ועי' יומא פ"ו א' וברמב"ם יסוה"ת פ"ה, שזה **איסור דא' גמור של חילול ה' החמור יותר מכל מצוות התורה**.

וכמו"כ שמענו על כמה וכמה אנשים שאינם שתו"מ העוסקים ברפואה בבתי חולים, שתמיד היו בהתפעלות גדולה מצבור שתו"מ על גודל התמסרותם ומלחמתם על כל רגע של חיים שאפשר להאריך את חיי קרוביהם, ועתה עמדו נדהמים למראה עיניהם, ואינם מבינים מה קורה פה, ודעתם השתנתה מאוד לרעה בקשר לציבור שתו"מ.

ואיך אפשר לראות בחילול ה' כזה, שכל אומות העולם השפלים והטמאים מוכנים להקריב את הנאותיהם באופן שלא שמענו כזאת, מאות מיליוני גוים הפסידו את עבודתם ואת פרנסתם, וכבר כמה חודשים שאין להם את כל ארועי התרבות והנאות של שיטוט בקניונים ובמסעדות שזה כל חייהם, והכל מחמת הבנתם שערך שמירת החיים היא ערך עליון ביותר, [עכ"פ הם צריכים להראות **כך כלפי חוץ**], ולעומת זאת החרדים לדבר ה' שאצלם האחריות על

²⁷ ומלבד החילול ה' במה שלצערינו מתפרסם הרבה בכלי התקשורת אופן הזלזול אצל יראי ה', פעמים שייך גם חילול ה' בהנהגת היחיד, שהרי מצויים איתנו במגע גם כאלו שאינם שתו"מ, ואפילו דתיים וסאינים בני תורה וכדו' שעל כל בן תורה שהולך ללא מסיכה הם אומרים לעצמם, אלו מפיצי הנגיף שלא איכפת להם מאחרים וכו' ומתחזקות בליבם ההשמצות שהם שומעים יומם ולילה בתקשורת שהתורה מביאה לידי פריזיות רח"ל, וזה בדוק, ואכמ"ל. ובכל אופן ודאי שהנהגה זו אינה מוסיפה כבוד ולא מראה על תיקון המעשים ויופי המידות והאכפתיות מאחרים של בן תורה, ונגרם מכך **ביזוי נורא לתורתנו הקדושה**. ובאופן כללי ישנה טעות שהתאזרחה בלב רבים, הסבורים שאיסור חילול ה' הוא רק כלפי גוים. ויש לדעת דאדרבה עיקר האיסור דחילול ה' הוא כלפי יהודים שאינם בני תורה! כמב' בגמ' יומא פ"ו א' דקאי על החכמים שצריכים להראות מידותיהם הטובות כלפי העם כדי שישבחו את התורה, וכן בלשון הרמב"ם פ"ה מ"סוה"ת נראה דכל אחד לפי מדרגתו בתורה צריך להראות כלפי העם יותר מידות טובות מתוקנות. והרי באמת המצוה דקידוש ה' מתקיימת דוקא בתוך עשרה מישראל כדכתיב 'ונקדשתי בתוך בני ישראל'. וק"ו בן בנו של ק"ו כלפי תינוקות שנשבו, שאיסור חמור להתנהג באופן שהתורה תתבזה בעיניהם. שהרי זהו באמת יסוד האיסור דחילול ה', שהוא משום שגורם לעם להתרחק מהתורה, וכמב' שם בגמ' וברש"י. וא"כ ק"ו כלפי אותם תינוקות שנשבו, שהגורם להם לחשוב באופן בזוי על התורה הוא בגדר מחטיא את הרבים.

שמירת החיים צריכה להיות בהידור מופלג כראוי למצוה שנתנה לו התורה את החומר הגדול ביותר מכל המצוות - דוקא מזלזלים בזה, [ועכ"פ זה הרושם המתקבל אף שודאי אין כונה לזה], אוי לחילול ה' שנראה בימינו.

[וזאת יש להדגיש, שסיבת חובת הזהירות מצד תורתנו הקדושה שונה בתכלית מסיבת הבהלה העולמית מהקורונה, ומחייבת הרבה יותר. עיקר הבהלה העצומה שיש בכל העולם נובעת מהחשש של איבוד שליטה על כמויות ההדבקה וקריסת מערכת הבריאות, מה שעלול להביא לכמויות עצומות של מתים רח"ל, וכפי שהיה באירופה ובארצות הברית. לעומת זאת התורה מחייבת להזהר גם משום חובת הצלה של מספר מועט של אנשים זקנים שעלולים למות כתוצאה מכך, וכן ע"מ שלא להיות חשש גורם דגורם דרציחה, וכפי שנתבאר].

פרק כ' – תפילה ללא מסיכות

נתייחס לטענה שלבישת המסיכה בשעת התפילה אסורה (!) כי אין ראוי לעמוד כך לפני המלך.

ופלא על הדנים בזה: [א] וכי המסכה מסמלת ביזוי וזלזול, וכי זהו בגד מלוכלך או מאוס, האם הוא בגד שמביע ליצנות, הלא אינו אלא בגד המשמש לתועלת ולמטרה מסוימת, ואטו אדם שיש לו תחבושת צריך להוריד זאת בשעת התפילה?

[ב] מה שייך ביזוי אם היום רוב רובם של האנשים הולכים כך, וגם אם רק חלק מהאנשים היו הולכים כך, כבר הוא דרך לילך כך ומה שייך בזה ביזוי.

[ג] הרי כל ראשי הממשלות והאנשים החשובים ביותר בעולם הולכים ומצטלמים כיום עם המסיכה, ואפילו נשיאי המעצמות הגדולות בעולם, וכי יתכן שיחשב זאת למלוש בזוי...

[ד] ואמנם באמת מה לנו לדון בזה, הלא תיפו"ל שזה מחויב משום הוראות הרופאים מדין זהירות בפקו"נ, וא"כ ודאי שאין לך דבר העומד בפני פקו"נ. ואף שלא בכל פעם זהו פקו"נ, מ"מ כפי שנתבאר לעיל 'אין שמירה לחצאין'. [וכמדומה שאלו שטוענים זאת אינם עוטים מסיכות גם מחוץ לביהכ"נ].

פרק כ"א – בעלי נוגדנים

הוראת הרבנים שגם אדם שיש לו נוגדנים, עליו ללכת עם מסיכה. והסיבות לכך הם:

[א] השפעה ציבורית - הרי אם כל אלו לא ילכו עם מסיכה, הדבר יגרום להתרופפות גדולה בשמירה בקרב כל הציבור, וכפי שראינו בעיינו. וכל יחיד ויחיד מחויב להשתתף בשמירה הציבורית וכפי שנתבאר, ועוד שגם להתנהגות של יחיד ישנה השפעה רבה על כלל הציבור. [ובכל ציבור וציבור ניתן לזהות את אותם היחידים שפרצו את הגדר בהתחלה, ולהם יש את ה'זכות ראשונים' לזלזול בהוראות, ו'לזכותם' נזקף כל ההמשך].

- הוספה שבט תשפ"א: כעת ניתן לראות את ממדי התופעה, כשבציבור החרדי חלה התרופפות כמעט מוחלטת בכל הקשור לכללי הזהירות, והדבר נובע בעיקר מכך שהמחלימים מתירים לעצמם ללכת ללא מסיכה ומקררים את כולם, ורח"ל המון יהודים מתו מכך.

[ב] **בין אדם לחבירו** – ישנם אנשים בקבוצות סיכון שמאוד נשמרים, וכל אדם שהולך ללא מסיכה מכניס אותם ללחץ, ואף גורם להם להמנע מלבוא לבתי כנסת ולבתי מדרש. וכפי שנתבאר בפ"ח.

[ג] **חילול ה'** – מצוי בקרב הצבור אנשים שאינם בני תורה, והם יפרשו זאת כזלזול בחיי אדם, ונגרם מכך ביזוי לתורה רח"ל.

[ד] **חשדא** – לכא' משום 'והייתם נקיים', שיבואו לחשוד בו שאינו חושש מגרמא דשפ"ד. אלא דעתה שבעלי נוגדנים מצויים יש לדון האם יש חשד. [ומצד שני, חשד הוא אף היכא דיש ב' פירושים למעשיו, ואכ"מ].

פרק כ"ב – דיני שכנים

שמענו מאחד מגדולי הדיינים שליט"א, שאם רוב הציבור חוששים ומקפידים על הוראות הזהירות, גם המיעוט מחוייב לנהוג כן – אף אם המיעוט סבור שאין צורך בכך, מכיון שנושא זה אינו נושא פרטי של האדם על עצמו, אלא התנהגותו נוגעת לכל הציבור כולו, והמיעוט חייב לקבל על עצמו את דעת הרוב, כפי הדין הפשוט בזה בכל דיני שכנים ובני העיר.

ונמצא, שגם אילו כל הטענות להקל היו נכונות, ואף אם הרוב טועה, על המיעוט להחמיר כדעת הרבים שמעוניינים בהקפדה זו!

סיכום המאמר, בדרך שאלות ותשובות

שאלה א': לכא' אחוז המתים מכלל האוכלוסייה הוא קטן מאוד, וא"כ הרי זה חשש רחוק שימות? **תשובה:** א, מטרת הזהירות כדי שלא יהרגו אחרים בגרמא. וזה לא חשש רחוק, שהרי כל אחד שנדבק קרוב מאוד שהוא יהיה חלק משרשרת הדבקה שתביא למיתת אדם אחר. והחשבון פשוט: אם מארבעה אנשים בסין נדבקו 50 מיליון איש ומתו מיליון ורבע איש, הדבר מוכיח שכל הדבקה שהיא, יש לה פוטנציאל אדיר להריגת אדם אחר. ומכיון שאתחז המתים מסך הנדבקים הוא בערך שני שליש האחוז, נמצא שיש חשש קרוב מאוד שכתוצאה מהשרשרת שלו ימות מישוהו. והדבר דומה לאחד שיורה לתוך אולם של מאה אלף איש שאף שכלפי כל אחד שבאולם זה חשש רחוק, כשמסתכלים מצד הרוצח הוא קרוב לוודאי שיהרוג. ועצם ההידבקות כשלא נשמרים היא קרובה מאוד, כפי שראינו המוני המוני נדבקים במקומות שלא נשמרו. ב, בנוסף, קבוצה שלא נשמרת גורמת לאותו אחד להדביק את זה שמת, ונחשבים כמעודדים הרציחה. ג, ההגנה על היחיד תלויה בשמירת כל יחיד, ע"י קטיעת השרשרת, וכל אחד חייב בכך מדין 'הצלה'. ד, פעמים שהחשש הוא קרוב ומסויים מאוד, כגון במקומות האדומים ובשעת ההתפרצות, כפי שראינו בר"ה.

שאלה ב': הרי כל פעם שהולך ללא מסיכה הוא חשש רחוק מאוד שבדיוק בפעם הזאת הוא נדבק או יידבק? **תשובה:** לענין גרמא דרציחה מודדים את כל התנהגותו יחד, שאם לא כן הרי נמצא שאדם יהא מותר לו לרצוח את חבירו באופן שעושה זאת ע"י כלי שהורג רק אחד לאלף.

שאלה ג': בין גל לגל אין כמעט חולים ולמה לשמור? **תשובה:** בין גל לגל השמירה חשובה מכיון שהנגיף קיים אלא שהוא ממתין להתחיל את ההכפלה מחדש. ומי שלא שומר הרי הוא עוזר לשמר את הנגיף לגל הבא, והוא גם נושא באחריות של הגל הבא.

שאלה ד': מדוע צעירים צריכים לשמור? **תשובה:** א, החשש הוא בהגדלת שרשרת ההדבקה, וזה צעירים עושים בדיוק כמו מבוגרים. ב, לכל צעיר יש סביבה מבוגרת.

שאלה ה': לכאן זה סכנה עתידית? **תשובה:** א, להחזו"א סכנה עתידית גם נחשבת לפקו"ג, אא"כ אין זכר לסכנה בהווה. ב, סברת סכנה עתידית אינו אלא לענין פעולת 'הצלה' ולא לענין 'מניעת סיכון'. ג, סכנה עתידית אינו אלא לענין חילול שבת ולא לענין חובת הצלה בעלמא. ד, סכנה עתידית אינה מתירה להיות ה'גורם לסכנה' ויש בזה גרם רציחה.

שאלה ו': למה א"א לסמוך על כל דפריש או חזקה דמעיקרא שאנו לא נשאי הנגיף. **תשובה:** אין הולכין בפקו"ג אחר הרוב, וכ"ש אחר חזקה.

שאלה ז': לצרכי פרנסה מותר להיכנס לחשש סכנה רחוק כמב' בנוב"י ואגרו"מ, וה"ה שאר צרכים? **תשובה:** א, כפי שנתבאר אי"ז חשש רחוק אלא ודאי שאחד יהרג ויש בכך משום חובת הצלה. ב, יש כאן חשש קרוב של גרם רציחה. ג, ההיתר נאמר דוקא לצורך פרנסה שמוגדר כפקו"ג. ד, ההיתר לא נאמר ביחס לסכן אחרים.

שאלה ח': דשו ביה רבים שומר פתאים ה'. **תשובה:** א, לא שייך דשו ביה רבים היכא דידוע בבירור שהוא חשש קרוב דמיתה. ב, דשו ביה רבים נקבע לפי כל העולם, וכאן כל העולם בבהלה מהנגיף ונוקטים באמצעי מניעה. ג, דשו ביה רבים הוא רק בסכנה רחוקה מאוד.

שאלה ט': מה עם מסירות נפש על מצוות? וכן אין זה שכית הזיקא ושלוחי מצוה אינן ניזוקים? **תשובה:** א, כאן נחשב שכית הזיקא שהרי קרוב מאוד שיהרג אדם מחמת הידבקותו בנגיף. וכן כלפי חובת הצלה הרי בכלל הציבור ודאי שיהיה כמה מתים. ב, אסור להכניס עצמו לסכנה עבור קיום מצוה כדמוכת מהא דמחללים שבת ויו"כ אף על חשש רחוק של סכנה, ואם לא חילל נחשב שופך דמים. ג, אין כאן סתירה לקיום המצוה. ד, בשעה שאינו הוגה בתורה אין הגנה כמב' בגמ' שם דחיישי' למחט.

שאלה י': הרופאים מודים שאינם יודעים כלום? **תשובה:** א, רוב הרופאים תמימי דעים בענין עצם סכנת הקורונה ותועלת המסיכה, וכל מה שאינם יודעים זה פרטים צדדיים. ב, גם על ספיקות הרופאים מחללים שבת ויו"כ. ג, בכל הדורות היתה דעת הרופאים בגדר השערה.

שאלה י"א: יש רופאים שנגד מסיכות? **תשובה:** א, אחרי רבים להטות. ב, אם מסיכות לא מועילות עליך להישאר בבית.

שאלה י"ב: האם מותר להתפלל עם מסכה? **תשובה:** א, מסיכה אינו לבוש בזוי או זלזול אלא לבוש של צורך. ב, נשיאי המדינות מצטלמים בו. ג, וכמובן חשש קרוב של גרם רציחה.

האם הקורונה היא באמת כזו סכנה גדולה? האם לא מוגזם כל הפחד הזה?

מצאנו לנכון להמחיש את חוסר ההגיון שיש בטענות מסוג זה ש'אין קורונה', 'הקורונה היא לא כזו סכנה אימה', 'המסיכות זה סתם', ועוד. ונתחיל עם כמה שאלות הגיוניות ופשוטות לאותם הטוענים שהקורונה אינה סכנה תמורה כ"כ, או שכללי הזהירות אינם נצרכים או אינם יעילים וכדו':

1. הלא יש חברות ענק שיש ברשותם קניונים חובקי עולם, חברות תעופה, בתי מלון, שתקופה ארוכה היו סגורים מחמת הקורונה, והפסידו מיליארדי דולרים. ויש לשאול, האם אותם חברות לא יכלו להוכיח שכל הקורונה זה שטויות, או שכללי הזהירות רק מזיקים ועדיף שלא להשמר. הלא בחברות אלו מועסקים טובי המשפטנים שבעולם כולו, והם לא בוחלים בשום אמצעי ע"מ להגדיל את הונם, האם הם לא יכלו להוכיח ע"י כל מיני ראיות שהכל שטויות, שכללי הזהירות רק מזיקים וכדו'. ובמקום זאת הם נאלצו לקבל את הדין והפסידו מכך מיליארדי דולרים. הרי ודאי שאם היה איזה נקודת תורפה בחומרת הקורונה או בכללי הזהירות, הם היו עותרים לבתי משפט בכל העולם לבטל את ביצוע ההחלטות.

2. כמו כן, הלא הדבר שמושקע בו הכי הרבה כסף בכל העולם, זה ה'תרבות אנשים חטאים', כל השטויות שלהם ההופעות והמשחקים וכו', וכל האומנים למיניהם וכל חברות ההפקה מגלגלים על זה מיליארדים, והרי אומנים אלו הם השולטים בדעת הקהל, והם הפסידו את פרנסתם למשך כמה חודשים טובים מחמת כללי הזהירות מהקורונה, מדוע אף אחד מהם לא קם וטען שכללי הזהירות רק מזיקים, ואדרבה עדיף שלא להשמר, מדוע הם לא הגישו בגין מכח אחד מהטענות האלו, הלא ברור שאם היה איזה מקום לתפוס לקולא מכח הטענות הנ"ל, הבגין היה שש ושמח לבטל את החלטת הממשלה.

3. עוד נשאל, הרי זה ברור שהדבר המרכזי ביותר שסביבו כל העולם זז, זו הכלכלה, ואם לא יהיה כסף לאנשים המדינה תקרוס, והצלחתה של כל ממשלה בעולם תלויה במדת הצלחתה בענין החוסן הכלכלי של המדינה בכלל ושל כל אדם בפרט. והנה בענין זה של הקורונה אנו רואים שכל הממשלות בעולם, הכניסו בסיכון עצום את כל הכלכלה שלהם ברמה כזו שלא היתה עשרות שנים, ומאות מיליוני אנשים הפסידו את פרנסתם. התעשיות האדירות שבתו במשך כמה חודשים, ההכנסות העצומות מהתיירות ומהתרבות הפסיקו, ובנוסף הממשלות הוכרחו לפצות במיליארדי דולרים את העובדים, וכל מעצמות הכלכלה נכנסו למיתון שהם מגדירים כנזק הגדול ביותר במאה שנים האחרונות לכלכלה, הכל מחמת הזהירות מול הקורונה, האם כל הממשלות בעולם התאבדו בשביל דבר שהוא לא סכנה גדולה.

הרי מסתבר שיש לממשלות העולם את הנתונים הכי מעודכנים והכי אמתיים, והם מעסיקים את טובי המוחות שבכל העולם, ואם היה להם איזה שהוא אפשרות להקל בענין גזרות הקורונה הם היו נוקטים בה ולא מאבדים את עצמם לדעת.

ויש להדגיש, שאמנם נכונה הטענה שהרבה מההחלטות של הממשלות בענייני כללי הזהירות הם משיקולים פוליטיים. אלא שזה מאוד נכון ביחס להקלות שהם עושים מתמת לחצים שונים, אבל ביחס להתמרות ולהגבלות, רק שוטה יחשוב שרצונם בכך, שהרי זו ממש התאבדות לשמה.

5. ואת אלו הסבורים שכל הקורונה נובעת מכל מיני אינטרסים, יש לשאול עוד, הא ניחא אם היתה זו מדינה אחת או שתיים, אבל איך בדיוק נתכוונו כל מדינות העולם לאותם אינטרסים? האם כולם מתואמים? האם כולם חלק מהקונספירציה? ארה"ב ואיראן, רוסיה ואוקראינה, ישראל ופלשתיין, וכו' וכו' כולם יש להם את אותו אינטרס? ונוסיף ונשאל, האם כל בתי החולים בעולם, וכל הרופאים, וכל האוניברסיטאות, וכל המדענים, כולם הוכנסו בסודי סודות לענין ע"מ לשתף פעולה עם אותם אינטרסים עלומים?

[ומפני הכבוד, לא נתייחס כאן ל'הזיות' למיניהם, כל אחד כיד דמיונו הטוב, על גורמים עלומים שזוממים 'מזימות זדון', והולכים להשתלט על העולם ולהפוך את כולם לאוטוסיסים או למתוכננים, להכניס את כולם למחנות ריכוז, לדלל את האוכלוסייה וכו'] [הכל ביחד או כל אחד לחוד?]. 'זאין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו' (רמב"ם)²⁸.

וגדיש שוב, ודאי שאנו חיים בעולם השקר, וברור שיש הרבה שקר והרבה זיופים, ודאי שיש המון שיקולים פוליטיים בכל החלטה של כל מדינה שהיא, אבל אחרי הכל יש נקודה אחת מרכזית שבזה ודאי כל העולם 'מסית לפי תומו', שהקורונה היא סכנה חמורה לשלום העולם.

יש כאן 'אנן סהדי' שאין למעלה ממנו שלא מדובר כאן בחשש בעלמא. והרי ודאי לא יתכן שזהירות הגויים מפני פקד' תהיה גדולה יותר מזהירות שמוטלת עלינו שומרי התורה, וכי יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא?

להתווכח עם כל מדעני העולם?

נחدد את הדברים מזוית נוספת.

האם זה נשמע הגיוני המקרה הבא: אחד הולך לרופא בקופ"ח, והרופא נותן איזה אבחנה הכי פשוטה, והפציינט אומר לו: אתה טועה באבחנתך, זה לא יתכן, מצד כל מיני טענות... איזה אדם מנסה להתווכח עם אבחנת הרופא? הרי גם חילול שבת ויוה"כ הוא יעשה ע"י אבחנת רופא ואפילו פשוט!

כ"ש כשמדובר ברופא שהוא ראש מחלקה בבית חולים, וק"ו אם מדובר בראש מחלקה בבית חולים בארה"ב... הרי אדם מוכן להכניס את גופו תחת סכין הניתוחים ולהכנס לסכנת חיים

²⁸ והדבר נוגע גם לענין החיסונים שישנם המאמינים לתיאוריות אלו ונלחמים בחיסונים בשל כך. בנוסף יש לציין, שגם האמונה בדמיונות אלו למחצה לשליש ולרביע, כגון שכל מטרת האשפוז בביה"ח הוא ע"מ לרצוח נפש, ושיכל הרופאים בבתי החולים הם רוצחים, ושהמדינות מעלות את המספרים לפני הסגר באופן שקרי ומורידות אותו לאחריו, ושמעלימים המון מידע, וכנהנה וכנהנה - כאילו אנו חיים במדינת עולם שלישי, אינם מחשבות ראיות לאדם מן הישוב, [אף שברור כשמש שבכל מערכת שהיא יש המון רמאות, אבל יש צורך בפרופורציה], והשקפת חז"ל מנוגדת בתכלית להשקפות מעין אלו, והנטייה אחרי סוג מחשבות אלו אינו דבר בריא לנפש.

כתוצאה מאבחנת רופא! גם כשמדובר ברופאים שאין להם כיפה וציצית ושהם אוהבי כסף ואוהבי כבוד ומלאי אינטרסים... והנה בנושא הקורונה דנים לא רופא אחד ולא שנים, אלא כל המומחים והמדענים הגדולים ביותר בעולם דנים בכך כבר קרוב לשנה, וכל האוניברסיטאות והמכונים לרפואה שבכל העולם עסוקים בזה, ורובם ככולם הגיעו לאותם המסקנות, ואיך ניתן להתווכח עם קביעות אלו.

הרי המדע של היום עולה על כל דמיון ביכולותיו, מטיולים בחלל ועד המצאות רפואיות שלא שערום אבותינו, וכל מערכת המדע כעת מגויסת ועוסקת בנושא הקורונה, ומי פתי סבור לחוות דעתו בנושא. אלו שלא ראו מימיהם איך נראית מעבדה ולא וירוס, ואין להם אף ידיעה בסיסית בתחום המדע או בתחום הסטטיסטיקה, שוקלים ודנים בשיא הרצינות, יש קורונה אין קורונה, כן מסיכה לא מסיכה. הרי בכל נושא רפואי הם סומכים בעיניים עצומות על רופא משפחה, החל מאנטיביוטיקה וכלה בניתוח, וכאן הם ה'מבינים' הגדולים - בדבר שקבעו אותו כל מומחי הרפואה והמדענים הגדולים ביותר בעולם כולו.

יש לכל הטענות תשובות פשוטות, אלא שלאנשים הפשוטים אין גישה למידע ולנתונים שיש לאנשי המקצוע. וכמה ליצנות יש בדבר שכל ילד נעשה 'מבין ומומחה ברפואה', והוא בטוח שהוא מבין יותר מכל הרופאים שבעולם עפ"י איזה סברא שזכה לחדש..., עכ"פ אנו ברוב ענוה נשאיר את הנושא למבינים בתחום.

ואף שחכמתנו גדולה משלהם, והן כל יקר וכל חכמה וכל הבנה שבעולם הכל נמצא בתורה, מ"מ סו"ס אין עסקינו בזה ב"ה, ואין לפגינו את החקירות והנתונים והמידע שיש להם, ורק מצאנו לכמה יחידי סגולה בגדולי ישראל שידעו בשבעה חכמות והואילו להתווכח עם חכמת הרופאים, ואנו אין לנו אלא לסמוך על חכמה בגוים תאמין, כפי שנפסק בשו"ע. אם רבינו הגרע"א בגאונותו שאין למעלה ממנה, הלך אחרי ציווי הרופאים **כתורה מסיני**, [עי' לשונו לעיל במאמר פ"ב], מותר גם לנו אזובי הקיר לקבל את דברי מומחי הרפואה ללא עוררין!

ומה עם זה שיש מיעוט רופאים שאותזים שאין קורונה? ידוע שאין קביעה אחת בעולם שאין לה מכחישים, יש בעולם שיטה הדוגלת בכך שכדור הארץ מרובע, וכן דעה שסוברת שארה"ב מעולם לא הגיעה לירח, או שיצחק רבין נרצח ע"י אנשי השמאל, ארה"ב היתה שותפה לנפילת התאומים, וכו' וכו' וכו', וכל דעות אלו בנויות מכח הרבה ראיות, ויש גם המוני מעריצים לשיטות הנ"ל, וברור שכל שיטות אלו נחשבות לשיטות מגוחכות ומוזרות, ולכן מובן למה כל מדינות העולם לא מתייחסות כלל לכל אותם דעות. [וכמאמר החכם: 'כשם שיש אנשים חסרי דעה, כך יש רופאים חסרי דעה'].

וברור שהתורה אינה מתייחסת אלא לדעה הרווחת והמקובלת בעולם, ולא לדעות יחידאיות.

'אשר החמרת הקלתי ואשר הקלת החמרת'

ולא יאומן, איך דוקא במצוה חמורה זו, נתפסים אנשים אינטליגנטים לכל מיני 'תיאוריות' מומצאות, ובכל מיני שמועות פורחות שאף אחד לא בדק את רמת אמינותם וביסוסם. ניתן

לשמוע מהמקילים סברות שהם לא היו משתמשים בשכמותם אף לענין 'חומרא' או 'מנהג'²⁹, לא כ"ש על 'דאורייתא'. סברות שהתגובה להם בדרך כלל היתה 'אולי כן אולי לא', 'מהיכי תיתי' 'איפה זה כתוב' 'מי אמר'. ובמצוה הזו שמדין תורה צריך להחמיר בה ככל שניתן, ולחשוש אף לצד יחיד ורחוק, כאן לפתע כל אחד מתיר לעצמו בשופי, ע"פ סברות קלושות.

אדם ש'מחמיר' בשאר המצוות ומיקל בחשש רציחה, עליו לבדוק האם חומרותיו נובעים ממקום טהור של יראת חטא, או ממניעים אחרים, וכפי שלמדנו בעלי המוסר לחקור היטב את שורשי המעשים.

ולדוגמא יש לציין את התשובה המצויה ביותר בפי אלו שלא נשמרים: 'לא ראינו שבקבוצות שלא נשמרו מתו יותר'. ויש לשאול, מה הכונה 'לא ראינו', האם הכונה שהם טרחו להשיג את הנתונים של המתים והחולים קשה וגילו שהמספר שווה, או שמא 'לא ראינו' הכונה כי פשוט לא בדקנו... והרי ברור שלא בדקו, שאילו היו בודקים היו רואים באופן חותך את ההבדל במספרים, פי כמה וכמה. [ע"י היטב לעיל בהערה 14 לפירוט הנתונים].

תיאוריה נוספת, ש'בחברה שלא נשמרת ההדבקות פחות מזיקות' 'המסיכה מזיקה יותר כי היא אוגרת אליה את הנגיפים'. שוב 'תיאוריה' ללא בסיס וללא בדיקת נתונים, אלא רק מסברא! אף אחד לא טרח לבדוק תיאוריה זו במבחן המציאות. ואמנם זה בהחלט רעיון נפלא, אבל מה נעשה שמבחינה מחקרית פשוט אין כזה דבר. וגם במבחן התוצאה הנתונים טופחים על פניהם.

דוגמא זו ממחישה את הקלות היתירה שבה אנשים נוטים להיתלות בענין זה בכל מיני תחושות בטן, ללא בדיקת הנתונים וללא הפעלת הביקורתיות הרגילה. שהרי באמירה זו הם באים לסתור את כל הסטטיסטיקות ואת כל המחקרים שנעשו בעולם כולו, ולהגיד אמירה כזאת ללא שום בדיקה בשטח, בנושא חמור של נפשות, היא קלות-דעת בלתי נתפסת. [ויש גם כאלו שעשו 'מחקר' משלהם, הם מכירים אנשים שהיו עם מסיכות ונדבקו! וכמובן שאין צורך להסביר את הגיחוך בשיטות ה'מחקר' והסקת המסקנות של אותם אנשים].

על כל אחד לבדוק את עצמו, האם הוא בטוח בטעמיו להקל עד כדי שהיה **נשבע** על כך! הרי אם אינו בטוח בכך מיליון אחוז אסור לו לסמוך על כך להקל, דספק נפשות להחמיר!

אלו שנזהרו, לכל היותר הם החמירו לחינם! [ואם בכל המצוות המחמיר כשיטה יחידאה תבוא עליו ברכה, כ"ש במצוה רבתא זו שהתורה מחייבת להחמיר ככל שניתן]. אך אלו שלא נזהרו, אם בסוף יתברר שהם טעו, הלא אוי ואבוי לנפשם, עוון הריגה בידם!

²⁹ וכמה מוזר לראות, אנשים שנמנעים ללכת עם מסיכה בשבת בכל מיני מקומות שהמנהג לא לטלטל בהם נובע מחשש הרבה יותר רחוק מ'החשש רחוק' שהוא יהיה שותף בשרשרת הרציחה של הקורונה. וכן עוד הרבה דוגמאות על זה הדרך ולא אאריך עוד.

תשובות ל'תירוצים'

לא נעים לומר, אבל ניתן לשמוע הרבה טענות 'ילדותיות': 'למה אתם יוצאים מהבית', 'המשטרה נטפלת דוקא לחרדים', 'אני מכיר מישהו שנדבק אפילו שהוא מאוד נשמר', וכו' וכו'. וכי מדובר פה על איזה מריבה בחיידר שאתה עונה ב'תירוצים'? הלא מדובר כאן על הענין הרציני והחמור ביותר העומד ברומו של עולם, על 'נפשות!' על 'חיים' של יהודים! עליך לחשוב על הנושא בצורה עניינית בלבד, ולגלות אתריות ובגרות!

ושבשבתא כיון דעל על, ולכן נתייחס בתמצית לכמה 'תירוצים', שלא יאומן ששמענו אותם מאנשים רציניים!

בין כך בסוף כולם יידבקו... – סוף כל אדם למיתה אבל מי שקירב מיתתו ברגע אחד הוא רוצח! ואפילו גוסס [שבת קנא:]. ואפילו על הצלה של רגע אחד נאמר 'לא תעמוד על דם רעך'. מלבד זאת, אם כולם יידבקו יהיה קריסה של שירותי הבריאות, כפי שבאמת היה בכמה מדינות בעולם.³⁰

אין זרימה תקינה של אויר... – הדבר נבדק והוכח מדעית שאין ירידה כלשהיא בסיטורציה.

המדינה סוגרת ישיבות ובכ"נ רק כדי להילחם בדת- האם זאת גם הסיבה [להבדיל] שהשלטונות באיראן סגרו את המסגדים במדינתם? ועוד, וכי באמת אינך יודע שלחילונים אין בילויים כלל למשך כמה חודשים? אין מסעדות, אין בתי מלון, אין קניונים, אין הופעות ומשחקים וכל מרעין בישין. הכל סגור על מנעול וברית כבר כמה חודשים, והמדינה 'נטפלת' לבתי כנסת?

חשש ציונות- האם אינך הולך לקופ"ח של הציונים? אתה לא משתמש בכבישים של הציונים? אולי גם לא משתמש בפחי זבל של הציונים? שמא יש גם חובה להסתכן בכבישים מכיון שכל חוקי התעבורה נעשו ע"י הציונים? [מלבד זאת יש לטעון, הלא גם ברמאללה ועזה מקפידים מאוד על חוקים אלו, ואף יש שם יותר אכיפה על כך מאשר אצל הציונים].

אי"ז 'דָּבָר' שהרי לא מתו שלשה לחמש מאות בשלשה ימים (תענית י"ט): – [א] מאי נפק"מ אם יש לזה שם 'דָּבָר' או לא, הרי דנים כאן בהלכות 'רוצח ושמירת נפש', ובזה אינו מעלה ואינו מוריד אם חשיב 'דָּבָר' או לא. וכל הנפק"מ שיש לשם 'דָּבָר' הוא אך ורק לענין מתענים ומריעים. [ב] בנוסף, השאלה נובעת מחוסר ידיעה: מב' ב"י סי' תקע"ז וכ"פ הרמ"א שם סעיף ה' שכל השיעור דמתני' הוא דוקא באקראי בעלמא, אבל אם מתו מחמת מחלה קבועה אף בלא שיעור הנ"ל הרי זה דָּבָר ומתריעין. ועי' במשנ"ב שם סקי"ח שדן אם בעי' עכ"פ ג' שמתו, ומצדד שם שאפילו אחד.

³⁰ ונזכיר כאן טענה שהיתה נפוצה מאוד בקיץ תש"פ, וכעת ניתן לראות את גודל הגיחוך שבה, ומזה נקיש לטענות האחרות: וכי 6 שנים הולכים להיות עם כללי הזהירות? וכי וכו'. וטענה זו נאמרה בשם אנשים מפורסמים. והנה כעת כבר מדובר על הסרת ההגבלות לגמרי בעתיד הלא רחוק. ונמצא, שאלו שנשמרו, יש סיכוי סביר שיעברו בעז"ה את תקופת הקורונה בלא להידבק ובלא שאף יהודי מת או ניזוק מחמתם!

הלא בין כך אי"ז שמירה הרמטית, שהרי הרבה שנשמרו נדבקו – דומה הדבר לאדם שיאמר מה הענין להזהר בחוקי התעבורה, הלא יש אנשים שנפגעו בתאונות דרכים ע"י נהגים שלא נזהרו, וכל אחד מבין שזה מגותך... כמו"כ אולי נסגור את כל הבתי חולים, כי הרי בסופו של דבר יש מתים שלא מצליחים לרפאותם... [מלבד מה שנתבאר במאמר בארוכה, שהנושא המרכזי הוא השמירה **הציבורית** לקטוע את הנגיף וזה נעשה מצוין בכל פעם שנוזהרים].

מי שנשמר נדבק בנגיף ע"י מחשבתו ופחדיו [עפ"י הקדמונים] - דומה הדבר לומר לאדם שלא יקח תרופה קבועה למנוע מחלה... ובכל אופן בהלכות פקו"נ שבתורתינו הקדושה אין דנים אלא לפי הרפואה המוכחת והמקובלת.

אין חיוב לסבול בכדי שאתר לא ימות – רח"ל שהגענו למחשבות כאלו, ועי' מג"א או"ח קנ"ו. יש מדינות שאינם מחייבות מסיכה - כל מדינה יש לה את השיקולים שלה, שתלויים באופי ובפרטי התחלואה שם, ואין להקיש כלל ממדינה למדינה. ולדוגמא יש מדינות שאסור לצאת בהם כלל החוצה, ויש מדינות שהחקירה האפידמיולוגית עובדת היטב, ובכמה מדינות אינם בעד מסיכות מהחשש שייבאו להקל בענין המרחק וכדו', וא"א לנפנף בקולא של אחד מהמקומות בלא לנקוט את החומרות האחרות שבאותה מדינה. [וכמו"כ יש מדינות שאינם מחייבים דבר מחמת זלזולם או מחמת פוליטיקה, וכגון בארה"ב שמתו שם יותר מכל מקום אחר].

רקע"א לא סגר בתי כנסת – הגרע"א עשה בדיוק כפי שהורו הרופאים דאז, וכפי שצוטט מכתבו לעיל שלא לעבור על דבריהם אף כמלא נימה, והעובר על דברי הרופאים בסדר ההנהגה תוטא לה' מאוד. [והרופאים דאז עדיין לא סברו שהמגפה נובעת מהדבקה, וכל ענין החיידקים ומדע המיקרוביולוגיה התגלה מאוחר יותר].

החת"ס לא סגר את הישיבה – יש טעות תמורה בהבנת דברי החת"ס בדרשתו, ומעיון בדרשת החת"ס ניתן לראות שמדובר שם על נושא אחר לחלוטין, לא שהיתה סכנת נפשות בעצם קיום הישיבה, אלא שראשי הקהל טענו לחת"ס שאין זה הזמן הראוי לפתוח את הישיבה כשיש כזאת אנדרולומוסיה, והבחורים ילכו אנה ואנה ויתבטלו מלימודם, ולזה לא הסכים החת"ס וצ"ל.

בשו"ת הרמ"א סי' כ' מב' שאי"צ לחשוש להדבקה במגפה - הרמ"א כתב כן כפי מדע הרפואה בזמנו שסברו שאין המגפה נובעת מהדבקה, וכמש"כ להדיא שם דהמגפה נובעת מעיפוש האויר. ובאמת מחמת שהרמ"א סבר שהמגפה נובעת מעיפוש האויר, הוא ברח מעירו קראקא בשעת המגפה, כפי שכתב בהקדמת 'מחיר יין' על מגילת אסתר [שחיבר בעת בריחתו]: 'ואני משה בן כבוד אבא מרי כו' הנקרא משה איסרלי"ש מקראקא הייתי בתוך הגולה אשר נתגלינו מעירנו בשנת שי"ז לפ"ק מחמת עפוש האויר ל"ע והיינו גרים בארץ לא לנו בעיר שידלו"ב'.

הרבה אנשים נכנסו לחדרות כתוצאה מהקורונה - החרדה נובעת משמירת האדם על עצמו, ואי"ז שייך כלל להוראות הזהירות שנועדו ע"מ שאחרים לא ינזקו, [שלצערינו לא גורמים לאדם לחדרה], ולכן כל הסיפורים על חדרות, לא קשורים כלל לחובת הזהירות.

'פלוני שמאוד נזהר נדבק!' 'בכולל פלוני לא נשמרו ולא נדבקו ואחד מתוכם שנשמר נדבק', וכן על זה הדרך... כל טענות אלו נובעות מחסרון בהבנת הנושא, וכל בר דעת מבין שזה לא אומר שכל מי שלא נשמר חייב להידבק, וגם אף אחד בעולם לא אמר שכל אלו שישמרו - לא יידבקו, וכל עיקר הנושא כאן בנוי על החשבון הגדול של כלל הציבור. דומה הדבר להוכיח נגד מה שאמרו 'רוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם', כי במקום מסויים כל השוחטים אינם מומחים, וכן נגד 'רוב בהמות אינם טריפות', כי מצאנו רפת שכל הבהמות היו טריפות... [ועי' בהערה 13 במאמר, להבנת גודל הטעות במדידות מסוג זה].

מלבד זאת יש לציין שהרבה מאלו שנשמרו ונדבקו קרה הדבר כשלא נשמרו, ולדוגמא בר"ה ויו"כ שהיתה התפרצות ולא יכלו לוותר על התפילה... או בחתונות שלא היה אפשר לוותר, כמו"כ הרבה פעמים התברר שההוראות קוימו למחצה לשליש ולרביע כל אחד כפי דעתו וסברתו. [שהרי גם עם המסיכות תיתכן הדבקה אם לא שומרים על המרחק, ובפרט מצוי ההדבקה בריבוי אנשים בשטח סגור למשך שעות, והמומחים נותנים לזה משקל גדול. בנוסף יש רבים ששמים את המסיכה במקרה הטוב על הפה בלבד וברוב הזמן על הסנטר ואינם מבינים למה נדבקו].

גם משפעת מתים המון אנשים כל שנה – הסיכוי שכתוצאה מההידבקות שלי בשפעת יגרם לאדם אחר מוות, זה אחד למאות אלפי מקרים. ואם נחשב זאת כפול האחוזים שאני עצמי אדבק בשפעת במשך החורף הרי זה סיכוי אפסי, [להבין ענין זה יש ללמוד את פ"ג במאמרינו].

יש רופאים הממעטים ביעילות המסיכה - רובא דרובא של המדענים והרופאים אווזים בנחרצות בעד המסיכה, והלך אחר הרוב. [ועכ"פ כל זמן שאין לך ראייה ברורה שלא, הרי אתה מחוייב משום ספק נפשות להחמיר אף בשני רופאים נגד מאה]. בנוסף, לגבי יעילות המסיכה שלא להדביק אחרים אין חולק, וזה הרי עיקר סיבת חובת הזהירות.

רבנים מסויימים התיירו - ספק נפשות להחמיר, וחובה להחמיר אף כדעת המיעוט כמבו' בשו"ע או"ח תרי"ח דיש להחמיר כדעת שני רופאים נגד מאה רופאים. ק"ו כאן שכמעט כל חכמי ורבני ישראל נוקטים דיש בזה חשש פקו"נ, ובחומרה רבה כ"כ עד כדי שהשיבות הקדושות נסגרו למשך כמה חודשים - מעשה שלא נעשה מעולם! [ונחדד: הקושיא איך הישיבות הקדושות נסגרו - היא קושיא אלימתא פי מיליון מהקושיא איך יש כמה רבנים מקילים בכך].

הזהירות נוגדת את מידת הבטחון - באם אינך נועל את דלת ביתך כל לילה, אינך בודק את חשבון הבנק שלך, ואינך עובד או מקבל מלגה, יתכן וזו באמת ירידה בדרגת הבטחון שלך...

הקב"ה הביא את המגיפה כדי שנעשה תשובה ולא בשביל שנעטה מסיכות - דומה הדבר לחסיד שוטה שרואה את חברו טובע בנהר, ובמקום להצילו, הוא צועק עליו לעשות

תשובה... [ובמקרה הפחות טוב- גם עוזר להטביעו]. בנוסף יש לשאול, כשכואב לך הראש אתה לוקח אקמול או רק עושה תשובה? כשיש לך אנגינה אתה לוקח אנטיביוטיקה או רק עושה תשובה? וכמובן שאין בכוונתנו למעט בחובה להתריע על צרה נוראה זו, אבל קודם כל עלינו לקיים את הכתוב בתורה 'לא תעמוד על דם רעך' ולא תרצח'.

בקבוצה שמאוד נשמרת, נדבקו מאות בר"ה, והדבר מוכיח שהזהירות גורמת להדבקה גדולה יותר- כמה מגוחך לשמוע טענה זו מאנשים רציניים, שאינם שמים לב שמקרים מעין אלו מוכיחים בדיוק את ההיפך! הרי דבר זה מראה בעליל שכל קבוצה זו לא נדבקה קודם לכן כלל מחמת שמירתה, אף לא בהדבקות סמויות, ולכן לא היתה קיימת שם קטיעת הדבקה כלל! ואין לך ראייה גדולה מזו לצדקת דברי המומחים שזהירות עקבית מגינה על כל הקבוצה היטב שלא תידבק!

ובאמת יש לשים לב, שבמקומות שעד עתה נשמרו, אם השמירה תתרוּפף המצב עלול להיות יותר גרוע מהמצב שקיים באותו הזמן ממש במקומות שמעולם לא נשמרו, מכיון שבמקומות שמעולם לא נשמרו ישנה קטיעת הדבקה גבוהה כתוצאה מכך שהמון כבר נדבקו.

וכמובן שאין לדבר סוף, ונכוננו לנו עוד ק"נ תירוצים, ומה שהיה הוא שיהיה, ורק רצינו להמחיש איך אנשים נאחזים בתירוצי קש כשמדובר בענין כה רציני שגובל רח"ל בחשש גרם רציחה.

'חיים קלים' או 'מסירות נפש'

ניתן לשמוע אנשים 'מזועזעים' מ'ביטול תורה' 'תפילה שלא בביכ"נ' וכדו'. ויש להזדעזע כנגדם, וכי יש דבר יותר מזעזע בעולם מלהיות שותף בגרימת מיתתו של יהודי אחד! וכי תורה שמביאה לידי רציחה תורה תיקרא? וכי לא קראנו בהפטרות תזון, 'למה לי רוב זבחיכם' יאמר ה' כו' כי תבואו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי כו' ידיכם דמים מלאו?'

תורה מביאה לידי 'זהירות'. ואם היא מביאה לידי 'קלות דעת' ו'הפקרות', סימן שאין זו 'תורה'. הלא גדלנו וחונכנו על ברכיהם של חכמי ישראל מוסרי התורה מדור לדור, שכל מעשיהם היו בתכלית הדקדוק והשלימות, ביופי המידות המתוקנות ועוצם החרדה מהיזק לחבירו, והם השרישו בנו שתורה שמביאה את ההיפך מזה אינה לא 'תורה' וכ"ש לא 'מסירות נפש לתורה'.

ו'שמירת הנפש'- וכי אנו שומרים על הנפש מתוך 'אינסטינקט' בעלמא של שמירת החיים? הלא אנו שומרים על נפשותינו אך ורק משום שהבורא גילה לנו בתורתו שזה הדבר החשוב ביותר בעיניו, וכפי שפי' רש"י בג' מקומות בש"ס בטעמא ד'וחי בהם' - 'חביבה ויקרה נפשם של ישראל לפני המקום יותר מכל מצוות התורה', וע"כ ציוה לנו בוראינו לא להתרשל בשום השתדלות ששייך בזה ולחשוש לצד הרחוק ביותר. ולשון החזו"א באגרותיו, 'הדקדוק בזהירות בעיני הבריאות היא עבודה אהובה מאוד לפניו ית"ו'. ויש לעשות עבודה זו עם כל הרצינות והשמחה שיש בעבודת ה'. ולהיפך כמה חמור בעיני הקב"ה הזלזול בזה, והמסתכל

על עניני הזהירות בזלזול וביהירות וכעל דבר ש'לא יאה לו', מהפך דעת התורה, ומבעט בכבוד יוצרו רח"ל.

כל המהלך של זלזול בסכנות, הוא ההיפך הגמור מהשקפת התורה! כמה תקנות וגזרות תיקנו חכמים להרחיק את האדם מכל דבר שיש בו משום לתא דסכנתא, עד שאמרו 'חמירא סכנתא מאיסורא'. ואם מבחינת ההלכה אין היתר, אין לנו אלא להכניע דעתינו לתורתנו הקדושה. הרי לא הרגשות שלנו קובעות את דיני התורה, התורה היא קובעת לנו את הרגשות.

זאת הסיבה שחכמי ישראל ובני התורה מקפידים כ"כ על כללי הזהירות, אי"ז נובע מ'פחדנות' מ'בהלה' ומ'חרדות', שהרי סוד זה שאין באר"י כמויות עצומות של מתים [כפי שחששו בגל הראשון שהמצב כאן יהא כמו בארה"ב] ושעיקר המתים הם זקנים, גלוי וידוע לכולם. ואף גם זאת שלבני התורה לבישת המסיכה היא **קושי עצום מאוד, בלא השוואה כלל לשאר הציבור**, מכיון שעליהם לשבת סדרים שלמים עם המסיכה ולהגות בתורה בקול כל הזמן. ואעפ"כ, בני התורה מקפידים מאוד על כללי הזהירות, וזאת רק משום שכך מצווה לנו התורה הקדושה! התורה מחייבת את האדם לקחת אחריות על חיי עצמו ועל חיי זולתו! 'תורה מביאה לידי זהירות'! הלומד תורה אינו חי כבהמה שחיה רק את הרגע ורק את עצמה! וכמה **עצוב לראות אנשים שחיים באשליה שלעשות חיים קלים או להיות 'אנוכי' - נובע מאיזה 'מעלה רוחנית', 'מסירות נפש' או 'בטחון'.** הרי 'אנוכיות' זה בדיוק ההיפך הגדול ביותר מ'מסירות נפש'.

מי שסבור שהתנהגותו זאת נובעת ממעלה רוחנית כל שהיא הרי נפל עמוק במרמת יצרו. עליו לבדוק עצמו היטב, שמא התנהגותו נובעת מכך שהסכנה אינה נוגעת אליו אלא לזולתו. שמא בתת מודע הוא חושב ש'מה יקרה אם כמה זקנים ימותו' רח"ל, 'הרי לי זה לא יקרה'!

ומי שעוטה על פניו מסיכה, ונוהג בדרכי הזהירות, על אף הקושי העצום בכך, סימן הוא ליראת שמים אמיתית, הוא דבק בדרכי חכמי ישראל שבכל הדורות ששמרו בקפידה על הוראות רופאיהם, ומקיים **בכל רגע ורגע ממש** את המצוה העצומה של שמירת נפשו ושאר נפשות ישראל, **והוא שותף מלא וגמור להצלת נפשות רבות מישראל** כפי שנתבאר, והוא יכול לבוא נקי ולהעיד - 'ידינו לא שפכו את הדם הזה'³¹!

ומי פילל ומי מילל שיבוא יום שהנסיון הגדול יהיה על אחד מג' עבירות חמורות!

³¹ ואוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר - מסתובבים בינינו הרבה אנשים שאינם יכולים להעיד על עצמם 'ידינו לא שפכו'.

ומעידני על עצמי שהייתי בביכ"נ חשוב שלא הקפידו שם על הכללים, ואברך אחד הגיע לשם כשאשתו היתה חולת קורונה, ולאחמ"כ היתה שם הדבקה המונית, ומת באותו ביכ"נ זקן אחד שהיה מתפלל שם קבוע, ואין איש שם על לב רח"ל, **אף אחד לא הזדעזע מכך שאפשר שנעשה שם בביהכ"נ גרם רציחה!!!** [ומסתמא מחמת שהיה זה זקן בן 80(!)]. אף אחד מהמתפללים לא עצר לרגע לחשוב אולי הוא קשור לזה, והאם הוא צריך לעשות איזה תיקון לנפשו. וכמאמר 'החיים לא אמורים להיעצר בגלל הקורונה'. וע"ז אמרו יומא כ"ג ב' שפיכות דמים הוא דול'.

שאלתי אחד מהם על כך, והוא ענה לי: יש מחלוקת בין הרבנים אם מת אחד כתוצאה מההדבקה נחשב הדבר לגרמא ברציחה! שאלתי אותו, אדם שהחביא מחבל בביתו לכמה ימים, וכתוצאה מכך המחבל רצח אדם, מה דינו? האם יש מחלוקת ברבנים על כך... מה שברור שבכל מדינה מתוקנת יתנו לו מאסר עולם!

לסיום, כמה שאלות נוקבות שעל כל אחד לשאול את עצמו:

[א] אתה לא שמרת, נדבקת ועברת את זה בקלות, אבל הרי יש חשש סביר שכתוצאה מההידבקות שלך השרשרת המשיכה וגרמה למיתה או לנזק. האם אתה בטוח שאף אחד לא מת או ניזוק בגללך?

- הקורונה תעבור מן העולם יום אחד בעז"ה. אבל האנשים שלא שמרו על כללי הזהירות יצטרכו כל החיים לדאוג שמא הם גרמו לכמה מתים, אולי גרמו לכמה יתומים, לעולם הם לא יוכלו להיות רגועים ובטוחים עד בואם לפני ביי"ד של מעלה. וכי זה שווה את ההנאה של החוסר זהירות?

[ב] נתאר לעצמנו שמומצאת טכנולוגיה חדשה שביכולתה לזהות את כל שרשרת ההדבקה, ויתאפשר לתבוע עונש מאסר לכל אחד מאלו שהיוו חלק מהשרשרת ושכתוצאה מאי זהירותם נגרמה מיתה או נזק ממשי, האם גם אז היית סומך על כל הפלפולים האלו להיתר?

- האדם מרגיש שהוא יכול להתכחש ולהתעלם מתוצאות מעשיו, שהרי לעולם אף אחד לא יוכל לעמת אותו עם הנזקים שהוא גרם. אבל מה אתה חושב, לית דין ולית דין? האם יסתור איש במסתרים וה' לא יראנו?

[ג] חשוב נא, אם היית יודע שההוא שאמור לצאת ניזוק או מת כתוצאה מההדבקה ההמונית, זה יהיה בדיוק **אתה או אביך**, האם גם אז היית נסמך על כל אותם פלפולים להיתר?

-הרי ברור שבתת מודע, מה שגורם לזלזול בזהירות בקורונה הוא ההרגשה ש-**לִי** זה לא מסוכן, 'הרי **לִי** זה לא נוגע', 'הרי עיקר הסכנה היא לזקנים' רח"ל.